

den jämkning av tidsplanen, som jag förordat, en medelsanvisning av 7 000 000 kronor för innevarande budgetår. Ett tidigare färdigställande av administrations- och biblioteksbyggnaden än som förut beräknats förde nämligen med sig, att arbetena på institutionsbyggnaderna för anatomi och histologi måste utföras i något snabbare takt. Det vore vidare mest ekonomiskt och rationellt, att samtidigt med att sprängningsarbetena för administrations- och biblioteksbyggnaden utfördes även motsvarande arbeten beträffande institutionsbyggnaderna för medicinsk kemi, fysiologi och farmakologi verkställdes. Med hänsyn till vad jag sålunda anfört ansåg jag mig böra för innevarande budgetår tillstyrka anvisande av ett investeringsanslag av 7 000 000 kronor för fortsatta arbeten å här ifrågavarande nybyggnader. Riksdagen beslöt i enlighet med mitt förslag.

Byggnadsstyrelsen har för fortsattande under nästa budgetår av byggnadsarbetena hemställt om ett investeringsanslag av 7 000 000 kronor. Styrelsen har därvid understrukt att en medelsanvisning av denna storleksordning med nu fastställd utbyggnadstakt för nybyggnaderna befunnits erforderlig. Inom ramen för denna medelsanvisning kunde enligt styrelsen rymmas färdigställandet av de två första institutionerna (anatomi och histologi) samt administrations- och biblioteksbyggnaden ävensom påbörjandet av sprängnings- och vissa grundläggningsarbeten för de tre återstående institutionerna. I fråga om den fortsatta planeringen och bedrivandet av byggnadsföretaget har styrelsen vidare anfört följande.

Styrelsen har låtit utarbeta förslag till administrations- och biblioteksbyggnad för fakulteten. Samråd har härvid ägt rum med fakulteten och stadsbibliotekarien i Göteborg. Anläggningen är utformad så, att den vid uppförandet får den storlek, som förutsatts i det tidigare, i samband med arkitekttävlingen fastställda lokalprogrammet, d. v. s. som motsvarar behovet för de fem institutionerna vid fakulteten. I de undre våningarna utformas en bärande stomkonstruktion på det utsprängda berget på sådant sätt, att där kan dels utvinnas ytterligare bokmagasin för det medicinska biblioteket, dels efter hand inredas magasin för det naturvetenskapliga biblioteket, dels ock företagas de utvidgningar, som kan erfordras i samband med tillkomsten av en eventuell tandläkarhögskola i Göteborg. Bibliotekslokaler i övrigt beräknas vara tillräckliga även för de sistnämnda ändamålen. För att tillgodose ett framtida behov av biblioteks- och administrationslokaler finns vidare möjlighet att förlänga byggnaden vid dess båda gavlar. Planeringen av de medicinska institutionsbyggnaderna har bedrivits så, att byggnadsarbetet beträffande de två första institutionerna, den anatomiska och den histologiska, påbörjats hösten 1956. Ritningsarbetet beträffande övriga institutioner pågår med beaktande av de erfarenheter, som vunnits vid detaljbearbetning och anbudsinfordran beträffande de två första institutionerna. I likhet med vad fallet varit vid universitetet i Uppsala och vid karolinska institutet har under senaste året befunnits nödvändigt att planlägga den fysiologiska institutionens lokaler så, att möjlighet kommer att föreligga att bedriva undervisning och forskning även i ämnet medicinsk fysik. I samråd med institutionsföreståndaren pågår nu överarbetning av ritningarna i detta syfte. Då resultatet av denna överarbetning och av den slutliga sammanställningen — på grundval av föreliggande anbud — av kostnaden för den första etappen av institutionsbyggnaderna ännu icke föreligger,

kan den slutliga kostnaden för fakultetens nybyggnader ännu icke överblickas. Styrelsen har emellertid för avsikt att senare inkomma med en av definitivt ritningsförslag beträffande institutionsbyggnadernas övriga delar åtföljd redogörelse, vari styrelsen även kommer att beröra frågan om den av allmän prisstegring förorsakade ökningen av kostnaderna.

Departementschefen. Vad byggnadsstyrelsen i föreliggande framställning anfört beträffande här ifrågavarande byggnadsföretag har icke givit mig anledning till erinran. Jag anser mig böra tillstyrka, att i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag 7 000 000 kronor anvisas för nästa budgetår till byggnadsföretaget. Jag hemställer alltså, att Kungl. Majt måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för medicinska fakulteten vid universitetet i Göteborg* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 7 000 000 kronor.

11. Nybyggnad för filosofiska fakulteten vid universitetet i Göteborg. *Byggnadsstyrelsen* har — under erinran om att Kungl. Maj:t den 27 juli 1954 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att i samråd med vederbörande myndigheter vid universitetet i Göteborg utreda utbyggnadsbehovet för universitetets filosofiska fakultet och administration — för nästa budgetår hemställt om ett investeringsanslag av 200 000 kronor för uppgörande av ritningar och vidtagande av andra förberedelser för en första etapp av en nybyggnad för nämnda fakultet. Styrelsen har därvid framhållit, att förslag till generalplan för denna utbyggnad nu föreläge och att styrelsen ämnade efter ytterligare samråd med 1955 års universitetsutredning återkomma med särskild framställning i ämnet.

Departementschefen. För egen del anser jag mig böra tillstyrka en till 100 000 kronor begränsad medelsanvisning för nästa budgetår till här ifrågavarande ändamål. Nämnda belopp torde böra uppföras såsom investeringsanslag under förut angiven rubrik. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för filosofiska fakulteten vid universitetet i Göteborg* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

12. Vissa byggnadsarbeten vid karolinska mediko-kirurgiska institutet. Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 75 000 kronor avsett för framdragande av ångledning till institutets kemiska institution m. m. *Byggnadsstyrelsen* har för nästa budgetår hemställt om anvisande av 700 000 kronor till utbyggnad av institutets fysiologiska institution. Av styrelsens framställning inhämtas, att det för utbygg-

naden i dess helhet erforderliga investeringsanslaget uppskattas till 1 155 000 kronor. Av styrelsens motivering för det ifrågasatta byggnadsföretaget torde här få återgivas följande.

Förslag till påbyggnad av den fysiologiska institutionen har tidigare framlagts, avseende lokaler för den efter byggnadens ursprungliga uppförande inrättade andra professuren i fysiologi. Institutets lärarkollegium har sedermera, under återopande av att i läroplanen numera inlagts ämnet medicinsk fysik, starkt betonat fördelen av att samtidigt med genomförande av nämnda påbyggnad även anordnades lokaler för medicinsk fysik. Då byggnadsstyrelsen funnit det även ur ren byggnadssynpunkt förmånligt, att dessa arbeten samordnas, har styrelsen låtit upprätta ett förslag till samtidig påbyggnad av institutionsbyggnadens båda flyglar. Genom en viss begränsning av det upprättade lokalprogrammet har det varit möjligt att utvinna godtagbara lokaler för båda de berörda ändamålen inom ramen för den nuvarande byggnadens planyta.

Departementschefen. Vägande skäl har enligt min mening anförts för den föreslagna utbyggnaden av fysiologiska institutionen. Den av byggnadsstyrelsen gjorda uppskattningen av kostnaderna härför har icke givit mig anledning till erinran. Jag anser mig böra tillstyrka, att för nästa budgetår anvisas 500 000 kronor till byggnadsarbetenas påbörjande. Detta belopp torde böra uppföras såsom investeringsanslag under förut angiven rubrik. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid karolinska mediko-kirurgiska institutet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

13. **Vissa byggnadsarbeten inom kvarteret Vega i Stockholm.** I propositionen 1948: 219 angående Stockholms och Göteborgs högskolors framtida ställning m. m. föreslog Kungl. Maj:t riksdagen, bland annat, att medgiva, att det kronan tillhöriga kvarteret Vega vid Drottninggatan i Stockholm med därå uppförda byggnader finge reserveras för Stockholms högskolas framtida behov. Kungl. Maj:ts förslag godtogs av riksdagen. Inom nämnda kvarter är vissa av tekniska högskolans i Stockholm äldre byggnader belägna. Lantmäteriundervisningen och viss del av undervisningen för blivande arkitekter är alltjämt förlagd till lokaler i nämnda äldre byggnader. För innevarande budgetår har emellertid under investeringsanslaget till Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm anvisats 3 665 000 kronor till bland annat fullföljande och färdigställande av högskolans nybyggnad för avdelningen för arkitektur samt 1 500 000 kronor till påbörjande av nybyggnad för avdelningen för lantmäteri.

Vid anmälan i det följande av sistnämnda anslag kommer jag vidare att föreslå, att resterande medel för sist avsedda nybyggnad anvisas för nästa budgetår.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *styrelsen för Stockholms högskola* hemställt, att erforderliga medel måtte anvisas för renovering av

de lokaler inom huvudbyggnaden i kvarteret Vega, som nu disponeras av tekniska högskolan och som väntas bli friställda under nästa budgetår. Högskolan har vidare anhållit om anvisande av 200 000 kronor för reparationsarbeten inom de lokaler i gamla bergsskolan i samma kvarter, vilka för närvarande disponeras av f. d. professorn C. Benedicks.

I skrivelser den 28 augusti och 25 september 1956 har *byggnadsstyrelsen* hemställt om en sammanlagd medelsanvisning av 600 000 kronor till byggnadsarbeten inom kvarteret Vega. Av nämnda skrivelser inhämtas bland annat följande.

Efter framställning från högskolan har byggnadsstyrelsen numera lyckats träffa sådan uppgörelse, att de av f. d. professor Carl Benedicks för närvarande disponerade lokalerna i den s. k. *gamla bergsskolan* i kvarteret Vega från och med den 1 januari 1957 kommer att friställas för Stockholms högskolas behov. Vidare kommer de av tekniska högskolan nu disponerade lokalerna i *huvudbyggnaden* i kvarteret Vega att friställas, lokalerna för avdelningen för arkitektur hösten 1957 och lokalerna för avdelningen för lantmäteri våren 1958. Den framtida dispositionen av nämnda lokaler har ännu icke kunnat i detalj fastställas, varför det för närvarande ej är möjligt att göra någon kostnadsuppskattning för reparation och iordningställande av lokalerna. Planer för lokalernas ianspråktagande beräknas emellertid bli utarbetade före utgången av innevarande budgetår. De erforderliga ändringsarbetena torde bli relativt omfattande och bör därför samordnas med byggnadens upprustning i övrigt. Båda byggnaderna redovisas å allmänna fastighetsfonden, byggnadsstyrelsens delfond. För att utan längre tidsutdräkt kunna för Stockholms högskolas räkning iordningställa i första hand de lokaler, som inom den närmaste tiden kommer att friställas föreslår styrelsen att för ifrågakvarande ändamål anvisas 500 000 kronor att disponeras enligt förslag, som byggnadsstyrelsen — efter samråd med högskolan och den för högskolans upprustning särskilt tillkallade utredningsmannen — senare framlägger.

Sedan länge har installation av hiss i huvudbyggnaden varit ett önskemål. Denna byggnad, som är uppförd i tre våningar jämte källarvåning, har en genomsnittlig våningshöjd av 4,5 m. Styrelsen finner det vara en stor brist att en byggnad av denna art med däri förekommande transporter av undervisningsmaterial m. m. saknar hiss. Jämväl för de personer, som har sin verksamhet inom byggnaden, blir utnyttjandet av enbart trappförbindelserna inom byggnaden ansträngande. Styrelsen finner därför väl motiverat att hiss snarast installeras. Enligt en av styrelsen verkställd utredning kan en hiss med fördel installeras i nära anslutning till byggnadens huvudtrappa. Kostnaden för hissen samt erforderliga byggnadsarbeten och elektriska installationer har beräknats till sammanlagt 75 000 kronor.

I samband med hissinstallationen bör jämväl en trappförbindelse ordnas mellan översta våningen och byggnadens vind. I vinden omedelbart över huvudtrappan, som slutar i nämnda våning, finns en större sal. Denna är ej helt inredd och disponeras nu av tekniska högskolan såsom förvaringsrum. Salen saknar direkt förbindelse med huvudtrappan och kan nås endast genom passage över öppna vindsutrymmen från ett par i byggnadens flyglar belägna trappor. Vid ordnandet av den föreslagna trappan skulle salen kunna lättare och bättre utnyttjas. Även kommunikationen till det blivande hissmaskinrummet skulle därvid underlättas. Kostnaden för trappförbindelsen har beräknats till 25 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig böra tillstyrka, att för nästa budgetår anvisas 500 000 kronor för i det föregående angivna ändamål. Beloppet torde böra anvisas som investeringsanslag under den inledningsvis angivna rubriken. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten inom kvarteret Vega i Stockholm* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

14. Vissa ombyggnadsarbeten vid tandläkarhögskolan i Malmö. Under denna anslagsrubrik har för vardera av budgetåren 1955/56 och 1956/57 anvisats ett investeringsanslag av 50 000 kronor. Anslaget avser vissa ombyggnadsarbeten föranledda av den av statsmakterna beslutade ökade elevintagningen vid högskolan. Såsom framgår av 1956 års statsverksproposition (bilagan 29, punkten 7) har de totala kostnaderna för arbetena beräknats till 220 000 kronor, varav 120 000 kronor avsetts skola anvisas budgetåret 1957/58.

Byggnadsstyrelsen hemställer nu, att för nästa budgetår måtte anvisas 120 000 kronor för arbetenas avslutande.

Departementschefen. Jag tillstyrker byggnadsstyrelsens framställning och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ombyggnadsarbeten vid tandläkarhögskolan i Malmö* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 120 000 kronor.

15. Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm. Till högskolans utbyggnad har riksdagen anvisat investeringsanslag för budgetåren 1946/57 av sammanlagt 36 625 000 kronor, varav för innevarande budgetår 5 165 000 kronor.

Tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté hemställer i skrivelse den 15 september 1956, att för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 5 574 000 kronor till högskolans utbyggnad. Kommittén framlägger därvid ånyo en tids- och kostnadsplan för utbyggnadens genomförande. Denna har angivits vara i princip densamma som bifogats kommitténs av riksdagen godkända generalplan av år 1945, vilken i reviderat skick med avseende på kostnader och tidpunkter för de olika byggnadernas färdigställande framlagts i samband med kommitténs anslagsäskanden för innevarande budgetår. Planen har emellertid nu ytterligare reviderats huvudsakligen med avseende på kostnaderna. Däremot har kommittén med hänsyn till den rådande bristen på högskoleutbildade tekniker och med hänvisning bl. a. till vad statsutskottet anfört i sitt utlåtande 1955: 57, punkten 9, icke ansett sig kunna föreslå en ytterligare framflyttning av tiden för utbyggnadens färdigställande.

För att utbyggnaden skall vara genomförd under budgetåret 1958/59

kräves enligt kommitténs kostnadsberäkningar ytterligare investeringsanslag å tillhopa 10 784 000 kronor, varav 5 574 000 kronor för nästa budgetår och 5 210 000 kronor för budgetåret 1958/59.

Av följande sammanställning över i kommitténs föreliggande utbyggnadsplan ingående, icke färdigställda byggnadsföretag framgår fördelningen å dessa av hittills anvisade anslagsmedel, beräknade totalkostnader och det av kommittén äskade anslaget fördelning å de olika byggnadsföretagen (beträffande beteckningarnas innebörd hänvisas till prop. 1945: 374).

Byggnader	Hittills anvisade belopp, kr.	Nu beräknad totalkostnad, kr.	Av kommittén för budgetåret 1957/58 äskad medelsanvisning, kr.
Administrationsbyggnad (I)	18 000	380 000	—
Biblioteksbyggnad (II)	65 000	1 313 000	—
Avd. E (III b)	1 040 000	1 290 000	250 000
Avd. M och S (III c, d)	—	1 653 000	1 653 000
Maskinlaboratorium (VI a)	200 000	250 000	—
Vattenbyggnadslaboratorium (VI b)	1 200 000	1 269 000	69 000
Avd. V och A (X—XIII)	5 925 000	6 168 000	243 000
Avd. Sf (XIV)	350 000	3 904 000	1 500 000
Byggnad för motorteknik m. m. (XVIII) ..	—	1 496 000	—
Avd. L (XX)	1 500 000	3 333 000	1 833 000
Utvändiga ledningar m. m.	2 650 500	2 676 500	26 000
Summa kronor	12 948 500	23 732 500	5 574 000

Av motiveringen för anslagsäskandena inhämtas bland annat följande.

Automatiska prisstegringar. Den ökning av byggnadskostnaderna, som skett på grund av prisstegringar, sedan kostnadsberäkningarna för pågående och närmast planerade byggnadsföretag uppgjorts eller senast reviderats med hänsyn till sådana prisstegringar, har inräknats i de i sammanställningens angivna, beräknade totalkostnaderna.

Beräkningarna av dessa prisstegringar har uppgjorts med ledning av byggnadsstyrelsens indexberäkningar för ämbetsbyggnader av sten, enligt vilka kostnadsökningarna uppgår till 3,4 % under budgetåret 1954/55 och till 5 % under budgetåret 1955/56. Den procentuella ökningen har beräknats på hälften av de under respektive budgetår utbetalda beloppen för de olika byggnaderna och på hela de vid budgetårens slut återstående beloppen. För de byggnader, för vilka några anslag ännu icke erhållits eller där några utbetalningar ännu icke skett, har prisstegringarna räknats på den beräknade totalkostnaden. Alla summor har avrundats nedåt till jämna tusental kronor.

Byggnad III b. I en utredning rörande ökad intagning av studerande vid tekniska högskolan i Stockholm av den 18 juli 1956, verkställd av genom chefen för ecklesiastikdepartementet tillkallade utredningsmän, föreslås efter samråd med kommittén, att erforderliga medel anvisas budgetåret 1957/58 för ombyggnad av en del av vindsvåningen i byggnad III b till ritsalar, möjliggörande en ökad intagning av 25 studerande på avdelning E från och med höstterminen 1956.

I enlighet härmed framlägger byggnadskommittén förslag och kostnadsberäkning beträffande ombyggnadsarbetet. Kostnaderna uppgår till 250 000 kronor enligt 1956 års priser. Inom den del av vinden till byggnad III b, som är lämpad för inredning, kan fyra ritsalar med sammanlagt 126 platser och ett

assistentrum erhållas. Vid en senare tidpunkt måste dessa ritsalar ombyggnas till laboratorier, varför erforderliga ledningar framdrages i samband med ombyggnadsarbetena.

Om nämnda ritsalar skall vara färdiga att tagas i bruk den 1 oktober 1957, vilket är en förutsättning för bibehållandet av den ökade intagningen på avdelning E även hösten 1957, måste byggnadsarbetena påbörjas senast den 1 juni 1957.

Byggnad III c och d. Till kommitténs anslagsäskanden för budgetåret 1956/57 bifogades ritningar med kortfattad beskrivning och kostnadsberäkning till en ombyggnad av byggnaderna III c och d för de båda högre årskurserna av avdelningarna M och S. Från och med höstterminen 1956 ökas antalet studerande på avdelningen M från 55 till 90 studerande, varför lokalerna bör vara färdiga att tagas i bruk vid höstterminens början 1958, då den första större årskursen börjar sina studier i tredje årskursen. Kostnaden för ombyggnaden uppgår enligt nämnda kostnadsberäkning till 1 575 000 kronor vartill kommer ett prisstegringstillägg av 78 000 kronor.

Byggnad VI b. Ny- och ombyggnaden för vattenbyggnadslaboratoriet kommer att vara färdigställd inom den närmaste framtiden. För täckande av ökade kostnader för material och arbetskraft under byggnadstiden erfordras ett prisstegringstillägg av 69 000 kronor.

Byggnader X—XIII. Nybyggnaderna för avdelningarna V och A beräknas vara färdiga för inflyttning under hösten 1957. För täckande av ökade kostnader för material och arbetskraft under budgetåret 1955/56 erfordras ett prisstegringstillägg av 243 000 kronor.

Byggnad XIV. I kommitténs äskanden för budgetåret 1956/57 framfördes förslag om en medelsanvisning för detta år om 2 000 000 kronor för påbörjande av nybyggnaden för avdelning Sf, flygteknik, byggnad XIV. Samtidigt inlämnades till Kungl. Maj:t ritningar, beskrivning och kostnadsberäkning för detta nybyggnadsförslag, för vilket byggnadskostnaderna skulle uppgå till 3 385 000 kronor, räknat efter 1955 års prisnivå. Med indextillägg per den 1 juli 1956 utgör totalkostnaden $3\,385\,000 + 169\,000 = 3\,554\,000$ kronor.

Med de otillräckliga och bristfälliga laboratorielokaler och övriga arbetslokaler, inrymda i provisoriska träbaracker, som avdelning Sf för närvarande disponerar för forskning och undervisning, blir arbetet inom berörda institutioner mer och mer lidande. Det är icke heller möjligt att öka antalet studerande på den flygtekniska linjen, så länge erforderliga medel för åstadkommande av tillräckliga lokaler för studierna i de två högre årskurserna saknas. Kommittén upprepar därför sitt föregående år framförda äskande om anslag för påbörjande av en nybyggnad för avdelning Sf.

Byggnad XX. I 1956 års statsverksproposition, bilagan 29, punkten 8, har den planerade nybyggnaden för lantmäteriafdelningen givits företräde framför den förut nämnda, planerade nybyggnaden för avdelning Sf och genom Kungl. Maj:ts beslut den 1 juni 1956 har av kommittén inlämnade ritningar, beskrivning och kostnadsberäkning för nybyggnaden för lantmäteri godkänts, varjämte erforderlig mark för nybyggnaden upplåtits. Därvid har Kungl. Maj:t dock föreskrivit, att förslaget till nybyggnad i vad avser laboratorielokaler för institutionen för kulturteknik tillsvidare icke skall komma till utförande. Beträffande behovet av dessa laboratorielokaler har kommittén i underdånig skrivelse av den 7 juni 1956 lämnat utförlig motivering. Härutöver kan nämnas, att kostnaden för dessa lokaler blir högre, om de skulle uppföras sedan byggnaden i övrigt är färdig, än om hela byggnaden utföres samtidigt. Med hänvisning härtill upprepar kommittén sin framställ-

ning om att laboratorielokaler för institutionen för kulturteknik måtte få komma till utförande samtidigt med nybyggnaden i övrigt.

Den enligt 1955 års priser beräknade byggnadskostnaden för lantmäteri-byggnaden och det kulturtekniska laboratoriet uppgick till 2 915 000 + 260 000 = 3 175 000 kronor. Med prisstegringstillägg per den 1 juli 1956 blir kostnaderna 3 060 000 + 273 000 = 3 333 000 kronor. Av detta belopp har kommittén för budgetåret 1956/57 erhållit ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor. Byggnadsarbetet beräknas kunna igångsättas under hösten 1956, varvid byggnaden torde kunna vara färdig att tagas i bruk före den 1 juli 1958. Under budgetåret 1957/58 erfordras sålunda ett anslag motsvarande resterande del av kostnaden.

Utvändiga ledningar m. m. Den begärda medelsanvisningen har karaktären av prisstegringstillägg.

Till inredning och utrustning av nya lokaler har för budgetåret 1956/57 anvisats ett reservationsanslag av 1 700 000 kronor. För nästa budgetår hemställer *byggnadskommittén* om en medelsanvisning av 2 338 000 kronor. Kommittén erinrar om att departementschefen vid anmälan av motsvarande anslagsfråga för budgetåret 1956/57 gjorde följande uttalande: »Liksom för innevarande budgetår torde erforderliga avtal om leveranser få träffas inom det godkända utrustningsprogrammets ram, i den mån så befinnes påkallat för att förse nytillkomna eller nytillkommande lokaler med erforderlig inredning och utrustning.» Kommittén framhåller, att under innevarande budgetår dylikt beställningsbemyndigande lämnats beträffande utrustning för laboratorierna inom byggnaderna X—XIII intill ett belopp av 700 000 kronor, i det närmaste motsvarande det utrustningsanslag för nämnda byggnader, som kommittén äskar för nästa budgetår.

Av följande sammanställning över olika i byggnadsplanen ingående, icke färdigställda byggnadsföretag framgår fördelningen å dessa av hittills anvisade anslagsmedel till inredning och utrustning, beräknade totalkostnader och av kommittén för budgetåret 1957/58 äskade medel.

Byggnader	Hittills anvisade belopp, kr.	Nu beräknad totalkostnad, kr.	Av kommittén för budgetåret 1957/58 äskad medelsanvisning, kr.
Administrationsbyggnad (I)	—	150 000	—
Biblioteksbyggnad (II)	—	314 000	—
Avd. E (III b)	2 327 000	2 554 000	227 000
Avd. M och S (III c, d)	—	259 000	259 000
Maskinlaboratorium (VI a)	100 000	236 000	—
Avd. V och A (X—XIII)	855 000	1 607 000	752 000
Avd. Sf (XIV)	100 000	1 500 000	800 000
Byggnad för motorteknik m. m. (XVIII) ..	61 000	1 518 000	—
Avd. L (XX)	176 000	476 000	300 000
Summa kronor	3 619 000	8 614 000	2 338 000

Av motiveringen för kommitténs anslagsäskanden inhämtas bland annat följande.

Byggnad III b. För möblering av de föreslagna ritsalarna på vinden jämte ersättning av en mindre tidsenlig och utrymmeskrävande möblering i en i byggnaden befintlig ritsal med nya bord och stolar erfordras ett belopp av 27 000 kronor.

Härtill kommer ett belopp av 200 000 kronor, som utgör den sista delen av tidigare godkända anslag för inredning och utrustning av de teletekniska institutionernas lokaler, sammanlagt 2 527 000 kronor. Denna sista del av anslaget avses komma till användning för anskaffande av utrustning till institutionen för mikrovägsteknik.

Byggnad III c och d. För möblering, inredning och utrustning av de ombyggda lokalerna äskas ett tidigare beräknat belopp av 259 000 kronor.

Byggnader X—XIII. Till inredning och utrustning av dessa byggnader har hittills erhållits reservationsanslag på tillsammans 855 000 kronor. Den totala utrustningskostnaden uppgår till 1 607 000 kronor. Resterande 752 000 kronor måste anvisas för budgetåret 1957/58 för att byggnaderna skall kunna tagas i bruk för avsedda ändamål hösten 1957. För att instrument- och apparatanskaffningen till laboratorierna icke skall försenas har byggnadskommittén, som förut nämnts, givit berörda institutioner beställningsbemyndigande under budgetåret 1956/57 intill ett belopp av 700 000 kronor.

Byggnad XX. För inredning, utrustning och möblering av byggnaden har beräknats ett belopp av 300 000 kronor, avsett som slutanvisning.

Departementschefen. Byggnadskommitténs anslagsäskanden för nästa budgetår ansluter sig till statsmakternas i fjol fattade beslut om uppförande av nybyggnad för lantmäteriafdelningen och om intagning av ökat antal studerande, särskilt på avdelningarna för maskinteknik och elektroteknik. Vidare har kommittén upprepat sitt förslag om påbörjande av nybyggnad för de flygtekniska institutionerna.

Av det begärda investeringsanslaget avser 250 000 kronor viss ombyggnad av vinden på byggnad III b till ritsalar, vilken ombyggnad erfordras bland annat för att den ökning av nyintagningen vid avdelningen för elektroteknik, som skett höstterminen 1956, skall kunna bibehållas i fortsättningen. Vidare begär kommittén 1 653 000 kronor till ombyggnad av byggnaderna III c och d för de båda högre årskurserna av avdelningarna för maskinteknik och för flygteknik och skeppsteknik. Till nybyggnaden för lantmäteriafdelningen jämte laboratorium för institutionen för kulturteknik beräknar kommittén en medelsanvisning av 1 833 000 kronor. Mot de sålunda begärda medelsanvisningarna har jag ingen erinran. Kostnaderna för nybyggnaden för de flygtekniska institutionerna har beräknats till 3 554 000 kronor. Härav skulle enligt kommitténs förslag anvisas 1 500 000 kronor för nästa budgetår och 2 054 000 kronor för budgetåret 1958/59. För egen del vill jag förorda, att för detta ändamål anvisas 500 000 kronor för nästa budgetår och återstoden för budgetåret 1958/59. Såsom kommittén föreslagit torde vidare på grund av prisstegringar böra beräknas ytterligare 69 000 kronor till ny- och ombyggnaden för vattenbyggnadslaboratoriet samt 243 000 kronor till nybyggnaderna för avdelningarna för väg- och vattenbyggnad och arkitektur ävensom 26 000 kronor för arbetena med utvändiga ledningar m. m. Vid bifall till vad jag nu förordat bör investeringsan-

slaget till Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm för nästa budgetår uppföras med 4 574 000 kronor.

För inredning och utrustning begär kommittén för nästa budgetår 2 338 000 kronor. Härav avser 27 000 kronor ritsalarna i byggnaden III b, 200 000 kronor de teletekniska institutionernas lokaler i samma byggnad, 259 000 kronor ombyggnaden av byggnaderna III c och d, 800 000 kronor nybyggnaden för de flygtekniska institutionerna, 300 000 kronor nybyggnaden för lantmäteriafdelningen och 752 000 kronor nybyggnaderna för avdelningarna för väg- och vattenbyggnad och arkitektur. Sistnämnda belopp motsvaras intill 700 000 kronor av givna beställningsbemyndiganden. Med hänsyn till mitt ställningstagande i fråga om nybyggnaden för de flygtekniska institutionerna anser jag mig icke för nästa budgetår böra beräkna några medel för inredning och utrustning av denna byggnad. I övrigt biträder jag kommitténs förslag. I enlighet härmed har jag tidigare denna dag vid anmälan av åttonde huvudtiteln hemställt om anvisande för nästa budgetår av ett reservationsanslag av 1 538 000 kronor till Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler. Liksom för innevarande budgetår torde erforderliga avtal om leveranser få träffas inom det godkända utrustningsprogrammets ram, i den mån så befinnes påkallat för att förse nytillkomna eller nytillkommande lokaler med erforderlig inredning och utrustning.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 4 574 000 kronor.

16. **Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola.** Till uppförande av nybyggnader för Chalmers tekniska högskola har för budgetåren 1945/46—1956/57 anvisats tillhoppa 17 163 000 kronor, varav för innevarande budgetår 435 000 kronor. Jag kommer i det följande att föreslå anvisande av medel till följande ändamål, nämligen nybyggnad för högskolans bibliotek, nybyggnad för avdelningen för elektroteknik samt anläggning av idrottsplats såsom ersättning för idrottsplatsen Gibraltarvallen.

Nybyggnad för högskolans bibliotek. *Överstyrelsen för de tekniska högskolorna* hemställer i skrivelse den 9 oktober 1956, att ett belopp av 1 500 000 kronor anvisas för nästa budgetår för påbörjande av ifrågasvarande nybyggnad. Överstyrelsen anför därvid i huvudsak följande.

Vad angår denna nybyggnad har Kungl. Maj:t genom beslut den 30 april 1954 föreskrivit, att densamma skulle utföras i enlighet med ett av Chalmerska byggnadskommittén i skrivelse den 27 juli 1953 till högskolans kollegienämnd framlagt förslag, dock med beaktande av vad byggnadsstyrelsen i utlåtande den 22 mars 1954 i ärendet anført. I anledning härav skulle nytt ritningsförslag underställas byggnadsstyrelsen för prövning och godkännande. Byggnadskommittén har i enlighet härmed underställt byggnadsstyrel-

sen justerade och kompletterade ritningar, vilka blivit av byggnadsstyrelsen godkända genom beslut den 24 januari 1955.

Kostnaderna för ifrågavarande nybyggnad, som förut beräknats till 2 300 000 kronor på grundval av priserna sommaren 1953 (1954 års statsverksproposition, bil. 29, kapitalbudgeten, s. 16 ff.) har av byggnadskommittén år 1955 uppskattats till 2 450 000 kronor. Kostnadsökningen har av kommittén angivits vara till större delen betingad av under åren 1953—1955 inträffade prisstegringar och till en mindre del av förut berörda ändringar av det tidigare ritningsförslaget.

För överstyrelsen, som för egen del ej funnit anledning till erinran mot den angivna kostnadsökningen, framstår det såsom i hög grad angeläget, att ifrågavarande byggnadsföretag, som under mer än ett decennium stått på högskolans byggnadsprogram men av olika skäl gång efter annan blivit uppskjutet, nu utan ytterligare tidsutdräkt kommer till stånd genom att för ändamålet erforderliga medel ställs till förfogande. Överstyrelsen vill i detta sammanhang erinra, att genom beslut vid 1947 års riksdag (prop. 1947: 152, s. 29 ff.) till påbörjande av en nybyggnad för biblioteket i enlighet med ett då föreliggande förslag anvisades ett belopp av 700 000 kronor, vilket belopp emellertid sedermera jämlikt beslut av statsmakterna till större delen tagits i anspråk för andra ändamål. Till nybyggnad för biblioteket återstår sålunda av detta belopp, enligt vad överstyrelsen inhämtat, för närvarande endast i runt tal 60 000 kronor. Överstyrelsen vill därför — liksom i sina äskanden beträffande förevarande anslag för budgetåret 1956/57 — bestämt förorda, att till påbörjandet av denna nybyggnad måtte för budgetåret 1957/58 anvisas ett belopp av 1 500 000 kronor i överensstämmelse med byggnadskommitténs och kollegienämndens förslag. Överstyrelsen tillåter sig härvid bringa i erinran, att vid ärendets behandling vid 1956 års riksdag från dess sida uttalats (SU 141; Rskr 302), att det förutsattes, att Kungl. Maj:t skulle komma att taga denna byggnadsfråga under allvarligt övervägande vid budgetplaneringen för budgetåret 1957/58.

Nybyggnad för avdelningen för elektroteknik. I förut nämnda skrivelse föreslår *överstyrelsen* vidare, att till detta ändamål för nästa budgetår anvisas ett belopp av 265 000 kronor. Överstyrelsen anför beträffande denna byggnadsfråga i huvudsak följande.

Genom beslut den 1 juni 1956 har Kungl. Maj:t bland annat anbefallt Chalmerska byggnadskommittén att — i anslutning till vad departementschefen i propositionen 1956: 89 anfört rörande utförande av en påbyggnad av huvudbyggnaden för avdelningen för elektroteknik vid högskolan — verkställa erforderlig utredning rörande ifrågavarande byggnadsföretags närmare utförande och till Kungl. Maj:t inkomma med av utredningen föranledda förslag jämte kostnadsberäkningar. Vid 1956 års riksdag (prop. 89; Rskr 302) uppskattades kostnaderna härför preliminärt till 300 000 kronor, och för budgetåret 1956/57 har också genom Kungl. Maj:ts nyssnämnda beslut anvisats ett belopp av 300 000 kronor för detta ändamål.

Vid den närmare prövning, som byggnadskommittén nu verkställt av denna fråga, har kommittén övervägt en lösning därav enligt tre olika alternativ, innebärande *antingen* en påbyggnad av nuvarande huvudbyggnad för avdelningen för elektroteknik, vilket befunnits komma att draga en kostnad av 805 000 kronor, *eller* en nybyggnad i två plan för en beräknad kostnad av 565 000 kronor, varav ett belopp av 15 000 kronor föranledes av en för byggnadens förläggning erforderlig förflyttning av en av högskolans radiomaster,

eller anläggandet av en provisorisk barackbyggnad för en beräknad kostnad av 360 000 kronor.

I likhet med byggnadskommittén och kollegienämnden, vilka båda stannat för nybyggnadsalternativet för en kostnad av 565 000 kronor, har överstyrelsen funnit detta alternativ ur olika synpunkter vara det lämpligaste. Överstyrelsen, som ej funnit anledning till erinran mot de därför beräknade kostnaderna, ansluter sig alltså till detta förslag. Då byggnaden på grund av den ökning av studerandeantalet inom avdelningen, som ägt rum innevarande höst, måste vara färdigställd redan hösten 1958, erfordras alltså för budgetåret 1957/58 en ytterligare medelsanvisning för ändamålet av (565 000 — 300 000 =) 265 000 kronor.

Anläggning av idrottsplats såsom ersättning för idrottsplatsen Gibraltarvallen. Överstyrelsen hemställer i sin skrivelse därjämte, att till nu avsedda ändamål för nästa budgetår anvisas ett belopp av 164 100 kronor. Till grund för denna hemställan ligger en framställning från lokalstyrelsen för Chalmers tekniska högskola, som anfört i huvudsak följande.

För att bereda plats för Chalmers tekniska högskolas fortsatta utbyggnad har genom avtal den 20 och 23 augusti 1949 mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Göteborgs stad denna till kronan överlåtit med äganderätt utan ersättning bland annat det markområde som nu upptages av idrottsplatsen Gibraltarvallen med tillhörande lekfält och tennisbanor. Området får dock tillträdas först sedan annan motsvarande idrottsanläggning hunnit färdigställas. I avtalet åtog sig vidare staden att på kronans bekostnad utföra den nya anläggningen, dock med rätt för kronan att själv utföra arbetena, om så skulle befinnas lämpligt. Kostnaderna för den Gibraltarvallen ersättande idrottsanläggningen beräknades år 1948 till 460 000 kronor, vilken summa infördes i avtalet.

I 1951 års statsverksproposition (bil. 29, kapitalbudgeten, p. 11) förordade departementschefen att ifrågavarande kostnad för anläggande av idrottsplatsen i mån av behov skulle få bestridas med de medel, som tidigare anvisats för uppförande av ny biblioteksbyggnad vid högskolan.

I skrivelse den 10 februari 1953 till lokalstyrelsen för högskolan anmälde Göteborgs stads fastighetskontor, att kostnaden för idrottsanläggningen då beräknades ha stigit till 761 000 kronor, beroende på den allmänna ökningen i arbetslöner m. m. I remissutlåtande den 22 mars 1954 har byggnadsstyrelsen anmält, att styrelsen tagit del av de av stadens myndigheter utförda kostnadsberäkningarna. Från stadens sida hade i detta sammanhang anmälts att det under vissa särskilt gynnsamma förutsättningar borde vara möjligt utföra arbetena för en kostnad av 660 000 kronor, vilket belopp enligt byggnadsstyrelsens yttrande skulle vid dåvarande prisläge svara mot den i avtalet omnämnda summan, 460 000 kronor.

Genom beslut den 30 april 1954 förklarade Sig Kungl. Maj:t icke ha något att invända emot, att idrottsanläggningen utfördes genom Göteborgs stads försorg, och av 1955 års riksdag anvisades ytterligare 200 000 kronor för iordningställande av den nya idrottsanläggningen.

Arbetet med den nya anläggningen påbörjades år 1954 och har nu fortskridit ganska långt. Ännu återstår dock en del arbeten på löparbanor och gräsmattor, varjämte uppförandet av omklädningspaviljonger ännu icke påbörjats. Enligt vad som inhämtats har hittills utbetalats i runt tal 657 000 kronor till staden för täckande av dess kostnader.

I skrivelse den 2 maj 1956 till lokalstyrelsen har Göteborgs stads fastighetskontor anmält att kostnaderna för arbetenas slutförande nu beräknas uppgå till 824 100 kronor.

Enligt förut nämnda avtal den 20 och 23 augusti 1949 åligger det kronan att med utgångspunkt i den i avtalet angivna summan, 460 000 kronor, ersätta Göteborgs stad jämväl sådana merkostnader, som beror på höjningar av arbetslöner och materialpriser m. m.

Överstyrelsen har anfört följande.

Lokalstyrelsen för Chalmers tekniska högskola har anmält, att kostnaderna för anläggning av en ny idrottsplats i stället för Gibraltarvallen, vilka senast uppskattats till ett belopp av 660 000 kronor, numera beräknas uppgå till 824 100 kronor. Detta innebär att ytterligare 164 100 kronor skulle behöva anvisas för ändamålet, därest merkostnaderna — såsom angives i föreliggande avtal den 20 och 23 augusti 1949 mellan kronan och Göteborgs stad — är att hänföra till inträffade ändringar av arbetslöner och materialpriser. I vad mån detta är förhållandet undandraget sig överstyrelsens bedömning. Denna fråga synes tarva en närmare prövning genom byggnadsstyrelsens försorg. Överstyrelsen har emellertid vid sin uppskattning av medelsbehovet under förevarande anslag för budgetåret 1957/58 ansett sig böra beräkna även ett belopp av 164 100 kronor för de merkostnader, som högskolans lokalstyrelse här anmält.

Byggnadsstyrelsen har i sitt yttrande framhållit bland annat:

Med beaktande av sedan tiden för avtalets ingående inträffad allmän prisstegring och med hänsyn till de svårigheter vid arbetets genomförande som senare visat sig föreligga — grundförhållandena har bland annat varit så ogynnsamma att maskinkraft icke kunnat utnyttjas i den utsträckning som staden ursprungligen planerat — synes den nu uppgivna totalkostnaden, 824 100 kronor, kunna godtagas. I beloppet ingår kostnaden för den ännu ej uppförda omklädnadspaviljongen.

Departementschefen. I likhet med överstyrelsen finner jag angeläget, att frågan om nybyggnad för högskolans bibliotek, som sedan länge stått på högskolans byggnadsprogram, icke vidare uppskjutes. Enligt föreliggande förslag beräknas den erforderliga medelsanvisningen för nybyggnaden enligt 1955 års kostnadsläge till 2 450 000 kronor. Mot dessa beräkningar har jag ingen erinran. Överstyrelsen har föreslagit, att härav för nästa budgetår anvisas 1 500 000 kronor. För egen del förordar jag, att till byggnadsföretagets påbörjande för nästa budgetår anvisas ett belopp av 500 000 kronor.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har Chalmerska byggnadskommittén numera framlagt vissa alternativa förslag rörande den utökning av elektrotekniska avdelningens lokalutrymmen, som nödvändiggöres av den i fjol beslutade ökningen av antalet studerande vid avdelningen. Överstyrelsen har i likhet med kollegienämnden stannat för ett förslag till lösning, innebärande en nybyggnad i två plan för en beräknad totalkostnad av 565 000 kronor. Jag biträder detta förslag. Till ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats 300 000 kronor. För byggnadsföretagets genomförande erfordras sålunda ytterligare 265 000 kronor, vilket belopp bör anvisas för nästa budgetår.

Enligt avtal den 20 och den 23 augusti 1949 mellan kronan och Göteborgs stad har, bland annat, staden åtagit sig att på kronans bekostnad utföra en ny idrottsanläggning i stället för idrottsplatsen Gibraltarvallen, vilket område avses bli disponerat för högskolans räkning. Kostnaderna för den nya anläggningen har senast beräknats till 660 000 kronor, vilket belopp redan anvisats. Prisstegringar och vissa icke förutsedda arbetstekniska faktorer har emellertid sedermera föranlett en höjning av de beräknade kostnaderna till 824 100 kronor. Jag anser mig med hänsyn till vad byggnadsstyrelsen anfört icke böra motsätta mig att skillnaden mellan nämnda belopp, 164 100 kronor, anvisas för nästa budgetår till arbetenas slutförande.

Vid bifall till vad jag nu förordat bör förevarande investeringsanslag för nästa budgetår uppföras med 929 100 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 929 100 kronor.

17. Om- och tillbyggnad av lärarhögskolan i Stockholm. För innevarande budgetår har anvisats ett investeringsanslag av 80 000 kronor till om- och tillbyggnad av lärarhögskolan i Stockholm. Anslaget avser vissa ändringsarbeten vid den från Stockholms stad från och med den 1 juli 1956 övertagna s. k. Fredhällsskolan, där lärarhögskolans övningsskola är inrymd. Dessa ändringsarbeten gäller främst iordningställande av institutioner för biologi och geografi samt vissa utrymmen för lärare, lärarkandidater och vaktmästare.

I skrivelse den 27 november 1956 hemställer *byggnadsstyrelsen* efter samråd med *lärarhögskolans styrelse* för nästa budgetår om ett investeringsanslag av 190 000 kronor under förevarande rubrik.

Lärarhögskolans styrelse har vid den fortsatta planeringen av verksamheten vid lärarhögskolan konstaterat, att behov av vissa ytterligare ändringsarbeten inom övningsskolans lokaler föreligger. Härom inhämtas av handlingarna bland annat följande.

Övningsskolans institutioner för fysik och kemi, omfattande lärosal och laboratorium jämte mellanliggande materielrum, togs i bruk för 18 år sedan och har sedan dess icke genomgått några egentliga förändringar. Lokalerna inrättades med hänsyn till folkskolans behov och är från flera synpunkter otillfredsställande för undervisningen på enhetsskolans högstadium. Övningsskolans högstadium blir fullt utbyggt från och med läsåret 1958/59. En i och för sig behövlig utvidgning av laboratoriet är på grund av byggnadens planlösning ej möjlig. Däremot kan institutionernas otillräckliga biutrymmen ökas genom vissa åtgärder. Även en del förändringar av den fasta inredningen i lärosalen och laboratoriet blir ofrånkomliga.

För undervisningen i manlig slöjd disponerar övningsskolan över två lärosalar för träslöjd och en lärosal för metallslöjd jämte biutrymmen. Lärosalarna anses i stort sett tillfredsställande, medan biutrymmena behöver om-disponeras, vilket blir särskilt påkallat av att salarna beräknas bli tagna i an-

språk för den obligatoriska sommarkursen i manlig slöjd för mellanskollärarkandidaterna.

För undervisningen i hemkunskap förfogar övningsskolan över två skolkök jämte biutrymmen. Det ena skolköket, som utan förändringar varit i bruk under 18 år, är i en del avseenden mycket förslitet. Den fasta inredningen är sålunda delvis i starkt behov av renovering och bör i samband därmed få en lämpligare disposition.

Vissa ändrings- och renoveringsarbeten blir vidare erforderliga i samband med att ett materielrum tages i anspråk som lärar- och konferensrum. Därjämte bör ett av de nuvarande klassrummen omändras till centralt materielrum och i anslutning till detta rum iordningställas ett filmrum.

Departementschefen. För att lärarhögskolans övningsskola skall få sina i den s. k. Fredhällsskolan inrymda lokaler anordnade på ändamålsenligt sätt torde de nu föreslagna byggnadsarbetena böra komma till utförande. Mot byggnadsstyrelsens kostnadsberäkning torde icke vara något att erinra. Jag anser mig sålunda böra tillstyrka, att för slutförande av erforderliga ändringsarbeten vid övningsskolan för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 190 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Om- och tillbyggnad av lärarhögskolan i Stockholm* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 190 000 kronor.

18. **Vissa byggnadsarbeten vid läroanstalterna för blinda.** I skrivelse till skolöverstyrelsen den 31 mars 1955 anmälde styrelsen för hantverksskolan för blinda män i Kristinehamn, att behov förelåg av ytterligare lokaler vid skolan, och anhöll om utredning av frågan. I anslutning därtill hemställde överstyrelsen, att byggnadsstyrelsen skulle utreda detta spörsmål. Sedermera anmälde skolöverstyrelsen under hand, att lokalbehovet kunde komma att påverkas av förestående omorganisation av blindskolorna. I april 1956 redovisade en av överstyrelsen tillsatt kommitté resultatet av sina undersökningar rörande förbättrad yrkesutbildning för nyblinda samt avgav förslag i ärendet. I samband med sina anslagsäskanden för budgetåret 1957/58 har överstyrelsen underställt dessa förslag Kungl. Maj:ts prövning. En omorganisation i enlighet med förslaget förutsätter ökat lokalutrymme vid skolan i Kristinehamn för blinda män.

Byggnadsstyrelsen har nu, med beaktande av nämnda kommittéförslag och däri föreslagna ändringar rörande yrkesutbildningen, utarbetat förslag i byggnadsfrågan, vilket överlämnats till Kungl. Maj:t med skrivelse den 16 oktober 1956. Av denna inhämtas bland annat följande.

I Kristinehamn har intill den 1 juli 1956 en del av skolbyggnadens bottenvåning utnyttjats till materialdepå och försäljningslokaler. Den verksamhet, som tillgodosetts i dessa lokaler, har numera övertagits av depån i Stockholm. De därigenom i Kristinehamn ledigblivna lokalerna täcker de aktuella lokalbehoven samt ger möjlighet till viss omdisponering inom byggnaden.

I bottenvåningen föreslås sålunda skola inrymmas förutom rektorsexpedition — vilken nu är belägen i våningen 1 trappa — lokaler för den dubblade metallundervisningen samt elevrum med pentry. Nuvarande rektorsexpedition i våning 1 trappa föreslås omdisponerad för bl. a. anpassningsundervisning. I anslutning till härav betingade ombyggnadsarbeten föreslås i syfte att tillgodose undervisningen vissa ändringsarbeten i såväl källare, bottenvåning som våning 1 trappa samt arbeten för elektricitets-, värme-, ventilations- och sanitetstekniska anläggningar m. m.

Byggnadsstyrelsen har genom medverkan av länsarkitektkontoret i Värmlands län låtit upprätta ritningsförslag till byggnadsarbetena. Dessa beräknas draga en sammanlagd kostnad av 260 000 kronor enligt prisläget 1 juli 1956.

Departementschefen. Jag har tidigare tillstyrkt, att erforderliga medel under vederbörande anslagspunkter på driftbudgeten anvisas för en omorganisation av undervisningen vid blindskolorna för vuxna i Kristinehamn och Växjö. En förutsättning för omorganisationen är, att vid skolan i Kristinehamn ökade lokalutrymmen ordnas i viss omfattning. För detta ändamål och för i övrigt erforderliga ändringsarbeten vid skolan torde för nästa budgetår i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag böra under förevarande rubrik anvisas ett investeringsanslag av 260 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid läroanstalterna för blinda* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 260 000 kronor.

19. Vissa byggnadsarbeten vid skolorna för döva

Skolorna för döva i Vänersborg

Till om- och nybyggnadsarbeten vid dövskolorna anvisades för budgetåret 1951/52 ett investeringsanslag av 810 000 kronor, varav 710 000 kronor var avsedda för byggnadsarbeten vid barndoms- och fortsättningsskolorna för döva i Vänersborg (prop. 1951: 65; SU 1951: 109; Rskr 1951: 194). Med undantag för vissa ombyggnadsarbeten samt anordnande av hobbyrum och samlingssal avslutades sistnämnda arbeten våren 1953. På grund av särskilda skäl har de återstående arbetena ännu inte kommit till utförande, varför av de för skolorna i Vänersborg beräknade medlen kvarstår ett odisponerat belopp av 180 000 kronor.

I skrivelse den 14 april 1956 har *skolornas styrelse* hemställt om förnyad utredning rörande dövskolornas i Vänersborg lokalförhållanden. Styrelsen framhåller bland annat, att det nuvarande internatet för barnen i klasserna 1—4 är inrymt i en tvåvåningars byggnad från slutet av 1800-talet. I den första våningen inryms pojkar och i den andra flickorna, tillsammans 50 barn. Enligt styrelsens mening måste förhållandena i byggnaden betecknas som synnerligen otillfredsställande och i fråga om de sanitära förhållandena anser styrelsen, att det inte är obefogat att tala om ett nödläge. Styrelsen understryker betydelsen av att barnen i 7-årsåldern, som tagas från sina

föräldrahem och omplanteras i en helt ny miljö, ofta utan att kunna få förklarad för sig varför, får tillfredsställande förläggningsförhållanden.

Byggnadsstyrelsen, som sedermera anbefallts att verkställa den av skolornas styrelse begärda utredningen om lokalförhållandena och inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning, har inhämtat *skolöverstyrelsens* yttrande i ärendet. Överstyrelsen delar i allt väsentligt skolstyrelsens synpunkter och vitsordar lokalbehovet.

Beträffande skolornas lokalfrågor anför byggnadsstyrelsen bland annat följande.

Den snabba utvecklingen på dövundervisningens område under de senaste åren med nya metoder för undervisningens bedrivande har icke blott skapat nya behov av undervisningslokaler av olika slag utan även medfört att allt större krav ställts på lokalernas standard och ändamålsenlighet.

Styrelsen erinrar först om att de undervisningslokaler för de nu ifrågasvarande skolorna i Vänersborg, som är inrymda i de gamla s. k. internat- och externatbyggnaderna, är synnerligen otidsenliga och att den allmänna standarden hos desamma framstår som i hög grad otillfredsställande vid en jämförelse med de skolor av olika slag som för närvarande byggs i landet. För att kunna bereda de hörselskadade barnen samma materiella förutsättningar för undervisning som kommer andra barn till del torde det därför bli nödvändigt med en allmän upprustning och modernisering av undervisningslokalerna vid skolan.

Vad beträffar frågan om förläggningslokaler för eleverna anser byggnadsstyrelsen i likhet med skolstyrelsen, att någon på längre sikt tillfredsställande lösning av denna fråga icke kan erhållas genom en ombyggnad av internatbyggnaden, särskilt på grund av det ständigt ökande barnantalet som enligt uppgift redan medfört att de för en elevförläggning i denna byggnad disponibla lokalerna blivit otillräckliga.

Efter att i samråd med skolöverstyrelsen och skolans styrelse ha verkställt den av Kungl. Maj:t anbefallda utredningen rörande skolans lokalfrågor framlägger byggnadsstyrelsen följande förslag till en fullständig upprustning av skolan.

Skolans ökade lokalbehov tillgodoses genom uppförande av två nya elevhemsbyggnader. Enligt en av skolans rektor gjord och av skolöverstyrelsen godtagen uppskattning av den väntade ökningen av elevantalet har dessa planerats för 29 respektive 42 elever, innebärande en ökning av totala antalet platser vid skolan från 98 enligt det år 1950 framlagda och sedermera av riksdagen antagna utbyggnadsförslaget till 121. Till dessa byggnader förlägges även de två tidigare beslutade men ännu ej utförda hobbyrum, som var avsedda att inredas i externatbyggnaden.

Sedan nämnda nybyggnader uppförts ombygges den nuvarande internatbyggnaden. I denna inredes härvid lärosalar och specialrum av olika slag samt lokaler för det klädförråd för vilket nu endast finnes otillfredsställande utrymmen inom den ouppvärmda delen av vindsvåningen. Vidare föreslås en förläggning till denna byggnad av den tidigare beslutade men ännu ej utförda samlingsalen.

För externatbyggnaden föreslås en allmän upprustning. I samband härmed anordnas bland annat två omklädningsrum samt dusch- och torkrum i anslutning till gymnastiksalen.

I administrations- och ekonomibyggnaden föreslås följande ändringar och omdispositioner. Intill rektorsexpeditionen anordnas ett särskilt rum för sekreterare, då det framhållits som önskvärt att rektor för sina mottag-

ningar beredes möjlighet att ensam disponera den nuvarande rektorsexpeditionen. Husmorsbostaden, som nu endast består av ett rum, utökas med ytterligare ett rum samt kokvrå och badrum. Sjukavdelningen utökas med en sjuksal samt ett behandlingsrum, som samtidigt kan tjänstgöra som rum för nattvakt. Slutligen omdisponeras skolköket för tre arbetsgrupper och förses med omklädnadsrum och matrum.

Kostnaderna för de föreslagna byggnadsåtgärderna, i vilka jämväl ingår en del i avvaktan på en lösning av skolans byggnadsfråga eftersatta arbeten av underhållskaraktär, har av byggnadsstyrelsen beräknats uppgå till 2 950 000 kronor.

Härutöver finns en del arbeten, vilka visserligen icke har direkt samband med frågan om skolans upprustning och utbyggnad såsom omläggning av vissa avloppsledningar, vissa dräneringsarbeten, omläggning av entrén till gården m. m., men som är nödvändiga och lämpligen bör utföras samtidigt med övriga arbeten vid skolan. Kostnaderna för dessa arbeten ävensom för upprustning av skolornas tvättlokaler har av byggnadsstyrelsen beräknats till 150 000 kronor.

De sammanlagda kostnaderna i nuvarande prisläge för de föreslagna byggnadsåtgärderna uppgår sålunda enligt ovan till $(2\,950\,000 + 150\,000 =)$ 3 100 000 kronor. Av denna summa beräknar styrelsen att ett belopp på 600 000 kronor kommer att erfordras för budgetåret 1957/58 för påbörjandet av en första etapp av arbetet avseende de bägge nya elevhemmen vid skolan.

Då ett belopp på 180 000 kronor finnes tillgängligt av tidigare anslag och en summa av 70 000 kronor kan disponeras av det till styrelsens förfogande stående anslaget till merkostnader för vissa byggnadsarbeten skulle sålunda för genomförandet av det nu framlagda byggnadsprogrammet erfordras anslag på sammanlagt $(3\,100\,000 - 180\,000 - 70\,000 =)$ 2 850 000 kronor, varav 350 000 kronor bör anvisas för nästa budgetår.

Specialskolan för tal- och hörselskadade i Örebro

Vid dövundervisningens förstatligande år 1938 upprättades vid förutvarande femte dövskoldistriktets skola i Örebro en specialskola för oegentligt döva med 95 elever fördelade på 8 klassavdelningar.

För skolans fastigheter i kvarteret Flugsnapparen planerades med anledning härav en om- och tillbyggnad. Ritningar upprättades för ändamålet i januari 1939. Medel för igångsättande av detta företag anvisades av 1939 års riksdag och ställdes till byggnadsstyrelsens förfogande. Sedermera har Kungl. Maj:t föreskrivit, att dessa medel endast fick tas i anspråk för uppgörande av ritningar, entreprenadhandlingar och dylikt. Byggnadsarbetena kom på grund av världskrigets utbrott ej till utförande. De begränsade och otillfredsställande lokalerna vållade emellertid skolan avsevärda svårigheter. Ett nytt förslag upprättades därför i oktober 1940, denna gång till en nybyggnad på annan tomt. Det ekonomiska läget hindrade även detta förslag att utföras. En tillfällig förbättring av skolans lokaler åstadkoms år 1945 genom att rektorsbostaden togs i anspråk för undervisningsändamål samtidigt som vissa reparationsarbeten utfördes. Medel för dessa arbeten, 59 000 kronor, anvisades av 1944 års riksdag.

Antalet klassavdelningar har under åren vuxit för att numera utgöra 14 avdelningar med omkring 145 elever. Skolan är därmed i vad avser elevan-

talet landets största barndomsskola för döva barn. Den disponerar emellertid de minsta fastigheterna och har de minsta lokalerna. Detta beror delvis på att skolan är den enda skola, som är helt anordnad som externat. Men även de lokaler, som utnyttjas för rena undervisningsändamål, är vid övriga skolor i regel flera och större än vid Örebro skolan, där elevantalet per klassavdelning är störst.

Alltsedan hösten 1945 har det varit mycket svårt att skaffa erforderligt antal fosterhem. Skolan står därmed inför nödvändigheten att själv sörja för inkvartering av de elever som ej kan beredas plats i fosterhem. Enligt *skolöverstyrelsens* mening är en sådan omvandling av skolan ofrånkomlig, varvid elevhem för i första hand klasserna 1—4 bör upprättas. Förutom erforderliga specialrum för teckning, naturkunnighet, hantverk m. m. beräknar skolöverstyrelsen dessutom att antalet klassrum behöver ökas till 18.

Byggnadsstyrelsen, som utrett Örebro skolans lokalbehov, har i skrivelse den 31 augusti 1955 hemställt om ett anslag av 800 000 kronor för inköp av tomt och påbörjande av en första byggnadsetapp för nämnda skolas behov. Härvid har styrelsen anfört bland annat följande.

De ritningar som upprättats på grundval av det sålunda utredda lokalprogrammet har visat att den tillgängliga tomtytan är alltför liten för att rymma de erforderliga tillbyggnaderna. Efter gjorda undersökningar har det visat sig, att den enda utvägen att lösa denna lokalfråga synes vara att på annat, välbeläget markområde uppföra nya byggnader för skolan. Örebro stad har, efter samråd med byggnadsstyrelsen, för detta ändamål anvisat ett område inom kvarteret Skatan, cirka 500 meter från den nuvarande skolan. För ändamålet erforderlig markareal skulle där kunna åstadkommas genom sammanslagning av en rad mindre tomter avsedda för bostadsbebyggelse.

Staden har vidare för att möjliggöra det planerade byggnadsföretaget låtit upprätta förslag till stadsplaneändring för det berörda kvarteret. Ägaren till de obyggda tomterna har förklarat sig villig att sälja dessa för ett belopp av 550 000 kronor. Vid den värdering som byggnadsstyrelsen företagit i samråd med Örebro stad har detta belopp dock befunnits vara alltför högt. Då ägaren icke är villig att acceptera lägre belopp, synes de ifrågavarande tomterna, vilka genom berörda stadsplaneändring avsetts för allmänt ändamål, få inlösas genom expropriationsförfarande.

Byggnadsstyrelsen har vidare med representanter för Örebro stad diskuterat stadens övertagande av skolans nuvarande tomt och byggnader (tomten nr 1 i kvarteret 74 Flugsnapparen). Ett preliminärt avtal har upprättats mellan Kronan och staden beträffande överlåtelsen. Under förutsättning av stadsfullmäktiges godkännande av avtalet kommer skolan att successivt kunna överflyttas till nya lokaler i den takt, som nybyggnader för skolan kan ske.

Byggnadsstyrelsen har låtit upprätta ritningar till nybyggnader för skolan på den nya tomten. Fullt utbyggd skulle skolan komma att omfatta nybyggnad för skollokaler, innehållande bl. a. 18 klassrum, erforderliga specialsal och samlingssal, två elevbyggnader för vardera 48 elever och en gymnastikbyggnad. Den totala kostnaden har beräknats till 4 400 000 kronor, vartill kommer kostnad för marklösen. Från kostnaden avgår den summa staden enligt avtalsförslaget skulle komma att betala för den gamla fastigheten, 818 000 kronor.

Utbyggnaden av den nya skolan synes böra ske i etapper, varvid skolans behov av specialrum i första hand behöver tillgodoses. Styrelsen föreslår därför att såsom etapp I specialrumslängan jämte det planerade pannrummet kommer till utförande. Denna etapp har kostnadsberäknats till 600 000 kronor, varav dock endast en del behöver finnas tillgängligt under det budgetår, under vilket byggnadsföretaget avses att påbörjas.

Departementschefen. Lokalerna för dövskolorna i Vänersborg är i fråga om trivsel, bekvämlighet och hygien delvis mycket otillfredsställande och har sedan länge varit i behov av att ersättas eller förbättras. Specialskolan i Örebro är också den inrymd i otidsenliga och obekväma lokaler, vilka dessutom är klart otillräckliga i förhållande till antalet barn med förutsättningar att följa den mera avancerade undervisning för hörselskadade, som denna skola erbjuder.

Mot de av byggnadsstyrelsen nu framlagda förslagen i syfte att få till stånd en ordentlig förbättring av lokalförhållandena vid dövskolorna i såväl Vänersborg som Örebro har jag inte funnit anledning till erinran.

De vid 1951 års riksdag beslutade byggnadsarbetena vid skolorna i *Vänersborg* synes, i hittills icke utförda delar, inte böra komma till utförande enligt nämnda beslut. De bör i stället genomföras i sammanhang med den mera omfattande ny- och ombyggnad, som jag nu anser böra komma till stånd vid denna skola, varvid för ändamålet tidigare anvisade men ännu icke in-
språktagna medel torde böra disponeras för det mera omfattande byggnadsföretaget. Av de sammanlagda kostnaderna för detta, 3 100 000 kronor, har byggnadsstyrelsen beräknat, att ett belopp av 600 000 kronor erfordras för nästa budgetår. Till disposition för ändamålet finnes enligt styrelsens beräkningar redan dels icke disponerade 180 000 kronor av de vid 1951 års riksdag anvisade medlen för skolornas i Vänersborg om- och nybyggnad, dels ock 70 000 kronor, vilka av styrelsen kan disponeras av anslaget till merkostnader för vissa byggnadsarbeten, eller sammanlagt 250 000 kronor. Jag anser mig för egen del böra förorda, att härutöver ett belopp av 100 000 kronor anvisas för nästa budgetår till påbörjande av en första etapp av det föreslagna byggnadsprogrammet för Vänersborgsskolorna. För detta ändamål kommer därvid att under budgetåret 1957/58 kunna disponeras sammanlagt (180 000 + 70 000 + 100 000 =) 350 000 kronor.

Beträffande *specialskolan i Örebro* har föreslagits bland annat, dels att ny tomt för skolbyggnaden anskaffas, dels ock att den nuvarande skoltomten och skolbyggnaden försäljes till Örebro stad. Enligt ett mellan byggnadsstyrelsen och staden upprättat preliminärt köpeavtal skulle staden erlagga 818 000 kronor för denna fasta egendom. Beträffande avtalets närmare innehåll torde jag få hänvisa till handlingarna i ärendet. Riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta om godkännande av ifrågavarande avtal torde böra inhämtas.

För förvärv av den nya tomten — vilket såsom byggnadsstyrelsen anfört torde komma att ske genom expropriation — samt för påbörjande av en första byggnadsetapp, omfattande specialrumslänga jämte pannrum, anser

jag mig för nästa budgetår böra förorda en medelsanvisning av 500 000 kronor.

Enligt mina beräkningar erfordras alltså för de ifrågavarande byggnadsarbetena vid dövskolorna för nästa budgetår ett investeringsanslag av (100 000 + 500 000 =) 600 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna vad jag i det föregående förordat i fråga om dispositionen av återstoden av det för budgetåret 1951/52 under statens allmänna fastighetsfond anvisade investeringsanslaget till Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna, i vad anslaget avser skolorna i Vänersborg;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det av byggnadsstyrelsen träffade avtalet angående försäljning till Örebro stad av tomten nr 1 i kvarteret 74 Flugsnapparen i Örebro Nikolai församling;

c) till *Vissa byggnadsarbeten vid skolorna för döva* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

20. Nybyggnad för konstfackskolan. Under denna anslagsrubrik har anvisats för budgetåret 1955/56 ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor och för innevarande budgetår ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

Beträffande det slutligt godkända programmet för ifrågavarande nybyggnad torde få hänvisas till statsutskottets utlåtande 1956: 116 s. 7—13. Nybyggnaden avses, utöver nya lokaler för konstfackskolan, komma att omfatta även vissa kontorslokaler och andra uthyrningslokaler. Kostnaderna för byggnadsföretaget har beräknats till 24 miljoner kronor, varav 10,3 miljoner kronor belöper på konstfackskolans lokaler.

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 28 augusti 1956 meddelat, att byggnadstillstånd för konstfackskolans nybyggnad erhållits sommaren 1956, varefter vissa förberedande arbeten igångsatts. Det för *nästa budgetår* erforderliga investeringsanslaget uppgår enligt byggnadsstyrelsens beräkningar till 10 000 000 kronor. För *innevarande budgetår* hemställer byggnadsstyrelsen om anvisande av 5 000 000 kronor å tilläggsstat.

Departementschefen. Den totala kostnaden för ifrågavarande byggnadsföretag har beräknats till 24 miljoner kronor. Härav har hittills anvisats 4 miljoner kronor. Av det återstående beloppet å 20 miljoner kronor bör, såsom förutsatts vid fjolårets riksdagsbeslut, 5 miljoner kronor anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår. Jag ämnar senare göra särskild framställning härom.

I enlighet med byggnadsstyrelsens förslag torde erforderlig medelsanvis-

ning för nästa budgetår böra beräknas till 10 miljoner kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för konstfackskolan* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

Statens utlåningsfonder

21. Statens lånefond för universitetsstudier. Ur denna fond, som tillkom år 1939, utdelas räntefria studielån till underlättande av studiemöjligheterna för obemedlade eller mindre bemedlade studerande med utpräglad studiebegåvning vid universitet och högskolor m. fl. läroanstalter. Till en början avsåg låneverksamheten endast studerande vid universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet. År 1944 utvidgades lånutdelningen att gälla även studerande vid de enskilda högskolorna i Stockholm och Göteborg. Enligt beslut vid 1950 års riksdag omfattar utlåningen ur fonden numera också studerande vid fackhögskolorna och socialinstitutet samt vissa linjer vid gymnastiska centralinstitutet och Alnarpsinstitutet. Studielånen utdelas av de fyra statsstipendienämnderna. Vissa centrala uppgifter beträffande låneverksamheten tillkommer garantilånenämnden. Utbetalning m. m. av lånen handhas av generalpoststyrelsen.

Efter beslut av 1953 års riksdag har från och med budgetåret 1955/56 det årliga maximibeloppet för lån ur ifrågavarande fond höjts till 2 500 kronor, dock att detta belopp må, när särskilda omständigheter därtill föranleder, höjas upp till 3 000 kronor.

Till kapitalinvestering har riksdagen beviljat anslag för varje budgetår. För budgetåret 1956/57 är anslaget uppfört med 6 000 000 kronor. För utlåning innevarande läsår har disponerats dels nyssnämnda anslag, dels ock 1 000 000 kronor av i fonden tillgängliga medel eller sålunda sammanlagt 7 000 000 kronor.

Garantilånenämnden föreslår för nästa budgetår ett investeringsanslag av 8 300 000 kronor, vars fördelning framdeles bör bestämmas av Kungl. Maj:t. Till stöd härför anför nämnden följande.

Garantilånenämndens förslag till utlåning under budgetåret 1957/58 räknar i första hand med anslag till 2 400 fortsatta lån. Fortsatt lån skall jämlikt lånereglementet med förtursrätt beviljas tidigare låntagare så länge han med omsorg och framgång bedriver sina studier. Statsstipendienämnderna har uppskattat behovet av fortsatta lån till sammanlagt 2 500 enligt sinsemellan något varierande beräkningsmetoder. Föregående år uppskattade statsstipendienämnderna behovet till 1 863 fortsatta lån för läsåret 1956/57. I verkligheten utdelades emellertid 1 792 dylika lån. Garantilånenämnden har funnit det mest konsekvent att antaga, att av dem, som erhållit räntefritt lån för 1956/57, kommer proportionsvis lika stor andel att behöva fortsatt lån under 1957/58 som motsvarande andel närmast föregående år. Denna andel utgjorde i procent räknat i Uppsala 79, i Lund 78, i Stockholm 65 och i Göteborg 68. Användes samma procenttal beträffande årets siffror

erhålles det förut angivna antalet, 2 400 fortsatta lån. Med ett genomsnittligt lånebelopp på 2 200 kronor i anslutning till det under innevarande budgetår gällande erfordras för 2 400 fortsatta lån 5 280 000 kronor.

Nya lån har för de tre senaste läsåren tilldelats respektive 785 av 1 659 sökande, 1 073 av 2 968 sökande och nu senast 1 484 av 3 337 sökande. Procentuellt har alltså för läsåren 1954/55, 1955/56 och 1956/57 respektive 47, 36 och 44 procent av ansökningarna till nya lån kunnat bifallas.

Garantilånenämnden har — mot bakgrunden av den av realskoleutredningen angivna 20-procentiga ökningen i antalet studentexamina från år 1956 till år 1957 — förutsatt att ökningen i antalet ansökningar till nya lån kommer att bli minst lika stor som innevarande år, d. v. s. 12 procent, vilket skulle leda till 3 740 dylika ansökningar. Garantilånenämnden föreslår med hänvisning till den nämnda ökningen i antalet studentexamina samt till det stora otillfredsställda lånebehovet, att antalet nya lån ökas med 20 procent för budgetåret 1957/58 till 1 780 (1 484 + 296), vilket med ett genomsnittligt lånebelopp på 2 200 kronor kräver 3 920 000 kronor. Därmed skulle möjlighet ges, att andelen bifallna ansökningar gällande nya lån återigen kunde uppgå till c:a 47 procent. Enligt uppgift från statskontoret kan behållningen å lånefonden vid ingången av budgetåret 1957/58 uppskattas till c:a 900 000 kronor. Garantilånenämndens förslag till utlåning medför därför, att fonden under budgetåret 1957/58 bör tillföras en kapitalinvestering på (5 280 000 + 3 920 000 — 900 000 =) 8 300 000 kronor.

Departementschefen. Ifrågavarande investeringsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 6 000 000 kronor. Vid anslagets anvisande räknades med att för utdelning av lån under budgetåret skulle därjämte kunna disponeras en till omkring 640 000 kronor beräknad behållning å fonden vid ingången av budgetåret. Nämnda behållning visade sig sedermera uppgå till 1 000 000 kronor. För innevarande budgetår har därför för utdelning av lån kunnat disponeras 7 000 000 kronor. Garantilånenämnden föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes till 8 300 000 kronor, och utgår därvid från att för utdelning av lån under samma budgetår härutöver skall vara tillgänglig en till omkring 900 000 kronor uppskattad behållning å fonden vid ingången av sistnämnda budgetår. För egen del anser jag mig böra föreslå, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 6 000 000 kronor. Jag räknar därvid med att av fondmedel tillika kommer att kunna disponeras minst 900 000 kronor för utdelning av lån under nästa budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens lånefond för universitetsstudier* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

22. Allmänna studielånefonden. Sedan år 1920 finnes inrättad en särskild fond — från och med budgetåret 1942/43 benämnd allmänna studielånefonden — vilken står under förvaltning av statskontoret och varur studiehjälpnämnden äger att årligen utdela lån för underlättande av studiemöjligheterna för obemedlade eller mindre bemedlade elever vid offentliga läroanstalter av olika slag.

Till kapitalinvestering har riksdagen beviljat anslag för varje budgetår utom för budgetåret 1944/45, då investering icke ansågs erforderlig. För in-
nevarande budgetår är anslaget uppfört med 9 500 000 kronor.

Studiehjälpsnämnden föreslår, att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 1 700 000 kronor till 11 200 000 kronor. Nämnden uttalar därvid liksom tidigare år, att otillräckliga medel hindrat en tillfredsställande lån-
givning, och framhåller ånyo, att låneformen på längre sikt är mindre be-
tungande för statsverket än annan ekonomisk studiehjälp och att de till fon-
den i form av amorteringar återbördade medlen successivt stegras år efter
år, vilket medför att under kommande år så småningom en minskning av in-
vesteringsanslagen kan ske. I fråga om beräkningen av anslagsbehovet för
budgetåret 1957/58 anför studiehjälpsnämnden i huvudsak följande.

Under de två senast förflutna budgetåren har mediantalet för lånen varit
1 600 kronor. Den något rikligare medelstillgången för budgetåret 1956/57
har vid hittills företagna utdelningar av lån visat sig medföra en höjning av
mediantalet till 1 750 kronor. Detta är emellertid ej tillräckligt, och fortfa-
rande är antalet större lån, särskilt maximala å 2 500 respektive 3 000 kro-
nor, alltför litet. En genomgång av ett års ansökningar visar, att rimliga an-
språk skulle tillfredsställas, om lånen i stort sett fördelades så, att högsta
beloppet tillfölle en tredjedel, omkring 2 000 kronor likaledes en tredjedel och
lägre belopp återstående tredjedel av låntagarna. En sådan utdelning förut-
sätter ett medeltal per lån å minst 2 000 kronor, vilket belopp nämnden an-
ser böra läggas till grund för beräkningen av anslagsbehovet nästkommande
budgetår. Antalet lån har de två senaste budgetåren varit omkring 6 800, vil-
ket antal synes bli något överskridet nu löpande budgetår. Då ökningen kan
antagas fortsätta, eftersom nya läroanstalter med lånerätt tillkommit, räk-
nar nämnden med omkring 7 000 låntagare budgetåret 1957/58. För dessa
skulle då behövligen lånesumma uppgå till 14 000 000 kronor. Under budget-
året beräknas i amorteringar inflyta omkring 3 000 000 kronor. Erforderlig
kapitalinvestering skulle därför bli 11 000 000 kronor.

Nämnden erinrar om sitt tidigare förslag, att icke-svenska elever vid läro-
anstalter, där studielån är den normala studiehjälpen, skulle erhålla rätt till
studiehjälp, vilket skulle innebära en lånesumma på 200 000 kronor. Lägges
denna summa till den nyss angivna blir erforderlig kapitalinvestering
11 200 000 kronor.

I en tidigare vid anmälan av frågor om anslag till stipendier och studiebi-
drag omnämnd promemoria angående statlig studiehjälp uttalar *familjebe-
redningen*, att möjligheterna att erhålla studielån bör vidgas. Familjebered-
ningen tillstyrker den av studiehjälpsnämnden föreslagna ökningen av före-
varande anslag.

Departementschefen. Jag har tidigare denna dag redovisat mina ställnings-
taganden till studiehjälpsnämndens förslag om studiehjälp till icke-svenska
elever. Av vad jag därvid förordat följer att studielån skall kunna ifråga-
komma för icke-svenska elever utom i vissa undantagsfall.

Föregående år beräknades, att i amorteringar under budgetåret 1956/57
skulle inflyta omkring 2 000 000 kronor. Investeringsanslaget höjdes för
nämnda budgetår med 1 000 000 kronor. Under nästa budgetår beräknar
nämnden inflytande amorteringar till omkring 3 000 000 kronor. Redan det-

ta innebär en avsevärd ökning av de för utdelning av studielån tillgängliga medlen. Härutöver anser jag mig böra tillstyrka en höjning av investeringsanslaget med 1 000 000 kronor till 10 500 000 kronor. Summan av de för nästa budgetår tillgängliga medlen kan enligt mitt förslag sålunda beräknas utgöra 13 500 000 kronor. Om antalet låntagare — inberäknat icke-svenska studerande — i anslutning till studiehjälpsnämndens beräkningar uppskattas till omkring 7 100, kommer medeltalet per lån att kunna höjas till omkring 1 900 kronor för nästa budgetår.

Under återopande av vad här anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna studielånefonden* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 10 500 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Nils Bergsten

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1957.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup, och statsrådet Hjalmar Nilson anmäler de ärenden rörande anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1957/58, som angår jordbruksdepartementet, statsrådet Norup beträffande punkterna 1—10, 12—14 och 16—21 samt statsrådet Hjalmar Nilson beträffande punkterna 11, 15 och 22—24. Föredragandena yttrar därvid följande.

Statens affärsverksfonder

Domänverket

[1] Tjänstebostäder för domänverket. För innevarande budgetår har å kapitalbudgeten under Statens affärsverksfonder: Domänverket anvisats ett investeringsanslag av 700 000 kronor till tjänstebostäder för domänverket. Från anslaget bestrides kostnaderna för inköp eller uppförande av tjänstebostäder för domänverkets befattningshavare i sådana fall, då dylika bostäder icke kan anskaffas på annat sätt.

Domänstyrelsen (skr. 3/9 1956) hemställer, att för ifrågavarande ändamål skall för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

Styrelsen erinrar om att den i tidigare anslagsframställningar redogjort för de omständigheter, som lett till att bostadsfrågan för tjänstemännen nu-

mera i större utsträckning än förr måste lösas genom anskaffning av bostäder i verkets regi. Den radikala nedskärning av styrelsens anslagsäskanden för tjänstebostäder, som kontinuerligt skett under en lång följd av år, har bringat tjänstemännens bostadsfråga i ett mycket prekärt läge, som medfört svåra driftsstörningar och ökade förvaltningskostnader. Styrelsen har sålunda bl. a. anmält, att den för att provisoriskt ordna bostadsfrågan i de mest trängande fallen nödgats i efter hand ökad omfattning tillåta tjänstemän att söka sig bostad utanför tjänstgöringsområdet eller dettas centrala delar, vilket medfört ökade kostnader för resor m. m. och allmänna olägenheter ur tjänstesynpunkt. Vidare har styrelsen måst — till betydande förfång för arbetskraftförsörjningen — disponera lägenheter, som uppförts för skogsarbetare, till bostäder åt tjänstemän. Styrelsen framhåller, att det numera är ett förhållandevis stort antal sådana lägenheter som måst utnyttjas för detta ändamål. Det anslag å 700 000 kronor — mot av styrelsen begärda 2 200 000 kronor — som för ändamålet anvisats för innevarande budgetår, förmår endast till en mindre del förbättra situationen, enär vissa nya bostadsbehov framkommit. I övrigt anför styrelsen till stöd för sin uppfattning följande.

F. n. finnes en reservation å anslaget av 146 813 kronor. Även dessa medel beräknas emellertid vid budgetårets slut vara tagna i anspråk. I samband med granskningen av de utav överjägmästarna framlagda förslagen har styrelsen upprättat en förteckning över de bostäder, vartill medel erfordras för nästa budgetår. Styrelsen har därvid endast upptagit en del av de bostäder, som erfordras för frigörande av arbetarbostäder, vilka nu disponeras av tjänstemän. Anläggningskostnaderna för de förtecknade bostäderna, vilka till större delen anmälts såsom erforderliga redan i tidigare anslagsäskanden, beräknas av styrelsen till omkring 2 000 000 kronor. Med hänsyn till de svåra konsekvenser för verket och de berörda tjänstemännen, som ett dröjsmål med ordnandet av dessa bostadsfrågor medfört, betonar styrelsen angelägenheten av att ett anslag av denna storlek anvisas för budgetåret 1957/58.

Departementschefen

Liksom tidigare år anser domänstyrelsen, att en kraftig anslagsökning är nödvändig för tillgodoseendet av behovet av tjänstebostäder för domänverket. Jag finner mig emellertid alltjämt icke kunna tillstyrka en medelsanvisning av den omfattning, som domänstyrelsen föreslagit. För min del förordar jag, att ett oförändrat anslag av 700 000 kronor skall anvisas för ändamålet. För bostadslån till skogsarbetare torde, därest riksdagen icke har något att erinra, även för år 1957 böra få disponeras högst 1 000 000 kronor av domänverkets driftsinkomster. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tjänstebostäder för domänverket* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

[2] **Kontorsbyggnader för domänverket.** *Domänstyrelsen* (skr. 3/9 1956) hemställer, att till kontorsbyggnader för domänverket skall för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 100 000 kronor. Till stöd härför an-

för styrelsen, att det blir nödvändigt att ordna en större revirexpedition i Jokkmokk, gemensam för Pärälvens och Storbackens revir. Domänverket saknar emellertid lokal härför och möjlighet att hyra sådan finnes ej. En särskild byggnad bör därför uppföras å tomtmark, som domänverket innehar. Kostnaderna har beräknats till 90 000 kronor. För andra uppkommande byggnadsbehov på kontorsområdet bör ett belopp av 10 000 kronor stå till förfogande.

Departementschefen

Då jag icke har något att erinra mot domänstyrelsens framställning, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kontorsbyggnader för domänverket* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

[3] **Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar.** *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 23/8 1956) hemställer, att för nästa budgetår ett belopp av sammanlagt 711 100 kronor skall anvisas till byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar. Beloppet avses för följande ändamål.

1. Offer

a) Igenläggning av diken	2 500	
b) Yttre målning av institutionsbyggnad och rättarbostad	7 500	10 000
	<hr/>	

2. Flahult

a) Installation av oljeeldning i föreståndarbostaden ..	3 500	
b) Återstående täckdikning av vissa delar av vitmossejorden	6 000	9 500
	<hr/>	

3. Wiad

a) Maskinhall m. m.	185 000	
b) Ombyggnad av spannmålstork	22 300	207 300
	<hr/>	

4. Stenstugu

a) Lantarbetarbostad	55 000	
b) Dikning och täckdikning av myren	6 900	
c) Täckdikning av fastmarksjorden	9 600	71 500
	<hr/>	

5. Röbbäcksdalen

a) Maskinhall	90 000	
b) Arbetarbostäder	165 000	
c) Yttre arbeten	153 000	
d) Dikning	4 800	412 800
	<hr/>	

Summa kronor 711 100

I fråga om den av högskolestyrelsen anförda motiveringen för dessa förslag må anföras följande.

1 a. För att kunna uppnå en bättre arrondering och en effektivare brukning är det angeläget att få igenlägga ca 600 meter diken mellan fälten med 100 mm rör.

1 b. Såväl institutionsbyggnaden som rättarbostaden måste nu ommålas utvändigt, om husen ej skall taga skada.

2 a. På grund av de betydande kostnader, som är förknippade med användandet av vedbränsle, anser högskolestyrelsen, att det under nuvarande förhållanden måste vara ekonomiskt fördelaktigt att övergå till oljeeldning i föreståndar- och kontorsbyggnaden.

2 b. Genom den sättnings, som Flahults vitmossejord undergått sedan uppodlingen under 90-talet och som under 50-årsperioden 1890—1940 uppgick till genomsnittligt 2 cm per år, blev det under åren 1946 och 1947 nödvändigt att företaga viss nydränering av de mest utsatta delarna av området. Denna dränering omfattade då ca 12 hektar. Fortfarande kvarstår emellertid områden om minst 5 hektar, som är i trängande behov av förnyad täckdikning. Kostnaderna härför torde icke understiga 6 000 kronor.

3 a. Jordbruksredskapen vid försöksgården har ett värde av ca 85 000 kronor. Någon maskinhall, där redskapen kan förvaras på ett betryggande sätt, finnes icke. Ej heller finnes något utrymme, där maskinerna under den kalla årstiden kan skötas och repareras. Förslag till maskinhall med smedja och reparationsutrymmen m. m. har uppgjorts. Byggnaden erfordras enbart för jordbruksdriften vid gården. Kostnaderna har beräknats till 185 000 kronor.

3 b. Det är nödvändigt, att försöksgården, som har en betydande spannmålsodling, kan torka de skördade kvantiteterna. Detta är bl. a. en förutsättning för ett effektivt utnyttjande av gårdens skördeetröska. Högskolestyrelsen framhåller, att den med spannmål odlade arealen för innevarande år uppgår till ca 85 hektar. Kostnaderna för iordningställande av torken uppgår enligt till anslagsäskandena fogad utredning till 35 000 kronor. Om maskinhallen kommer till utförande samtidigt, kan dock gemensam värme-central ordnas i denna, vilket minskar kostnaderna för torken med 12 700 kronor till 22 300 kronor.

4 a. 1949 års försöksgårdsutredning föreslog, att tre av de fyra arbetarbostäderna vid Stenstugu försöksgård skulle ombyggas. Enligt en år 1954 verkställd besiktning av ifrågakvarande bostäder borde två av dessa kunna ombyggas för en sammanlagd kostnad av 32 000 kronor. Medel för ändamålet har anvisats för innevarande budgetår. De övriga två bostadshusen är så svårt angripna av husbock, att de bör nybyggas. Högskolestyrelsen finner det mycket angeläget, att åtminstone en av lantarbetarbostäderna uppföres under nästa budgetår. Kostnaden beräknas till 55 000 kronor.

4 b. Övre delen av myren behöver täckdiknas för att kunna utnyttjas rationellt. F. n. sker upptorkningen på våren för sent.

4 c. Lantbruksnämnden utarbetar f. n. täckdikningsplaner för gården.

Det står redan klart, att större delen av gården är i behov av sådan dikning. Behovet är för vissa delar överhängande. Våren 1955 kunde en del områden icke besås på grund av att de var vattensjuka. På andra delar av gården var uppkomsten av grödan ojäm och dålig av samma orsak. Ifrågavarande arealer utgör tillhoppa ca 8 hektar. Kostnaden per hektar beräknas till 1 200 kronor.

5 a. Jordbruksredskapen vid Röbbäcksdalens försöksgård har ett värde av ca 50 000 kronor. Någon maskinhall, där redskapen kan förvaras på be-tryggande sätt, finnes icke. Förslag till maskinhall m. m. är f. n. under ut-arbetande. Byggnaden erfordras enbart för jordbruksdriften vid gården.

5 b. Röbbäcksdalsutredningen har räknat med att det erfordras fyra bostä-der, nämligen för ladugårdsförman, traktorskötare, försöksförman och gårdskar. Byggnadsstyrelsen har beräknat kostnaderna för envar av dessa bostäder till 74 000 kronor, vartill kommer kostnad för gemensam tvättstuga med 26 000 kronor. Sammanlagt uppgår kostnaderna sålunda till 322 000 kronor. Utredning pågår emellertid inom byggnadsstyrelsen, om icke kost-naderna kan nedbringas genom att s. k. Linerohus uppföres. Preliminärt räknar högskolestyrelsen med en kostnad av 55 000 kronor per hus och för tre hus sålunda 165 000 kronor. Högskolestyrelsen erinrar därvid om motio-nerna I: 44 och II: 51 vid 1956 års riksdag rörande anvisande av medel till uppförande av tre arbetarbostäder vid gården.

5 c. För bostäderna och de ytterligare institutionsbyggnader, som föresla-gits av Röbbäcksdalsutredningen, erfordras vissa kompletteringar i fråga om ledningar, mindre vägar och planer, ytterbelysning m. m. Dessa arbeten har tidigare av byggnadsstyrelsen kostnadsberäknats till 153 000 kronor. Med hänsyn till vissa ändrade förutsättningar har byggnadsstyrelsen igångsatt förnyad kostnadsberäkning av arbetet. I avvaktan på slutförandet av bygg-nadsstyrelsens utredning har högskolestyrelsen, som preliminärt beräknat belopp, upptagit 153 000 kronor.

5 d. För inneverande budgetår har anvisats 20 000 kronor för dikning av en areal av 14,1 hektar. Enligt av lantbruksnämnden tidigare verkställd be-räkning erfordras ytterligare 4 800 kronor för att slutföra arbetet.

Jordbrukshögskoleutredningen (remissutlåtande 28/9 1956) anför, att ut-redningen icke har något att erinra mot att medel anvisas för samtliga de i framställningen angivna ändamålen, dock att utredningen med hänsyn till ovissheten om den framtida användningen av Wiads försöksgård icke anser sig kunna tillstyrka att vid denna gård uppföres en maskinhall av den kost-nadskrävande beskaffenhet, som föreslagits av högskolestyrelsen.

Departementschefen

Med hänsyn till nödvändigheten att inskränka den statliga investerings-verksamheten är jag icke beredd att tillstyrka de för nästa budgetår plane-rade byggnadsarbetena i den omfattning, högskolestyrelsen förordat. För min del vill jag sålunda föreslå, att medel skall anvisas för att bygga en ar-betarbostad vid Röbbäcksdalens försöksgård samt för vissa yttre arbeten vid

samma försöksgård med 55 000 kronor respektive 45 000 kronor. Härutöver kan jag endast tillstyrka, att 7 500 kronor ställes till förfogande för yttre målning av institutionsbyggnad och rättarbostad vid Offers försöksgård.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle till byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar för nästa budgetår behöva anvisas ett investeringsanslag av (55 000 + 45 000 + 7 500 =) 107 500 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 107 500 kronor.

Statens allmänna fastighetsfond

[4] *Byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök. Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 23/8 1956) hemställer, att för nästa budgetår skall anvisas medel till kostnaderna för i följande sammanställning angivna byggnadsarbeten vid högskolan och lantbruksförsöken.

1. Institutionsbyggnad för statens jordbruksförsök	848 000
2. Institutionsbyggnad för institutionen för växtsjukdomslära ..	700 000
3. Kärlförsöksgård för institutionen för allmän jordbrukslära ..	475 000
4. Panncentral vid Ultuna	600 000
5. Hönshus för institutionen för husdjursgenetik	365 000
6. Vattenledning vid Ultuna	120 000
7. Ombyggnad av administrationsbyggnaden	225 000
8. Tillbyggnad av fjäderfäanläggningen vid Bäcklösa	95 000
9. Tre tjänstebostäder	184 000
10. Inredning av ungdjursladugården	230 000
11. Ombyggnad av försöksladan	16 500
12. Inredning av rum i restaurangbyggnaden	27 500
13. Stängsel omkring kärlförsöksgård och växthus vid statens jordbruksförsök	16 500
14. Ombyggnad av vägen mellan hållplatsen vid småstugeområdet och Ultuna södra hållplats	70 000
15. Ombyggnad av västra flygelbyggnaden vid Ultuna	114 500
16. Ändringsarbeten i institutionens för allmän jordbrukslära lo- kaler	7 500
17. Ombyggnadsarbeten i pannrummen till maskintekniska insti- tutionen och mikrobiologiska institutionen	56 000
18. Reparationsarbeten inom mikrobiologiska institutionens bygg- nad	65 000

Summa kronor 4 215 500

För större delen av de i sammanställningen upptagna byggnadsarbetena begärdes medel i anslagsäskandena för innevarande budgetår. Flertalet av förslagen har även framförts i tidigare anslagsäskanden. Beträffande de av högskolestyrelsen åberopade motiveringarna för de olika förslagen torde få anföras följande.

1. Högskolestyrelsen erinrar om att vissa avdelningar vid statens jordbruksförsök under senare år erhållit förändrade och vidgade arbetsuppgifter, vilket medfört ett avsevärt behov av utrymme för specialarbeten. Med hänsyn bl. a. härtill och under beaktande av den utav 1945 års jordbruksförsöksutredning föreslagna personalförstärkningen vid jordbruksförsöken, har högskolestyrelsen i samråd med byggnadsstyrelsen under våren 1951 verkställt översyn av byggnadsfrågan vid statens jordbruksförsök. Denna översyn har givit vid handen, att vissa ändringar i det av jordbruksförsöksutredningen föreslagna byggnadsprogrammet bör vidtagas. En redogörelse för hur byggnadsfrågan bör lösas enligt detta förslag, har lämnats av högskolestyrelsen i tidigare anslagsäskanden (1954 års kapitalbudget, jordbruksdepartementet, s. 5 under 1). Kostnaderna för den i förslaget upptagna institutionsbyggnaden beräknades till 1 060 000 kronor.

Vidare erinrar högskolestyrelsen om att statens sakrevision den 5 september 1955 har överlämnat en av sakrevisionen i samråd med byggnadsstyrelsen verkställd utredning rörande jordbruksförsökens byggnadsfråga. I utredningen framhålles, att jordbruksförsökens behov av kemiska driftsanalyser skall kunna tillgodoses vid den nya institution, benämnd statens lantbrukskemiska laboratorium, som enligt förslag av sakrevisionen skulle förläggas till Ultuna, att något aktuellt behov av bakningslaboratorium vid jordbruksförsöken icke föreligger samt att det är möjligt att tillgodose de behov av lokaler för jordbruksförsöken, som nu kan överblickas, genom en ombyggnad av den nuvarande institutionsbyggnaden och laboratoriebyggnaden samt genom uppförande av en ny lada. Kostnaderna för de med förslaget förenade byggnadsarbetena uppskattades preliminärt till 600 000 kronor.

Högskolestyrelsen har i utlåtande den 15 november 1955 i princip ansett sig kunna tillstyrka sakrevisionens förslag. Ett genomförande av detsamma synes kunna ge en sådan lösning av jordbruksförsökens byggnadsfråga, att behovet av laboratorie- och ekonomiutrymmen tills vidare täckes. Utrymmena i den planerade ladan synes emellertid icke vara fullt tillräckliga. Bl. a. med hänsyn härtill torde de av sakrevisionen beräknade kostnaderna för om- och tillbyggnadsarbeten vara alltför låga. En närmare redogörelse för sakrevisionens förslag och högskolestyrelsens utlåtande återfinnes i 1956 års kapitalbudget, jordbruksdepartementet, s. 10—12.

Föreståndaren för jordbruksförsöken har hemställt om anslag dels å 600 000 kronor för att lösa jordbruksförsökens lokalfråga i huvudsaklig överensstämmelse med sakrevisionens förslag, dels å 8 000 kronor för att anskaffa en förrådsbarack för betryggande förvaring av kärlförsöksmateriel, maskiner m. m. till dess nyssnämnda lokaler färdigställts.

Högskolestyrelsen framhåller, att ombyggnaden är nödvändig om institutionens verksamhet skall kunna bedrivas ändamålsenligt och planenligt i den av statsmakterna beslutade omfattningen, och hemställer, att ett belopp av 848 000 kronor skall anvisas för ändamålet, till vilket belopp byggnadsstyrelsen beräknat kostnaderna. Om den i det följande under punkt 3 omnämnda kärlförsöksgården förlägges till annan plats, erfordras ett ytterligare belopp av 42 000 kronor till vattenledning.

2. Förslaget om uppförande av en institutionsbyggnad för institutionerna för växtsjukdomslära och växtodlingslära har återkommit i anslagsäskandena för de senaste åren. Beträffande motiveringen torde få hänvisas till 1954 respektive 1956 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet, s. 5 under 2 respektive s. 8 under 2). Nu erinrar högskolestyrelsen om en promemoria dagtecknad i december 1955, som av sakrevisionen överlämnats till jordbruksdepartementet. I promemorian framhålles, att den av sakrevisionen och byggnadsstyrelsen verkställda utredningen givit till resultat, att en nybyggnad för institutionerna för växtsjukdomslära och växtodlingslära bör uppföras, i vilken vissa lokaler bör vara gemensamma. Om bygget utföres i etapper, bör den första avse institutionen för växtsjukdomslära men omfatta även vissa gemensamma utrymmen nämligen kurslaboratorium, kylanläggning och fotografiskt laboratorium, då institutionen eljest icke kan fylla sina uppgifter vare sig i fråga om undervisning eller forskning. Kostnaderna för förslaget beräknas av byggnadsstyrelsen till 2 000 000 kronor, varav för första etappen 700 000 kronor. Vidare anmäler högskolestyrelsen, att institutionsföreståndaren anfört, att varken forskningsarbetet eller undervisningen tillfredsställande kan skötas i de nuvarande lokalerna. Avsaknaden av ändamålsenliga utrymmen för bl. a. sterilisering, odling och infektioner under konstanta betingelser samt frånvaron av lokaler för termostater, samlingar och provberedningar omöjliggör upptagandet av viktiga aktuella forskningsuppgifter på växtskyddsområdet i en omfattning, som kan anses rimlig. Högskolestyrelsen, som vitsordar vad institutionsföreståndaren anfört i ärendet, framhåller ånyo angelägenheten av att ifrågakvarande byggnadsarbete kommer till utförande.

3. Till stöd för detta förslag åberopar högskolestyrelsen samma motivering som tidigare. Redogörelse för denna motivering återfinnes i 1956 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 8 under 3). Kostnaderna beräknas nu till 475 000 kronor.

4. Förslag om uppförande av en panncentral framfördes redan i högskolestyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1950/51 (kapitalbudgeten, jordbruksdepartementet, s. 5 under 8). Högskolestyrelsen finner det fortfarande synnerligen angeläget ur rationaliseringssynpunkt, att en centralisering av värmeanläggningarna vid Ultuna snarast möjligt kommer till stånd. En överarbetning av förslaget torde dock vara erforderlig med hänsyn till den långa tid, som förflutit sedan detsamma uppgjordes. Till påbörjande av anläggningen torde erfordras ett belopp av 600 000 kronor.

5. Vad angår motiveringen för ifrågakvarande förslag torde få hänvisas till

den redogörelse, som lämnats i 1954 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet, s. 7 under 9). Kostnaderna beräknas nu till 365 000 kronor.

6. För innevarande budgetår har anvisats medel till ny grundvattensbrunn och ny högreservoar. Högreservoaren skulle förläggas i ett vattentorn i närheten av de nuvarande högreservoarerna. Den år 1896 anlagda servisledning, som går från högreservoarerna till administrationsbyggnaden, är nu i mycket dåligt skick. Under senaste året har det uppstått upprepade brott på ledningen, beroende på att den är sönderfräkt. En omläggning av denna ledningssträcka om ca 600 meter är nödvändig. Dimensionen bör i samband härmed ökas något. Då ytterligare utredning erfordras i ärendet, kan kostnaderna upptagas endast med ett preliminärt belopp. Detta har beräknats till 120 000 kronor.

7. Den s. k. administrationsbyggnaden disponeras numera helt för högskolans förvaltning. Hela byggnaden behöver även i fortsättningen användas för detta ändamål, vilket föreslagits av 1946 års högskoleutredning. Byggnadsstyrelsen har efter samråd med högskolestyrelsen år 1951 upprättat förslag till ombyggnad av byggnaden. Vid en ombyggnad enligt förslaget skulle bl. a. erhållas ett rymligt sessionsrum. Det nuvarande sessionsrummet rymmer ej alla de personer, som enligt stadgarna bör delta i lärarkollegiets sammanträden. Kostnaderna beräknas nu till 225 000 kronor.

8. Till stöd för detta förslag åberopar högskolestyrelsen i huvudsak samma motivering som tidigare. Redogörelse för motiveringen återfinnes i 1954 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 6 under 5). Kostnaderna beräknas nu till 95 000 kronor.

9. Redogörelse för den av högskolestyrelsen anförda motiveringen återfinnes i 1956 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 9 under 6). Kostnaderna beräknas nu till 184 000 kronor.

10. Vad angår motiveringen för ifrågavarande inredning torde få hänvisas till 1955 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 5 under 8). Kostnaderna beräknas nu till 230 000 kronor.

11 och 12. Angående motiveringen för förslagen under dessa punkter torde få hänvisas till vad som anförts i anslagsäskandena för budgetåret 1955/56 (kapitalbudgeten, jordbruksdepartementet, s. 5 under 10 och 11). Kostnaderna beräknas nu till 16 500 respektive 27 500 kronor.

13. I fråga om angivna stängsel åberopar högskolestyrelsen samma skäl som tidigare (1954 års kapitalbudget, jordbruksdepartementet, s. 8 under 13). Kostnaderna beräknas nu till 16 500 kronor.

14. Högskolestyrelsen anför, att avsedda vägsträcka, över vilken busstrafiken från Uppsala till Graneberg numera dragits, måste avsevärt förbättras, då den under våren och hösten är i det närmaste ofarbar. Utredningen i ärendet har ännu ej slutförts. I avvaktan härpå har högskolestyrelsen preliminärt beräknat kostnaderna till 70 000 kronor.

15. Västra flygelbyggnaden vid den s. k. administrationsbyggnaden på Ultuna står f. n. tom. Enligt högskolestyrelsens mening bör flygelbyggnaden,

som är i dåligt skick, repareras och iordningställas för att bereda bostad för en förste expeditionsvakt och dessutom tre rum för gäster. Byggnadsstyrelsen beräknar kostnaderna härför till 105 000 kronor vartill kommer 9 500 kronor, om värmesystemet anslutes till central i huvudbyggnaden. Högskolestyrelsen erinrar om att den östra flygelbyggnaden tidigare reparerats, varvid iordningställd bostad för assistent och ett gästrum. De båda flygelbyggnaderna, som är 150 år gamla, bör bibehållas.

16. Institutionen har under budgetåret 1954/55 fått övertaga en del av botanisk-genetiska institutionens lokaler i samband med att sistnämnda institution överflyttades till en ny byggnad. För att lokalerna skall bli fullt användbara, erfordras vissa omändringsarbeten, som kostnadsberäknats till 7 500 kronor.

17. Högskolestyrelsen anför, att byggnadsstyrelsen verkställt utredning avseende dels oljeeldningsinstallation m. m. inom maskintekniska institutionen, dels ändring av anordningarna för alstring av högtrycksånga inom mikrobiologiska institutionen i syfte att minska behovet av övervakning. De föreslagna förändringarna skulle möjliggöra indragning av minst en eldarbefattning. Kostnaderna beräknas till sammanlagt 56 000 kronor och amorteringstiden till ca två år.

18. Inom mikrobiologiska institutionens nya byggnad har konstaterats vissa brister, som måste avhjälpas. Bl. a. har ledningarna för dejoniserat vatten börjat läcka, vilket medför faror för byggnaden. Vidare måste dräneringen av gårdsplanen förbättras och nätet i näthallen bytas m. m. Byggnadsstyrelsen beräknar kostnaderna för dessa arbeten till 65 000 kronor.

Jordbrukshögskoleutredningen (remissutlåtande 28/9 1956) anför, att framställningen icke föranleder annan erinran från utredningens sida än att med anvisande av medel till de under institutionsbyggnad för statens jordbruksförsök, kärnförsöksgård för institutionen för allmän jordbrukslära, höns- hus för institutionen för husdjursgenetik, tillbyggnad av fjäderfäanläggning vid Bäcklösa samt inredning av ungdjursladugården upptagna byggnadsarbetena bör anstå tills vidare i avvaktan på utredningens förslag.

Byggnadsstyrelsen (skr. 13/11 1956), som yttrat sig över punkterna 2, 6 och 18, anför, att inom byggnadsstyrelsen upprättats nytt skissförslag till den för institutionerna för växtsjukdomslära och växtodlingslära gemensamma byggnaden, varvid utgångspunkten varit ett av statens sakrevision upprättat nytt lokalprogram för de båda institutionerna. Byggnaden föreslås därvid skola utföras i form av en i öst-västlig riktning liggande länga. Den östra delen avses skola utnyttjas för institutionen för växtsjukdomslära och den västra för institutionen för växtodlingslära. Den förstnämnda delen skall därvid uppföras som en första byggnadsetapp, varvid jämväl större delen av de i byggnadens mittparti belägna, för de båda institutionerna gemensamma lokalerna samtidigt måste komma till stånd. Både med hänsyn till byggnadstekniska synpunkter och arbetet inom den institution, som ingår i första etappen, anser byggnadsstyrelsen det emellertid önskvärt att i samband med

denna etapp färdigställa samtliga de gemensamma lokalerna inom anläggningen. Kostnaderna för den i första etappen ingående delen av byggnaden har på grundval av föreliggande skisser beräknats till 2 000 000 kronor. Av detta belopp avses 750 000 kronor för de gemensamma lokalerna. För arbetets påbörjande erfordras under budgetåret 1957/58 ett belopp av 700 000 kronor.

Beträffande vattenledningen vid Ultuna anför byggnadsstyrelsen, att den gamla huvudledningen mellan vattenreservoaren och stora institutionsbyggnaden måste bytas ut. Den ifrågavarande sträckan omfattar 500 m, och ledningens dimension bör här utökas till 150 mm. Samtidigt bör även den starkt förslitna ledningsdelen mellan stora institutionsbyggnaden och lantmannaskolan bytas ut. Denna sträcka omfattar 260 m, och ledningens dimension föreslås här skola bli 100 mm. Kostnaden för ifrågavarande ledningsarbeten har av byggnadsstyrelsen beräknats till 120 000 kronor. I fråga om de föreslagna reparationsarbetena inom mikrobiologiska institutionens byggnad understryker byggnadsstyrelsen behovet av de föreslagna åtgärderna. Byggnadsstyrelsen erinrar om att byggnaden tillkommit under en tid då viss knapphet på fullgoda material förelåg.

Departementschefen

Högskolestyrelsens framställning om anslag för nästa budgetår till byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök avser till väsentlig del byggnadsföretag, vartill medel begärts de närmast föregående budgetåren. Jag torde emellertid få erinra om att det arbete, som bedrivs av jordbrukshögskoleutredningen, även omfattar frågan om högskolans byggnader. Såsom framgår av det föregående har utredningen i sitt i ärendet avgivna yttrande förklarat, att med anvisande av medel till flera av de ifrågasatta byggnadsarbetena bör anstå tills vidare i avvaktan på utredningens förslag. Med hänsyn till vad sålunda anförts är jag för min del icke beredd att nu upptaga till behandling de av utredningen berörda byggnadsföretagen.

Vid prövningen av högskolestyrelsens yrkanden i övrigt har jag i rådande ekonomiska läge funnit mig även i år böra tillstyrka en i förhållande till de framlagda förslagen mycket begränsad medelsanvisning. Jag har därvid stannat för att förorda, att medel nu skall anvisas för avhjälpande av de redovisade bristerna beträffande vattenledningen i Ultuna och den mikrobiologiska institutionens byggnad, vilka arbeten uppenbarligen icke utan risk för skada kan uppskjutas. För dessa ändamål torde böra anvisas 120 000 kronor respektive 65 000 kronor eller tillhopa 185 000 kronor. Någon medelsanvisning till övriga byggnadsföretag kan jag icke förorda.

Under återopande av det anförda hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 185 000 kronor.

[5] Byggnadsarbeten vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut. Styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut (skr. 21/8 1956) hemställer, att ett anslag av 1 076 000 kronor skall anvisas till de byggnadsarbeten, som anges i följande sammanställning.

Institutet i allmänhet

1. Vattentäkt	150 000
2. Vaktmästarbostad	58 000

Lantbruksavdelningen

3. Ombyggnad av lantbruksskolan	215 000
---------------------------------------	---------

Mejeriavdelningen

4. Vaktmästarbostad	58 000
5. Omändring av lärarbostad	30 000

Statens trädgårdsförsök

6. Om- och tillbyggnad av Alnarps skola	405 000
7. Tillbyggnad av redskapsbod jämte inredning av lunchrum ..	90 000
8. Kallväxthus	16 000
9. Ombyggnad av ett växthus	4 000
10. Installation av ny värmepanna med pump och oljeeldnings- aggregat	20 000
11. Uppförande av barack vid Nyckelby	20 000
12. Reparation av trädgårdsmästarbostad	10 000

Summa kronor 1 076 000

Anslagsberäkningen grundar sig i fråga om punkterna 2, 3, 4, 6, 7 och 8 på av byggnadsstyrelsen verkställda kostnadsberäkningar. Övriga kostnadsberäkningar har uppgjorts på grundval av dels infortrade anbud, dels av institutet i samråd med speciell expertis gjorda beräkningar.

Tidigare har medel begärts till utbyggnad av mejeriet med en avdelning för konsumtionsmjölk m. m. med tillhoppa 390 000 kronor. Med anledning av pågående och väntade utredningar göres f. n. icke någon framställning härom. Behovet av ifrågavarande avdelning blir dock för varje dag mera trängande. Institutsstyrelsen anför, att med anledning av ökad flaskmjölkförsäljning den praktiska situationen är närmast ohållbar, bortsett från att undervisningen är lidande därav.

Slutligen framhåller institutsstyrelsen, att den anser samtliga i det följande berörda byggnadsföretag mycket angelägna men vill i första hand understryka behovet av utökning utav vattentäkten och ombyggnad av lantbruksskolan.

1. Medel till utökning av institutets vattentäkt har begärts upprepade gånger och senast för budgetåret 1956/57 (kapitalbudgeten, jordbruksdepartementet s. 13 under 1). Institutsstyrelsen framhåller nu, att behovet av en vattentäkt med tillräcklig kapacitet blivit alltmera trängande. Institutsstyrelsen anser det därför ofrånkomligt, att hela den planerade utökningen av vattentäkten utföres utan ytterligare dröjsmål.

2. Detta byggnadsföretag har föreslagits även i anslagsäskandena för innevarande budgetår (kapitalbudgeten, jordbruksdepartementet s. 13 under 2).

3. Angående motiveringen för förslaget under denna punkt torde få hänvisas till den redogörelse, som lämnats i 1956 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 14 under 3). Härutöver anför institutsstyrelsen, att under innevarande budgetår läckor upprepade gånger uppstått i värmeledningssystemet, vilket förorsakat icke obetydliga reparationskostnader. Ytterligare uppskov med iordningställande av värmeledningssystemet kan medföra, att byggnaden blir helt oanvändbar under längre eller kortare tid.

4. Förslaget har framförts även i anslagsäskandena för innevarande budgetår (kapitalbudgeten, jordbruksdepartementet s. 14 under 5).

5. En ämneslärare vid mejeriavdelningen uppnår pensionsåldern under nästa budgetår. Dennes tjänstebostad är i behov av en genomgripande upprustning, vilken beräknas draga en kostnad av 30 000 kronor.

6. Medel för om- och tillbyggnadsarbeten vid Alnarps skola har begärts även i anslagsäskandena för innevarande budgetår (kapitalbudgeten, jordbruksdepartementet s. 14 under 7). Institutsstyrelsen erinrar om att departementschefen vid behandlingen av detta anslagsäskande anförde bl. a., att han ansåg, att en fullständig utredning borde göras, lämpligen av byggnadsstyrelsen i samråd med institutsstyrelsen, angående omfattningen av de ändringsarbeten, som erfordrades för att skolan på bästa sätt och utan att byggnadskostnaderna blev alltför höga skulle kunna utnyttjas för sitt nya ändamål. Institutsstyrelsen meddelar, att en sådan utredning nu har verkställts och att byggnadsstyrelsen beräknat kostnaderna till 405 000 kronor utöver tidigare anvisade 50 000 kronor.

7. Beträffande motiveringen för förevarande förslag torde få hänvisas till 1956 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 14 under 8).

8. Vad angår motiveringen för förslaget under denna punkt återoppar institutsstyrelsen den redogörelse, som lämnats i 1956 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 15 under 9).

9. Ett av växthuset vid Alnarps mellangård är i behov av ombyggnad, enär risk föreligger, att detsamma skall rasa samman vid storm eller kraftigt snöfall. Om växthuset förstöres genom storm, kan befaras, att närliggande växthus kommer att skadas. Institutsstyrelsen anser därför, att en ombyggnad bör komma till stånd snarast möjligt.

10. En av värmeledningssystemen vid Alnarps mellangård har gått sönder. I samband därmed har det visat sig, att pannan är i så dåligt skick att den — även om den provisoriskt kan lagas — måste utbytas mot en ny inom den allra närmaste tiden. Institutsstyrelsen anser det fördelaktigt att i samband därmed övergå till oljeeldning.

11. Det har sedan lång tid tillbaka varit svårt att erhålla arbetskraft till försöken vid Nyckelby försöksstation. Svårigheterna torde i huvudsak bero på att arbetskraftsbehovet är säsongbetonat och att bostäder för arbetarpersonalen saknas. Institutsstyrelsen anser svårigheterna åtminstone delvis

kunna avhjälpas genom anskaffande av en barack för arbetarpersonalen.

12. Trädgårdsmästarbostaden vid köksväxtavdelningen är svårt skadad av fukt. Bostaden är f. n. nästan oanvändbar, och ett iordningställande av densamma är i hög grad påkallat. Kostnaderna beräknas uppgå till 10 000 kronor.

Departementschefen

Institutsstyrelsen har även i år i sina anslagsäskanden begärt ett avsevärt belopp för ny- och ombyggnadsarbeten vid institutet. I nuvarande ekonomiska läge är jag emellertid icke beredd att förorda en medelsanvisning för ändamålet i den omfattning, institutsstyrelsen begärt. Jag finner mig sålunda endast böra föreslå utförandet av vissa arbeten, som synes vara mest angelägna. Såsom framgår av det föregående har institutsstyrelsen i första hand understrukt behovet av en utökning utav vattentäkten och ombyggnad av lantbruksskolan. Jag anser därför, att medel nu bör anvisas för dessa arbeten. Mot kostnaderna härför, 150 000 respektive 215 000 kronor, har jag icke något att erinra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 365 000 kronor.

[6] *Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt. Byggnadsstyrelsen* (skr. 31/8 1956) hemställer, att till byggnadsarbeten vid anstaltens institution i Bergshamra och filial i Åkarp skall för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av tillhoppa 225 000 kronor. *Styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt* (skr. 31/8 1956) hemställer därjämte, att till byggnadsarbeten för anstaltens fältkontrollavdelning och filial i Stora Råby skall anvisas ett investeringsanslag av 2 325 000 kronor. De föreslagna byggnadsarbetena framgår av följande sammanställning.

1. Institutionen i Bergshamra

a) anordnande av arkivlokaler i källare under bostadshuset	50 000	
b) uppförande av lagerbyggnad för förvaring av frö- och spannmålsprover	65 000	
c) personalutrymmen för förvaring av kläder och intagande av mat	30 000	145 000

2. Filialen i Åkarp

Förbättringsarbeten inom anstaltens filialbyggnad. 80 000

3. Nybyggnad för anstaltens fältkontrollavdelning och filial i Stora Råby

a) institutionsbyggnad	1 900 000	
b) växthus	300 000	
c) bostadshus	125 000	2 325 000

Summa kronor 2 550 000

1 a—c. Statens centrala frökontrollanstalt har anhållit, att byggnadsstyrelsen måtte föranstalta om vissa ändringsarbeten i anstaltens institutionsbyggnader i Bergshamra i Solna. Efter verkställd utredning anför byggnadsstyrelsen i huvudsak följande.

Anstalten saknar helt arkivlokaler, varför dess arkivalier måste förvaras på huvudbyggnadens vind och vinden till statens växtskyddsanstalt. Anstalten disponerar på sistnämnda vind en yta av cirka 100 kvadratmeter för analysattester i pappband och analyskort i kartonger, omfattande ca 350 hyllmeter. All hyllinredning saknas på växtskyddsanstaltens vind, varför kartongerna måste staplas och pärnarna ställas på golvet. Vindsutrymmet i fråga har ringa takhöjd, och möjlighet att anordna lämplig inredning finnes ej. Dessutom har växtskyddsanstalten behov av att själv disponera utrymmet. På vinden i frökontrollanstaltens huvudbyggnad förvaras i provisoriska hyllor och skåp övriga arkivalier, såsom verifikationer, kassaböcker etc., omfattande ca 300 hyllmeter.

På huvudbyggnadens vind förvaras vidare, då annat utrymme saknas, samtliga prover av fröer och spannmål efter verkställd analys. Proverna måste lagras ca två år och i vissa fall längre tid. På grund av den betydande lasten av proverna och arkivalierna föreligger risk för överbelastning av bjälklaget. Även ur brandskyddssynpunkt är denna förvaring av proverna olämplig, särskilt med hänsyn till att en stor del av dem utgöres av oljefröer. Förvaringen av prover på vinden innebär slutligen en olägenhet genom det omständliga och tidskrävande arbetet att forsla proverna upp och ned från markplanet.

Med hänsyn till Stor-Stockholms tillväxt kan man på längre sikt icke räkna med att frökontrollanstalten skall kunna kvarligga på sin nuvarande plats. Mera omfattande investeringar bör därför i möjligaste mån undvikas. Med hänsyn till dessa förhållanden föreslår byggnadsstyrelsen i samråd med frökontrollanstalten följande begränsade byggnadsåtgärder. Erforderliga arkivlokaler bör anordnas i en nu ej utgrävd källare under bostadshuset. För förvaring av frö- och spannmålsprover bör uppföras en enkel lagerbyggnad. Kostnaderna härför beräknas till 50 000 respektive 65 000 kronor. För de manliga anställda erfordras särskilda personalutrymmen för förvaring av kläder och för måltider, då lokaler för dessa ändamål nu saknas. Erforderliga åtgärder för avhjälpande av nämnda brister har kostnadsberäknats till 30 000 kronor.

2. Byggnadsstyrelsen anför, att frökontrollanstalten efter samråd med statens växtskyddsanstalt framhållit, att vissa lokalfrågor vid frökontrollanstaltens filial i Åkarp snarast måste lösas. Bl. a. saknas tvätt- och omklädningsrum för den del av anstaltens kvinnliga personal, som under ca fyra månader av året arbetar på kontrollfälten. Förhållandet står i strid mot arbetarskyddslagstiftningen och är till men för rekryteringen. En lämplig lösning kan erhållas genom inrättande av duschrum, omklädnadsrum och torkrum i den utgrävda källaren under huvudbyggnaden. Inom anstalten tillgängligt utrymme för lagring av inkomna prover är så litet, att proverna f. n. måste förvaras i säckar. Detta förfaringssätt är i hög grad olämpligt, emedan enstaka prov ofta behöver framtagas. Dessutom har det visat sig

svårt att hålla de nuvarande lagringsutrymmena helt fria från råttor, vilket haft till följd, att säckarna i flera fall gnagts sönder, så att proverna blivit hopblandade. Lämpliga lagringsutrymmen skulle kunna erhållas inom vissa som förråd och bränslorum använda utrymmen i huvudbyggnadens källare. Byggnadsstyrelsen förutsätter därvid, att pannrummet flyttas och oljeeldning installeras. Inom anstalten saknas vidare lämplig förvaringsplats för såningsmaskiner, traktorer och andra motorredskap. Dessa måste därför till stor del förvaras utomhus, vilket minskar deras livslängd. Det finnes dock möjligheter att genom en enkel tillbyggnad till en befintlig garagebyggnad åstadkomma lämpligt utrymme för nämnda redskap. Slutligen är den elektriska installationen inom vissa äldre delar av anstaltens byggnader otidsenlig. En omläggning därav är nödvändig bl. a. ur brandskyddssynpunkt. Byggnadsstyrelsen beräknar de totala kostnaderna för samtliga nämnda förbättringsåtgärder inom frökontrollanstaltens filialbyggnad till 80 000 kronor.

3 a—c. På grundval av proposition 1952: 50 och därav följande riksdagsbeslut bestämdes, att anstaltens filial i Åkarp tillsammans med dess fältkontrollavdelning skulle förläggas till lämplig egendom i Skåne. På anstaltsstyrelsens förslag har Kungl. Maj:t den 30 april 1953 förordnat, att kronoegendomarna Råby Stora 19¹, 21² och 23¹ skulle fr. o. m. den 14 mars 1954 upplåtas för ifrågavarande ändamål. Anstalten kan emellertid endast i mycket ringa mån utnyttja dessa egendomar för sitt ändamål, innan lämpliga byggnader uppförts på platsen. Anstaltsstyrelsen framlägger därför förslag och kostnadsberäkningar för byggnadsarbetenas utförande. Samma förslag framlades i anstaltsstyrelsens anslagsäskanden för budgetåren 1954/55 och 1955/56. Anstaltsstyrelsen erinrar i detta sammanhang om skälen för den beslutade förläggningen av filialen och fältkontrollavdelningen till en egen egendom och anför bl. a. följande.

Fältkontrollavdelningen, som är anstaltens yngsta avdelning, tillkom visserligen redan på 1920-talet men beräknades vid uppförandet av institutionsbyggnaden på Bergshamra aldrig få den stora omfattning den sedermera fått. Avdelningen har därför sedan länge haft föga ändamålsenliga lokaler i denna byggnad, tillkomna vid olika tidpunkter och spridda till olika delar av byggnaden. De flesta av dem är belägna i källarvåningen och har av såväl hälsovårdsmyndigheter som frökontrollsakkunniga vid flera tillfällen förklarats olämpliga. Med anledning av jordmåns- och klimatiska förhållanden vid Bergshamra har sedan ett tiotal år så gott som alla kontrollodlingsparceller måst flyttas till Alnarp, vilket medfört stor tidsspillan och avsevärda kostnader för personalens resor och traktamenten. Varje sommar har nämligen hela personalen för en tid av sex—åtta veckor måst förflyttas till Alnarp. Här har åter stor tidsspillan uppstått därigenom, att filialen ligger vid Alnarps egendoms östra gräns invid Åkarps station, medan de olika kontrollparcellerna måst inplaceras i egendomens respektive grödor och följa cirkulationen. Avstånden från filialen och mellan de olika försöksfälten har ofta uppgått till flera kilometer.

För en verksamhet sådan som fältkontrollavdelningens innebär det stora fördelar, om anstalten själv kan handha jordbruksdriften på den gård, där odlingarna skall utföras. På en gård, vars huvudändamål är att bedriva kontrollodlingar, kan nämligen utan hinder av andra, i detta sammanhang ovid-

kommande synpunkter jordbearbetning, gödsling, sådd, ogräsrensning och dylika arbeten utföras på de för dessa odlingar lämpligaste tidpunkterna och på det mest ändamålsenliga sättet. Misslyckade kontrollodlingar har i många fall förorsakats av inträffade förskjutningar i de olika arbetsmomentens utförande.

Filialen disponerar tillsammans med statens växtskyddsanstalt en byggnad vid Åkarps station. Då filialen endast förfogar över bottenvåningen och delar av källaren, blev det för sex år sedan nödvändigt att hyra en villa i Åkarps samhälle på en kilometers avstånd från filialen och dit förlägga expeditionen och renhetsavdelningen. Denna splittring av arbetena förorsakar stora olägenheter och mycken tidsspillan. Filialföreståndarens övervakning av arbetena i de två lokalerna och samarbetet mellan filialens olika avdelningar försvåras även i hög grad, och expeditionen försenas avsevärt. Härtill kommer, att huvudanstalten på Bergshamra för de övriga avdelningarna behöver disponera de utrymmen, som nu är upplåtna åt fältkontrollavdelningen. Även växtskyddsanstaltens filial i Åkarp är i starkt behov av större lokaler och har utlovats att få övertaga hela byggnaden, så snart frökontrollanstalten kan flytta bort. Vidare har det nyligen konstaterats, att den lagring av arkivprov, som nu sker på vinden i den hyrda villan, måste upphöra. Det har nämligen visat sig, att belastningen blivit för stor och att huset spricker. Dessutom har det visat sig vara mycket svårt att hålla detta lager fritt från möss och insekter. Anstaltsstyrelsen anmäler vidare, att Alnarps trädgårdar underrättat anstalten om att den upplåtelse av växthus för kontrollodlingar av drivhuskulturer, som sedan länge ägt rum, måste upphöra senast år 1957, då man ämnar lägga om undervisningen vid trädgårdsskolan och utnyttja de ifrågavarande växthusen för blomsterodlingar. Beträffande drivbänks- och frilandskontrollodlingarna av köksväxter har anstalten, under förutsättning att dessa efter ett och ett halvt till två år helt kommer att förläggas till annan plats, slutit ett nytt provisoriskt avtal med statens trädgårdsförsök. Drivbänkarna, som på sin nuvarande plats förorenar Alnarps mellangårds vattenläkt, har sålunda flyttats, och en arbetslokal i den av Lomma kommun övertagna skolans uthusbyggnad har överlåtits för sortering och bedömning av köksväxtprodukterna.

Anstaltsstyrelsen finner det vara oundgängligen nödvändigt, att byggnader för fältkontrollavdelningen och filialen i Skåne uppföres snarast, så att anstalten med minsta möjliga tidsutdräkt kan taga egendomarna i Stora Råby i anspråk för sina arbeten. Enligt av byggnadsstyrelsen gjorda beräkningar kan anstalten med minsta möjliga tidsutdräkt taga egendomarna i Stora Råby uppgå till 1 900 000 kronor, för växthus till 300 000 kronor och för bostadshus till 125 000 kronor. Denna kostnadsberäkning innesluter icke kostnader för inredning och utrustning samt nödvändiga ledningar och planeringar. Dessa arbeten torde sedermera bli föremål för vidare kostnadsberäkningar.

Departementschefen

Vad till en början angår förslaget om nybyggnad för frökontrollanstaltens fältkontrollavdelning och filial å de i Lunds stad belägna kronoegendomarna Stora Råby torde jag få erinra om att ifrågavarande egendomar genom beslut den 30 april 1953 bestämdes skola ställas till förfogande för nyss-

nämnda delar av anstalten. Anstaltsstyrelsen har framhållit, att egendomarna endast i mycket ringa mån kan utnyttjas för ifrågavarande ändamål, innan lämpliga byggnader uppförts på platsen. Såsom framgår av utredningen i ärendet disponerar filialen och fältkontrollavdelningen f. n. vissa utrymmen vid Alnarp. Enligt vad anstaltsstyrelsen anmält i det föregående, måste emellertid den upplåtelse av växthus för kontrollodlingar av drivhuskulturer, som möjliggjorts av Alnarps trädgårdar, upphöra senast år 1957. Jag anser i likhet med anstaltsstyrelsen det vara angeläget, att åtgärder vidtages för en lösning av anstalts ifrågavarande lokalfråga. Med hänsyn till den begränsning, som måste iakttagas i fråga om den offentliga byggnadsverksamheten, är jag dock icke beredd att nu förorda ett byggnadsprogram av den omfattning, anstaltsstyrelsen föreslagit. För min del tillstyrker jag endast, att medel skall anvisas för byggande av de växthus, som av nyss angivna skäl är oundgängligen av behovet påkallade. Den av byggnadsstyrelsen beräknade kostnaden härför, 300 000 kronor, torde böra godtagas. Jag föreslår sålunda, att detta belopp skall anvisas för ändamålet för nästa budgetår.

Med de övriga föreslagna byggnadsarbetena torde få anstå.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

[7] **Byggnadsarbeten vid skogshögskolan.** *Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut* (skr. 31/8 1956) hemställer, såvitt nu är i fråga, att till byggnadsarbeten vid skogshögskolan skall för nästa budgetår anvisas ett anslag av 476 000 kronor. Anslaget avses för följande byggnadsarbeten.

1. Ombyggnadsarbeten i huvudbyggnaden			
a)	ombyggnad av vissa lokaler inom gamla biblioteket i bottenvåningen till en institution för skoglig arbetslära	85 000	
b)	ombyggnadsarbeten i studentkårens lokaler	30 000	
c)	ombyggnad och utbyggnad av högskolans mäss i källarvåningen samt inrättande av mathiss till högtids-salen	200 000	315 000
2. Byggnadsarbeten i Garpenberg			
a)	nybyggnad för en assistentbostad	110 000	
b)	garage för nio bilar	45 000	
c)	vedgård	2 000	157 000
3. Uthus för garage m. m. i Bogesund			
			4 000
			Summa kronor 476 000

1 a, b och c. Dessa arbeten föreslogs redan föregående år (1956 års kapitalbudget, jordbruksdepartementet, s. 19 under 1 a—c). Motsvarande arbeten i större omfattning har föreslagits flera år tidigare, senast för budgetåret 1955/56 (1955 års kapitalbudget, jordbruksdepartementet, s. 17 under 1 c). Genom föreslagna förändringar ävensom förenklingar har kostnaderna kunnat nedbringas, så att det nu äskade sammanlagda beloppet avsevärt understiger tidigare äskat belopp — 430 000 kronor — för dessa ändamål.

Beträffande det under punkt 1 a framlagda förslaget anför högskolestyrelsen, att ämnet skoglig arbetslära nu delar institutionsutrymme med ämnet virkeslära, vilket är ogynnsamt för dessa institutioners arbetsmöjligheter. Ehuru frågan om ordnandet av undervisningen och forskningen inom ämnet skoglig arbetslära enligt givna direktiv kommer att tagas under omprövning av den 1956 tillsatta utredningen rörande forskningen och undervisningen vid skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut, föreslår högskolestyrelsen likväl att medel nu anslås för detta ombyggnadsarbete. Därigenom skulle plats beredas för en ny institution för skoglig arbetslära, samtidigt som institutionen för virkeslära erhöle erforderligt utrymme. Högskolans brist på arbetsrum för institutionspersonal och på studierum för studenterna skulle även i någon mån kunna avhjälpas.

Förslaget under punkten 1 b avser en mindre ombyggnad av entréen till studentkårens lokaler för att dessa på ett fördelaktigt sätt skall kunna avdelas från den bredvidliggande institutionen för skoglig marklära. Därjämte erfordras vissa renoveringsarbeten inom dessa lokaler.

Under punkt 1 c framfört förslag motiveras med att en utvidgning och modernisering av högskolans mässlokaler skulle göra det möjligt, att dessa även utnyttjades av personalen vid statens skogsforskningsinstitut, där nuvarande lunchlokal på så sätt kunde frigöras för institutets behov av utrymme för annat ändamål.

2 a. Frågan om uppförande av assistentbostäder vid skogshögskolans förläggning i Garpenberg har varit aktuell i högskolestyrelsens anslagsäskanden under en följd av år. Högskolan har nu därstädes en extra ordinarie förste assistent samt en extra förste assistent under sju månader varje år. Bland äskandena under högskolans avlöningsanslag, punkten 1 d, har medel begärts till en förste assistent för helt år i stället för sju månader. Denna assistenttjänst torde komma att bli stationär i Garpenberg för framtiden, varför en ordentlig bostad bör kunna erbjudas innehavaren och hans familj. Förenämnde extra ordinarie förste assistent hyr för närvarande av domänverket en äldre bostadsvilla i icke fullgott skick, som domänverket kan komma att behöva för egen personal. Ehuru det sålunda erfordras två assistentbostäder, inskränker sig högskolestyrelsen denna gång liksom föregående år (1956 års kapitalbudget, jordbruksdepartementet, s. 20 under 2 a och b) att hemställa om medel för nybyggnad av en sådan bostad.

2 b. Medel till uppförande av ett garage i Garpenberg har äskats de två senaste åren. Beträffande motiveringen torde få hänvisas till 1955 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet, s. 17 under 2 d).

2 c. Redogörelsen för motiveringen till detta äskande återfinnes i 1956 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet, s. 20 under 2 c).

3. Detta äskande har återkommit i anslagsäskandena för de tre senaste åren. Sedan skogshögskolans byggnader vid Bogesund nu blivit renoverade och inredda, kommer skogshögskolans därvarande övningsskog att allt mer tagas i bruk för den praktiska undervisningen, för studenternas självständiga arbeten och framför allt för forskning inom skogsskötselns område m. m. Ett uthus, där bilar och andra redskap kan inställas, anses under sådana förhållanden böra finnas på platsen.

Departementschefen

Vad till en början angår de föreslagna ombyggnadsarbetena i högskolans huvudbyggnad kan jag icke tillstyrka, att medel skall anvisas för ifrågavarande ändamål.

Beträffande högskolans förläggning i Garpenberg har medel begärts till byggnadsarbeten, uppgående till ett belopp av 157 000 kronor. En medelsanvisning av denna omfattning torde dock f. n. icke komma i fråga. Av de föreslagna byggnadsarbetena synes enligt min mening byggandet av en ny assistentbostad vara det mest angelägna. Jag anser därför, att medel nu bör äskas för ifrågavarande nybyggnad. Kostnaderna för ändamålet har beräknats till 110 000 kronor. Enligt vad jag inhämtat synes emellertid en sådan bostad av tillfredsställande beskaffenhet böra kunna uppföras till en kostnad av omkring 75 000 kronor. Av detta belopp torde, under förutsättning av riksdagens bifall härtill, ca 5 000 kronor kunna täckas av besparing, som kan väntas uppkomma å medel, som för budgetåret 1955/56 anvisats för ombyggnad av huvudbyggnaden och den s. k. Malmgården. I enlighet härmed är jag beredd förorda, att ett belopp av 70 000 kronor anvisas för ändamålet. Vidare kan jag tillstyrka, att 2 000 kronor anvisas för byggande av den föreslagna vedgården vid förläggningen. Med övriga byggnadsarbeten vid Garpenberg torde tills vidare böra anstå.

Det föreslagna byggnadsföretaget i Bogesund kan jag icke tillstyrka.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle till byggnadsarbeten vid skogshögskolan behöva anvisas ett investeringsanslag av (70 000 + 2 000 =) 72 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid skogshögskolan* anvisa ett investeringsanslag av 72 000 kronor.

[8] *Byggnadsarbeten vid statens skogsforskningsinstitut. Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut* (skr. 24/8 1956) hemställer att till byggnadsarbeten vid institutet skall för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 28 000 kronor. Anslaget avser följande byggnadsföretag.

1. Ändringsarbeten inom institutets huvudbyggnad	22 000
2. Stängsel	6 000
	Summa kronor 28 000

1. Genetiska avdelningen har under sommaren flyttat in i sin nya institutionsbyggnad, som uppförts med anlitande av donations- och fondmedel. Härvid har ett antal tjänsterum blivit lediga i institutets huvudbyggnad. Dessa lokaler kommer att tagas i anspråk av andra avdelningar, som på grund av utvidgad verksamhet behöver ökat utrymme för extra anställd personal. Den ändrade dispositionen av lokalerna medför bl. a., att vissa för sex personer avsedda tjänsterum måste uppdelas i smärre enheter. Enligt av byggnadsstyrelsen verkställd beräkning kommer kostnaden därför att belöpa sig till 22 000 kronor.

2. I samband med uppförandet av nybyggnaden för genetiska avdelningen nedtogs delvis stängslet längs västra sidan av institutets område för att bereda plats för upplag av byggnadsmateriel. Stängslet befanns därvid vara fullständigt nedrostat. Ifrågavarande del av institutets område gränsar intill ett av Stockholms stad anordnat solbad, som är livligt besökt av allmänheten. Besökande till solbadet brukar i ej obetydlig omfattning komma in på institutets område. För att icke växthusanläggningar och försök skall komma till skada genom obehörigas ovarsamhet, är det oundgängligen nödvändigt att området på nytt inhägnas. För ändamålet torde böra anvisas ett belopp av 6 000 kronor.

Departementschefen

De av institutsstyrelsen föreslagna byggnadsarbetena synes vara av den angelägenhetsgrad, att de bör komma till utförande under nästa budgetår. Då jag icke heller har något att erinra mot institutsstyrelsens medelsberäkning för ändamålet, hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid statens skogsforskningsinstitut* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 28 000 kronor.

Statens utlåningsfonder

[9] **Statens lånefond för hästavelns befrämjande.** Vid 1947 års riksdag beslöt inrättande av ifrågavarande fond (prop. 14; rskr. 72) genom sammanslagning av statens hästavelnsfond, lånefonden för inköp av ädla avelsston, lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenneras och lånefonden för inköp av avelsston av nordsvensk ras samt genom tillskott från stuteriväsendets fond. Samtidigt bestämdes att fonden skulle ha ett kapital av 7 000 000 kronor. Bestämmelser för låneverksamheten är meddelade i kungörelsen

den 30 juni 1947 (nr 395) angående lån från statens lånefond för hästavelns befrämjande med däri genom kungörelserna 1948: 649, 1949: 22 och 158, 1950: 82 och 1951: 368 gjorda ändringar.

Enligt riksdagens medgivande må ur fonden under budgetåret 1956/57 tas i anspråk till lån för inköp av varmblodiga avelsston 300 000 kronor, för inköp av nordsvenska avelsston 175 000 kronor, för inköp av hingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras 225 000 kronor och för inköp av avelshingstar av ardenerras 400 000 kronor samt för förvärv av ridhusbyggnader och för anskaffande av för ridhusdrift erforderligt hästmateriel m. m. 250 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen (skr. 28/8 1956) anför, att något kapitaltillskott icke torde behövas för nästa budgetår.

Beträffande avelslånen hemställer styrelsen *dels* att det med riksdagens bifall årligen bestämda belopp, som i form av hästavelslån må utlånas ur statens lånefond för hästavelns befrämjande, icke måtte specificeras på de olika ändamålen, *dels* att det högsta belopp, som får utlämnas såsom lån för inköp av hingst av nordsvensk ras måtte fastställas till 10 000 kronor och för inköp av sto av nämnda ras till 3 000 kronor samt att det sammanlagda lånebeloppet till samma låntagare måtte, vad beträffar ston av nordsvensk ras, bestämmas till högst 6 000 kronor, *dels ock* att förenämnda kungörelse 1947: 395 måtte ändras därhän, att beslut om beviljande av statslån till hushållningssällskap skall fattas av lantbruksstyrelsen.

Vid bifall till förslaget beräknar styrelsen ett oförändrat belopp av 1 100 000 kronor för avelslån under budgetåret 1957/58.

I fråga om lånen till förvärv av ridhusbyggnader och för ridhusdrift erforderligt hästmateriel m. m. föreslår styrelsen, att maximibeloppet skall uppräknas från 250 000 kronor till 500 000 kronor. Till motivering härför anføres, att frågan om ridhusbyggen på flera platser är aktuell och att det sammanlagda lånebehovet såväl under innevarande budgetår som under budgetåret 1957/58 icke oväsentligt torde komma att överskrida nu tillgängligt maximibelopp.

Som motivering för sitt förslag rörande avelslånen hänvisar styrelsen till sitt remissutlåtande (skr. 16/2 1956) över en utav Hushållningssällskapens förbund (skr. 30/9 1955) gjord hemställan om vissa ändringar i bestämmelserna för lån från förevarande fond. I utlåtandet anför lantbruksstyrelsen bl. a. följande.

De av förbundet framställda önskemålen kan sammanfattas i följande punkter, nämligen *dels* att de av riksdagen för varje budgetår medgivna beloppen ur sagda fond, vilka nu var för sig gäller lån för inköp av varmblodiga avelsston, nordsvenska avelsston, nordsvenska hingstar och hingstar av ardenerras, måtte sammanslås till ett för dessa olika ändamål gemensamt belopp, *dels* att nu gällande maximering av lån såväl för inköp av avelsdjur av olika kategorier som för de sammanlagda lånebeloppen till en och samma låntagare måtte uppmjukas därhän, att vederbörande hushållningssällskap skall äga att inom ramen för beviljade lånebelopp avgöra storleken av varje lån, *dels ock* att beslut om statslån ur ifrågavarande lånefond måtte

kunna meddelas av lantbruksstyrelsen. Beträffande den första punkten framhåller styrelsen bl. a., att den uppdelning, som nu sker, icke torde vara nödvändig och att ett slopande av denna specificering skulle i administrativt avseende förenkla den statliga lånegivningen på förevarande område, varjämte de sammanlagda anspråken på lånemedel från hushållningssällskapens sida sannolikt skulle komma att minska. Styrelsen tillstyrker i denna punkt det av Hushållningssällskapens förbund gjorda förslaget.

Den andra punkten kan styrelsen endast delvis tillstyrka och framhåller, att de i 7 § kungörelsen den 30 juni 1947 (395) angivna bestämmelserna rörande lånebeloppen alltjämt torde i stort sett vara väl avvägda. Med hänsyn till vikten av att stödja den nordsvenska hästavels hästavels emellertid en höjning av de fastställda maximibeloppen beträffande lån avseende hästar av nämnda ras önskvärd. Styrelsen föreslår därför, att till hästavelslån för nordsvensk hingst må utlämnas högst 10 000 kronor och för nordsvenskt sto högst 3 000 kronor samt att samma låntagare ej må samtidigt häfta i skuld till högre belopp än 6 000 kronor för nordsvenska ston. Motsvarande belopp, som nu gäller, är respektive 8 000, 1 500 och 3 000 kronor. Med den föreslagna höjningen skulle hästar av nordsvensk ras komma att ställas i paritet med vad som i tillämpliga delar gäller för varmblodiga avelsston och ardennerhingstar. Beträffande den tredje punkten tillstyrker styrelsen, att rätten att besluta om hästavelslån till hushållningssällskap överflyttas från Kungl. Maj:t till lantbruksstyrelsen. I fråga om ridhuslån anför styrelsen, att det mellan dessa lån och hästavelslån föreligger den skillnaden, att hästavelslånen visserligen är räntefria men dock skall återbetalas inom en relativt kort tid, medan ridhuslånen åtnjutes ränte- och amorteringsfritt, så länge ridhusverksamhet bedrivs i anläggningen. Ridhuslånen är därför till sin karaktär mycket närbesläktade med statsbidrag. Med hänsyn till de förhållandevis stora belopp, till vilka dessa lån kan uppgå, finner styrelsen för sin del lämpligast, att beslut om beviljande av dylika lån alltjämt skall fattas av Kungl. Maj:t. Någon olägenhet av att beslutanderätten i fråga om hästavelslån delegeras till lantbruksstyrelsen torde icke behöva uppstå, eftersom de belopp, som var för sig användes till sådana lån och ridhuslån är maximerade, varför konkurrens mellan de olika grenarna ej kan förekomma.

Statskontoret (remissutlåtande 2/3 1956) har icke funnit anledning till erinran mot ett tillmötesgående av framställningen från Hushållningssällskapens förbund på sätt lantbruksstyrelsen föreslagit men förordar därutöver, att beslutanderätten rörande lån för inköp av ridhästar delegeras till lantbruksstyrelsen.

Departementschefen

Såsom lantbruksstyrelsen anför, torde nytt kapital icke behöva tillföras fonden för nästa budgetår. Beträffande utlåningen från fonden kan jag icke biträda styrelsens förslag, att det med riksdagens bifall årligen bestämda belopp, som i form av hästavelslån må utlånas ur fonden, icke vidare skall specificeras på de olika ändamålen. Däremot finner jag mig på av styrelsen anförda skäl kunna tillstyrka, att det högsta belopp, som må utlämnas såsom lån för inköp av hingst av nordsvensk ras skall fastställas till 10 000 kronor och för inköp av sto av nämnda ras till 3 000 kronor samt att i sistnämnda fall det sammanlagda lånebeloppet till en och samma låntagare skall

bestämmas till högst 6 000 kronor. Jag vill jämväl förorda styrelsens förslag, att rätten att besluta om hästavelslån till hushållningssällskap skall överflyttas från Kungl. Maj:t till styrelsen. I likhet med statskontoret anser jag detsamma böra ske jämväl i fråga om beslutanderätten rörande lån för inköp av ridhästar. Slutligen kan jag tillstyrka, att det till lån för förvärv av ridhusbyggnader och för anskaffande av för ridhusdrift erforderligt hästmateriel m. m. avsedda beloppet höjes med 150 000 kronor till 400 000 kronor. För övriga ändamål torde för nästa budgetår böra få tagas i anspråk lika stora belopp som för innevarande budgetår.

Vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga författningsbestämmelser i ämnet.

I detta sammanhang torde jag få anmäla, att Solna fältrittklubb i skrift den 29 december 1955 anhållit om ett ridhuslån å 231 000 kronor för att uppföra ett ridhus med stall å kronan tillhörig mark av Mellanjärva gård i Solna stad. Förhållandena är f. n. sådana, att klubben icke kan erhålla in-teckning i fastigheten. Möjlighet härtill torde uppkomma i samband med att frågan om den framtida dispositionen av Järvafältet, i vilket markområdet ingår, blir löst. Med hänsyn härtill ävensom till att byggnaden, enär klubben efter 1956 års utgång icke längre får använda ridhuset vid Svea ingenjörkår, i stort sett redan färdigställt, har Kungl. Maj:t genom beslut den 21 december 1956, med godkännande av en byggnadskostnad av 308 200 kronor, beviljat klubben ett lån å 150 000 kronor, därvid låntagaren skulle äga lyfta lånet utan att till statskontoret avlämna stadgad säkerhet, förrän sådana förhållanden inträtt, att in-teckning å lånebeloppet kunde erhållas i den fastighet, där ridhuset ligger. Kungl. Maj:t har tillika förklarat sig framdeles vilja upptaga frågan om beviljande av ytterligare lån till klubben.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att ur statens lånefond för hästavelns befrämjande må under budgetåret 1957/58 tagas i anspråk till lån för inköp av varmlodiga avelsston 300 000 kronor, för inköp av hingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras 225 000 kronor, för inköp av nordsvenska avelsston 175 000 kronor, för inköp av avelshingstar av ardenneras 400 000 kronor samt för förvärv av ridhusbyggnader och för anskaffande av för ridhusdrift erforderligt hästmateriel m. m. 400 000 kronor.

[10] **Statens avdikningslånefond.** Gällande villkor för lån från statens avdikningslånefond är meddelade i kungörelsen den 30 juni 1939 (nr 432) angående villkoren för lån från statens avdikningslånefond, ändrad genom kungörelserna 1945: 348, 1948: 185 och 343, 1951: 415, 1952: 683, 1953: 413 och 1955: 220. Jämlikt riksdagens beslut har det högsta belopp, vartill lån ur fonden årligen fått beviljas, för ett vart av budgetåren 1939/40—1941/42

uppgått till 2 800 000 kronor. Därefter har utlåningens storlek bestämts för ett vart av budgetåren 1942/43—1944/45 till högst 3 000 000 kronor, för budgetåren 1945/46—1947/48 till högst respektive 3 500 000, 3 300 000 och 4 000 000 kronor, för vardera budgetåret 1948/49 och 1949/50 till högst 3 500 000 kronor, för ett vart av budgetåren 1950/51—1953/54 till högst 4 000 000 kronor samt för ett vart av budgetåren 1954/55—1956/57 till högst 4 500 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen (skr. 28/8 1956) hemställer, att beloppet för utlåning från avdikningslånefonden under budgetåret 1957/58 skall bestämmas till högst 6 000 000 kronor samt att såsom kapitaltillskott till fonden skall anvisas ett anslag av 3 500 000 kronor. Styrelsen anför därvid i huvudsak följande.

Under budgetåret 1955/56 har lån från fonden beviljats till 161 torrläggningsföretag med sammanlagt 4 499 530 kronor. Vid utgången av samma budgetår fanns hos styrelsen inneliggande 198 ansökningar om lån från fonden, representerande ett av lantbruksnämnderna tillstyrkt lånebelopp av sammanlagt omkring 7 900 000 kronor. Härav belöper omkring 2 300 000 kronor på företag, till vilka lantbruksnämnderna redan under föregående budgetår behandlat frågan om statsbidrag från rationaliseringsanslaget, och i runt tal 4 600 000 kronor på sådana torrläggningsföretag, för vilka frågan om bidrag från avdikningsanslaget avgjorts av Kungl. Maj:t eller styrelsen. Resterande del, 1 000 000 kronor, avser andra, ännu icke behandlade låneansökningar. Under innevarande budgetår beräknas till styrelsen inkomma ansökningar, utöver redan inneliggande, till ett belopp av 4 500 000 kronor. Vid ingången av budgetåret 1957/58 skulle det balanserade lånebehovet sålunda uppgå till 7 900 000 kronor (= balansen per den 1/7 1956, 7 900 000 + 4 500 000 — under budgetåret 1956/57 tillgängligt lånebelopp 4 500 000 kronor). Då balansen vid ingången av innevarande budgetår utgjorde 9 000 000 kronor har endast en ringa minskning av det balanserade lånebeloppet ägt rum under sistförflutna budgetår. Någon nämnvärd ytterligare minskning torde icke kunna påräknas, om utlåningsramen hålles oförändrad.

Det belopp, som årligen fick utlånas från avdikningslånefonden, avvägsdes tidigare så, att torrläggingsföretag kunde beviljas lån ur fonden samtidigt som bidrag lämnades från avdikningsanslaget. Detta jämviktsläge i fråga om beviljande av bidrag och lån har emellertid icke kunnat upprätthållas under de senast gångna budgetåren. En bidragande orsak härtill är den inskränkning i bidragstilldelningen, som uppstått i och med den år 1951 införda behovsprövningen.

Den föreliggande balansen medför stora olägenheter i flera avseenden. Eftersläpningen av långivningen fördröjer igångsättandet och genomförandet av företagen, vilket kan vara till avsevärt men för intressenterna, bl. a. genom att arbetet fördyras och projekteringen ävensom kostnadsberäkningen förlorar sin aktualitet. Läget på kreditmarknaden skärper givetvis svårigheterna att finansiera arbetena i avbidan på avdikningslån. I sådana fall, då pågående arbeten måste avbrytas för att återupptagas först då lånemedel blir tillgängliga, kan givetvis avsevärda merkostnader drabba intressenterna. Det administrativa arbetet i samband med långivningen utökas även väsentligt, om — såsom ofta är fallet vid längre väntetid — det visar sig nödvändigt, att kostnadsberäkningen måste omräknas till aktuella priser samt ägarnas ekonomiska förhållanden ånyo utredas. Styrelsen har

sökt överbrygga svårigheterna för en del företag bl. a. genom att efter sakprövning ge förhandsbesked om att lån kan påräknas, så snart ifrågavarande företag kommit i tur i kön av lånesökande. Styrelsen kan emellertid icke finna det försvarligt att i större utsträckning använda sådana nödfallsutvägar utan ser sig nödsakad att, om bristsituationen i avseende å lånemedel blir bestående, avslå ansökningar även i sådana fall, där villkoren i avdikningskungörelsen för bifall är fyllda och företagen framstår som i och för sig önskvärda. Eftersom avdikningen är en nödvändig förutsättning för detaljdräneringen och ofta är avgörande för bibehållande av de berörda jordbruken, är det emellertid synnerligen angeläget, att jordbrukarna får möjlighet att genomföra dikningsföretagen och att alltför långa dröjsmål undvikas. Det torde i nuvarande läge icke vara möjligt att inhämta eftersläpningen annat än under en följd av år. Styrelsen begränsar sig därför till att föreslå en ökning av för innevarande budgetår medgiven låneram med 1 500 000 kronor till 6 000 000 kronor. Därest en temporär ökning av låneramen till detta belopp erhålles under exempelvis tre på varandra följande år, torde den nu föreliggande balansen kunna nedbringas, så att ett något så när tillfredsställande läge nås.

Utbetalningarna från fonden synes enligt styrelsen under budgetåret 1956/57 böra beräknas till 5 500 000 kronor. Behållningen å fonden vid ingången av innevarande budgetår utgjorde ca 650 800 kronor. Härtill kommer anslaget för budgetåret 1956/57 å 2 500 000 kronor. Kapitalåterbäringen under budgetåret torde kunna beräknas till 2 500 000 kronor. Det under innevarande budgetår för utbetalning disponibla beloppet uppgår sålunda till omkring 5 650 000 kronor. Fondens behållning vid ingången av budgetåret 1957/58 kan därför uppskattas till omkring 150 000 kronor. Om kapitalåterbäringen under budgetåret 1957/58 likaledes uppskattas till 2 500 000 kronor, kommer det under sistnämnda budgetår för utbetalning av lån disponibla beloppet således att vara omkring 2 650 000 kronor. Såsom anförts i det föregående torde anspråken på lån från avdikningslånefonden komma att öka och till följd härav även utbetalningarna. Dessa senare torde även under budgetåret 1957/58 få beräknas till 6 000 000 kronor. Med hänsyn härtill synes fonden böra tillföras ett investeringsanslag för budgetåret 1957/58 av minst 3 500 000 kronor.

Departementschefen

Lantbruksstyrelsens förslag att höja utlåningsramen från 4 500 000 kronor till 6 000 000 kronor kan jag icke biträda. Den bör enligt min mening bibehållas vid oförändrat belopp. Det torde vidare vara till fyllest, om fonden tillföres ett kapitaltillskott av 2 500 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att under budgetåret 1957/58 lån må beviljas från statens avdikningslånefond å tillhopa högst 4 500 000 kronor

b) till *Statens avdikningslånefond* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

[11] **Fiskerilånefonden.** Fonden för fiskerinäringens befrämjande (fiskerilånefonden) inrättades enligt beslut av 1891 års riksdag. Nu gällande bestämmelser för lån ur fonden återfinnes i kungörelsen 1932: 112, ändrad genom kungörelserna 1948: 313, 1949: 160 och 1953: 240.

Från fonden utlämnas genom förmedling av hushållningssällskap eller landsting låneunderstöd för anskaffande av fiskebåtar, motorer eller annan maskinell utrustning för sådana båtar, fiskredskap samt för forsling av fisk avsedda fordon, smärre båtar eller andra smärre transportmedel, vidare för anläggning av smärre inrättningar för tillgodogörande eller förädling av fiskets produkter samt för utförande av fiskodling.

Enligt beslut av 1949 års riksdag fick av Kungl. Maj:t årligen disponeras ett belopp av 2 000 000 kronor såsom lån från ifrågavarande fond, vilket belopp av 1955 års riksdag såvitt gällde budgetåret 1954/55 höjdes till 3 000 000 kronor. För budgetåret 1955/56 bestämdes ursprungligen ett belopp av 2 600 000 kronor, varefter beloppet höjdes till 4 000 000 kronor. För budgetåret 1956/57 har den årliga lånevolymen ur fonden fastställts till 2 600 000 kronor.

Såsom kapitaltillskott till fonden har å kapitalbudgeten anvisats 1 700 000 kronor för budgetåret 1954/55, varav 1 000 000 kronor å tilläggsstat, 2 600 000 kronor för budgetåret 1955/56, varav 1 400 000 kronor å tilläggsstat, samt 1 000 000 kronor för budgetåret 1956/57.

Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök (skr. 21/8 1956) hemställer, att till fonden skall för budgetåret 1957/58 anvisas ett investeringsanslag av 3 600 000 kronor. Styrelsen anhåller vidare, att det belopp, intill vilket utlåning från fonden under ett budgetår högst må utgå, skall för nästa budgetår höjas från 2 600 000 kronor till 5 000 000 kronor.

Till motivering för sina förslag anför styrelsen i huvudsak samma synpunkter som i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår (1956 års kapitalbudget, jordbruksdepartementet, s. 26). Vidare återoppar styrelsen såsom stöd för förslagen uttalandena i jordbruksutskottets utlåtande i samband med behandling av motionerna I: 376 och II: 303 om ökad medelsanvisning för budgetåret 1955/56 till fiskerilånefonden. (JoU 1956: 7). Styrelsen framhåller, att de av låneförmedlarna till styrelsen anmälda låneanspråken för 1955/56 uppgått till 5 511 350 kronor. Vid dessa förhållanden måste en årlig lånevolym av 5 000 000 kronor anses nödvändig ur fiskerinäringens synpunkt.

Rörande medelsanvisningen anför styrelsen, att statskontoret beräknat, att under budgetåret 1957/58 omkring 1 400 000 kronor kommer att inflyta till fonden i form av amorteringar. För att möjliggöra en utlåning av 5 000 000 kronor skulle alltså erfordras ett kapitaltillskott till fonden av (5 000 000 — 1 400 000 =) 3 600 000 kronor för budgetåret 1957/58.

Föredraganden

Fiskeristyrelsens förslag innebär, att det belopp, som årligen må utlånas från fonden, skall höjas från 2 600 000 kronor till 5 000 000 kronor samt att

såsom kapitaltillskott till fonden skall anvisas ett belopp av 3 600 000 kronor. Även jag anser en ökning av utlåningsramen påkallad. Jag är dock endast beredd att föreslå, att densamma för nästa budgetår skall höjas med 400 000 kronor till 3 000 000 kronor. Vad härefter angår yrkandet om kapitaltillskott för ändamålet, har jag inhämtat, att det föreligger en disponibel behållning i fonden av omkring 5 000 000 kronor. Med hänsyn härtill och då för nämnda budgetår ett belopp av omkring 1 400 000 kronor beräknas inflyta till fonden, är något kapitaltillskott uppenbarligen icke erforderligt. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att tills vidare från och med budgetåret 1957/58 ett belopp av 3 000 000 kronor må av Kungl. Maj:t årligen disponeras för lån från fiskerilånefonden.

[12] **Kronotorparnas inventarielånefond.** Vid 1943 års riksdag (prop. 138; rskr. 303) beslöts inrättandet av kronotorparnas inventarielånefond. Bestämmelser rörande utlåning från fonden är meddelade i kungörelsen den 17 juni 1943 (nr 532) angående upplåtelse av kronotorp, ändrad genom kungörelserna 1945: 653 och 1950: 336, kungörelsen den 20 juni 1947 (nr 267) angående upplåtelse av norrländska fjällägenheter m. m., ändrad genom kungörelserna 1948: 353 och 1950: 337, samt kungörelsen den 2 juni 1950 (nr 339) med vissa bestämmelser rörande äldre kronolägenheter. Lånen utbetalas numera av domänstyrelsen och lantbruksstyrelsen. Till fonden anvisades för budgetåret 1945/46 ett anslag av 50 000 kronor, för vardera budgetåret 1949/50 och 1950/51 ett anslag av 80 000 kronor samt för budgetåren 1951/52—1953/54 anslag av respektive 50 000, 75 000 och 50 000 kronor. Av anslagen har 325 000 kronor avsetts för den av domänstyrelsen och 60 000 kronor för den av lantbruksstyrelsen bedrivna låneverksamheten.

Domänstyrelsen (skr. 3/9 och 29/10 1956) anför, att någon nyanvisning av medel till fonden icke beräknas vara erforderlig för domänstyrelsens del. Domänstyrelsen hemställer dock, att det för budgetåret 1953/54 anvisade anslaget skall få disponeras jämväl under budgetåret 1957/58 för därmed avsedda ändamål.

Lantbruksstyrelsen (skr. 28/8 1956) upplyser, att den under budgetåret 1955/56 beviljat ett inventarielån å 3 000 kronor. För sin del anser lantbruksstyrelsen något kapitaltillskott icke behövas för nästa budgetår.

Departementschefen

Enligt min mening bör möjligheterna till lån från ifrågavarande fond stå öppna även under nästa budgetår. Jag delar domänstyrelsens och lantbruksstyrelsens uppfattning, att något kapitaltillskott till fonden icke behöves f. n. Det för budgetåret 1953/54 anvisade anslaget till fonden bör emellertid få användas även under nästkommande budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1953/54 anvisade anslaget till Kronotorparnas inventarielånefond må under budgetåret 1957/58 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

[13] **Statens skogslånefond.** Vid 1948 års riksdag (prop. 41; rskr. 179) beslöts inrättandet av en statlig utlåningsfond, benämnd statens skogslånefond, från vilken lån skulle kunna beviljas till vissa skogsförbättringsåtgärder. Närmare bestämmelser för ifrågavarande låneverksamhet återfinnes i kungörelsen den 21 maj 1948 (nr 239) angående bidrag och lån till vissa skogsförbättringsåtgärder, ändrad genom kungörelsen 1951:199. Såsom kapital för fonden har å kapitalbudgeten för budgetåret 1948/49 anvisats ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Skogsstyrelsen (skr. 27/8 1956) hemställer, att riksdagens medgivande skall inhämtas till att ifrågavarande anslag skall få användas för avsett ändamål jämväl under nästa budgetår.

Departementschefen

Jag tillstyrker skogsstyrelsens förslag och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1948/49 anvisade investeringsanslaget till Statens skogslånefond må under budgetåret 1957/58 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

Fonden för låneunderstöd

[14] **Lån för anskaffande av skoljordbruk vid lantmanna- och lanthushållsskolor.** Under denna anslagsrubrik anvisade 1947 års riksdag ett investeringsanslag å 1 000 000 kronor för budgetåret 1947/48. Enligt medgivande av 1956 års riksdag må anslaget under budgetåret 1956/57 användas för avsett ändamål.

Lantbruksstyrelsen (skr. 28/8 1956) anför, att någon medelsanvisning under anslaget icke erfordras för nästa budgetår under förutsättning, att nyssnämnda anslag även då får disponeras för avsett ändamål. Endast fyra skolor har nämligen sökt och erhållit lån från anslaget med tillhoppa 385 500 kronor.

Departementschefen

Enligt vad lantbruksstyrelsen upplyst torde någon medelsanvisning icke erfordras för ifrågavarande ändamål under förutsättning, att det för bud-

getåret 1947/48 anvisade anslaget får användas även under nästa budgetår. Med hänsyn härtill förordar jag, att anslaget får disponeras under ytterligare ett budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1947/48 anvisade investeringsanslaget till Lån för anskaffande av skoljordbruk vid lantmanna- och lanthushållsskolor må under budgetåret 1957/58 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

[15] **Lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.** För detta ändamål anvisades senast för budgetåret 1954/55 ett investeringsanslag av 300 000 kronor. För budgetåren 1955/56 och 1956/57 har anslag för ändamålet icke anvisats. Vid ingången av budgetåret 1955/56 utgjorde behållningen å anslaget 1 808 000 kronor. Då lån under nämnda budgetår icke utlämnats från anslaget, var behållningen vid ingången av budgetåret 1956/57 fortfarande 1 808 000 kronor.

Bestämmelser rörande anslagets användning är meddelade i kungörelsen den 11 maj 1934 (nr 138) angående lån av statsmedel för främjande av beredning, förvaring och avsättning av fisk, ändrad genom kungörelsen 1948: 314.

Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök (skr. 21/8 1956) hemställer, att för ifrågavarande ändamål skall anvisas ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor för nästa budgetår. Styrelsen anför, att ineliggande, på Kungl. Maj:ts prövning beroende låneansökningar uppgår till ett sammanlagt belopp av omkring 2 600 000 kronor och att det föreligger trängande behov av fortsatt upprustning i fråga om fryserier och andra anläggningar för fiskberedning.

Föredraganden

Anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål uppskattas av fiskeristyrelsen till 1 500 000 kronor för nästa budgetår. Vid den återhållsamhet, som måste iakttagas i fråga om statlig investeringsverksamhet, torde emellertid medel i den omfattning, fiskeristyrelsen föreslagit, icke nu böra ställas till förfogande. Med hänsyn härtill ävensom till att en betydande odisponerad behållning f. n. finnes å anslaget torde en medelsanvisning av 200 000 kronor kunna antagas vara tillräcklig för att tillgodose de mest angelägna låneanspråken under nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

Fonden för förlag till statsverket

[16] **Rörelsekapital för Alnarps egendom, mejeri och trädgårdar.** Såsom rörelsekapital har gemensamt till driften vid Alnarps egendom, mejeri och trädgårdar anvisats investeringsanslag å 850 000 kronor, varav 100 000 kronor budgetåret 1938/39 och 750 000 kronor budgetåret 1951/52 (prop. 1939: 2 s. 133 och 1952: 2 s. 109). I anslutning till sistnämnda anvisning beslöts, att såsom rörelsekapital disponerade överskottsmedel å jordbruksrörelsen för tiden t. o. m. budgetåret 1950/51 skulle inlevereras till statsverket. De följande budgetåren redovisade emellertid såväl mejeri- som trädgårdsrörelsen betydande förluster. På grund därav visade sig rörelsekapitalet åter otillräckligt, och överskottsmedel från egendomen måste disponeras. Vid utgången av budgetåret 1955/56 var ställningen den, att ej inlevererade överskottsmedel uppgick till ca 740 000 kronor, medan i mejeriets och trädgårdarnas räkenskaper balanserade förluster i avrundade tal belöpte till respektive 149 000 och 584 000 kronor. Om medel för täckande av dessa förluster har jag hemställt i annat sammanhang denna dag (IX ht p. 29).

Genom beslut den 10 augusti 1956 uppdrog Kungl. Maj:t åt t. f. förste revisorn hos riksräkenskapsverket N. O. Svedberg att verkställa utredning rörande behovet av rörelsekapital vid Alnarps egendom, mejeri- och trädgårdar. Utredningsresultatet har framlagts i en promemoria den 8 oktober 1956, vari det totala behovet av rörelsekapital beräknats till ca 1 350 000 kronor. Utöver redan anvisade (100 000 + 750 000 =) 850 000 kronor erfordras sålunda ytterligare ca 500 000 kronor. Beträffande de närmare beräkningarna av detta belopp torde få hänvisas till promemorian. Här må endast återges följande.

Utredningsmannen har vid beräkningarna utgått från att driften vid egendomen, mejeriet och trädgårdarna skall uppehållas i nuvarande omfattning och att några större förändringar i lönsamheten icke inträffar. Vidare har förutsatts, att förlust å någon rörelsegren snarast möjligt täckes av särskilt anvisade medel, att inventarievärden även i fortsättningen balanseras och att några större förändringar i betalningsvillkoren vid försäljning eller av lagringsförhållandena icke kommer att ske. Utredningsmannen har slutligen förutsatt, att de per den 30 juni 1956 balanserade överskotten skall inlevereras till statsverket och de balanserade förlusterna å mejeriet och trädgårdarna täckas av särskilt anvisade anslag. Utredningsmannen erinrar i sammanhanget om att på grund av de regelmässiga förlusterna vid mejeriet och trädgårdarna visst rörelsekapital ständigt bindes för täckande av dessa förluster. Förhållandet sammanhänger med att vinstmedel enligt givna bestämmelser normalt skall inlevereras snarast efter utgången av visst verksamhetsår, medan medel för täckande av uppkomna förluster som regel tidigast anvisas å tilläggsstat på våren året efter samma verksamhetsår. Å andra sidan framhålles att, därest den inom statsförvaltningen gängse tillämpade metoden för bokföring av inventarietkostnader jämväl tillämpas i rörelsegrenarnas bokföringar, d. v. s. om däri såsom kostnad bokföres samtliga inköps- och underhållskostnader för inventarier det år utgiften härför vidkänts, det nyss beräknade behovet av rörelsekapital kan minskas med ca 235 000 kronor. I sådant fall ökar emellertid beloppet för balanserade förluster i motsvarande grad, vilket medför att uppkommande underskott måste täckas genom medelsanvisning på driftbudgeten.

Över utredningen har efter remiss utlåtanden avgivits av styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, lantbruksstyrelsen, fullmäktige i riksgäldskontoret och riksräkenskapsverket.

Lantbruksstyrelsen och *institutsstyrelsen* har intet att erinra mot utredningsmannens beräkningar i fråga om behovet av rörelsekapital.

Fullmäktige i riksgäldskontoret har bl. a. anfört, att de förutsätter, att förslag rörande omläggning av mejeridriften vid Alnarp mot större lönsamhet snarast förelägges riksdagen. I sådant fall kan de förutsättningar, på vilka beräkningarna av Alnarpsinstitutets medelsbehov vilar, komma att radikalt förändras. I rådande läge och med de förutsättningar för driften vid Alnarpsinstitutet, som nu föreligger, är det emellertid, enligt vad den remitterade utredningen klart visar, nödvändigt att tillföra institutet ytterligare rörelsemedel för att icke en svårartad likviditetskris skall uppstå. Mot storleken av det ifrågasatta beloppet, 500 000 kronor, har fullmäktige i och för sig intet att erinra. Fullmäktige ifrågasätter emellertid, huruvida icke vid institutet bör tillämpas samma princip för bokföring av inventariiekostnader som eljest inom statsförvaltningen, d. v. s. omedelbar avskrivning av inventarier. Enligt vad utredningsmannen påvisat, kommer med en sådan bokföringsmetod behovet av rörelsekapital att minska med ca 230 000 kronor. Fullmäktige förordar sålunda, att såsom ytterligare rörelsekapital skall anvisas ett investeringsanslag under fonden för förslag till statsverket av 270 000 kronor.

Även *riksräkenskapsverket* anser, att den inom statsförvaltningen tillämpade principen för bokföring av inventariiekostnader bör tillämpas i de olika rörelsegrenarnas redovisning. Med hänsyn härtill beräknar ämbetsverket, att behovet av ytterligare rörelsekapital kan begränsas till 250 000 kronor. Ämbetsverket har därvid förutsatt, att å institutets stat skall för varje budgetår anvisas medel för att täcka de underskott, som kan beräknas uppkomma under året på verksamheten vid mejeriet och trädgårdarna.

Departementschefen

I sina utlåtanden har remissinstanserna i princip uttalat sig för att ytterligare rörelsekapital anvisas. Jag delar denna uppfattning. Jag är emellertid icke f. n. beredd att taga ställning till frågan rörande eventuell omläggning av rörelsegrenarnas bokföring av inventariiekostnader. Vid sådant förhållande förordar jag, att det av utredningsmannen föreslagna beloppet, 500 000 kronor, skall anvisas. Därest nämnda omläggning framdeles finnes böra ske, förutsätter jag emellertid, att genom åtgärden friställt rörelsekapital skall inlevereras till statsverket. Liksom tidigare anvisade belopp bör det nu ifrågavarande beloppet, 500 000 kronor, anvisas under fonden för förslag till statsverket. Vid bifall härtill torde Kungl. Maj:t — i samband med att anslaget i fråga ställes till institutsstyrelsens förfogande — meddela föreskrift om inleverering av de utav styrelsen nu som rörelsekapital disponerade överskottsmedlen.

Under återopande av det anförda hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rörelsekapital för Alnarps egendom, mejeri och trädgårdar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

[17] **Lagring av jordbruksprodukter.** Kungl. Maj:t har genom särskilda beslut ställt sammanlagt 163 175 000 kronor från vissa under fonden för förslag till statsverket anvisade anslag till statens livsmedelskommissions och sedermera statens jordbruksnämnds förfogande att användas för lagring av jordbruksprodukter. Anslaget tages i anspråk för utbetalande av rörelsemedel i samband med säsongmässig lagring av jordbruksprodukter samt beredskapslagring. Senast anvisades medel för budgetåret 1953/54.

Statens jordbruksnämnd (skr. 28/8 1956) räknar med att under budgetåret 1957/58 behov kommer att föreligga av rörelsemedel till här avsedda ändamål av ungefär samma storleksordning som under innevarande budgetår, d. v. s. motsvarande sammanlagt i stort sett totalbeloppet av de anvisade kapitalmedlen. Härav beräknas liksom hittills totalt ca 90 miljoner kronor till utjämningslagring av smör och köttvaror, att mot ränta ställas till vederbörande branschorganisationers förfogande. Återstoden av anslagsmedlen erfordras för finansiering av den beredskapslagring, som förutsättes komma att bedrivas genom nämndens försorg. Kapitalbehovet fördelas mellan olika slag av varulager på i huvudsak samma sätt som under nuvarande budgetår. Nämnden förutsätter, att mellan de olika posterna sådana omflyttningar skall få företagas, som vid en bibehållen beredskap av i huvudsak nu avsedd art och omfattning kan påkallas av inträffande förhållanden. Vid den nu verkställda bedömningen har nämnden icke ansett sig kunna beakta de öknings av medelsbehovet för beredskapslagringen, som kan föranledas av pågående överväganden om revidering av viss civilförsvarsberedskap m. m. Dessa öknings kan antagas bli av mycket betydande storlek. Nämnden har i detta sammanhang icke heller funnit sig böra taga hänsyn till det ökade kapitalbehov för beredskapslagring av vissa livsmedel m. m., som kan uppstå vid genomförandet av ett inom nämnden diskuterat program för uppförande av ett antal lagerhus i statens regi eller under statens medverkan för en förbättrad beredskapslagring inom ramen för nuvarande planläggning.

Från nämndens utgångspunkter skulle för nästa budgetår icke föreligga behov av ytterligare kapitalanvisning till hithörande ändamål.

Departementschefen

Jordbruksnämndens förslag innebär, att medel för här ifrågavarande ändamål behöver stå till förfogande även under nästa budgetår men att någon ytterligare medelsanvisning icke är erforderlig. Vad nämnden sålunda anfört, föranleder ingen erinran från min sida. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen.

att medgiva, att det för budgetåret 1953/54 anvisade investeringsanslaget till Lagring av jordbruksprodukter må under budgetåret 1957/58 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

[18] **Inlösen av inhemskt oljeväxtfrö.** För finansiering av inlösen av inhemskt oljeväxtfrö anvisades för budgetåret 1953/54 ett investeringsanslag av 50 000 000 kronor. Därjämte anvisades för samma budgetår ett investeringsanslag av 35 000 000 kronor till Ytterligare lagring av jordbruksprodukter (prop. 1953: 224; rskr. 340).

Statens jordbruksnämnd (skr. 28/8 1956) har ansett sig böra utgå från att även under regleringsåret 1957/58 för inlösen av svenskt oljeväxtfrö (frö av 1957 års skörd) genom Föreningen Sveriges oljeväxtintressenters (SOI) försorg kommer att erfordras rörelsemedel av betydande storlek. För detta ändamål beräknas ifrågavarande investeringsanslag helt få tagas i anspråk. Efter den slutliga avvecklingen av clearingkassan för fettvaror, som torde komma att ske under innevarande budgetår, kan clearingkassemedel icke längre anlitas som rörelsemedel för inlösen av inhemskt oljeväxtfrö. De ytterligare kapitalmedel, som under regleringsåret 1957/58 kommer att erfordras för inlösen av en oljeväxtskörd av normal storlek till den del (uppskattningsvis ca 20 000 ton = 20 000 000 kronor) denna skörd icke övertages av oljefabrikerna för framställning av råvara till den svenska margarinindustrin, kan däremot antagas komma att finnas tillgängliga hos förut nämnda förening. Föreningens fondmedel uppgår f. n. till ca 9 000 000 kronor utöver det belopp av 10 000 000 kronor, som enligt Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut skall överföras till föreningens konjunkturutmättningsfond från clearingkassan för fettvaror. Härtill kommer överskott från föreningens senast tilländalupna verksamhetsår på ca 6 000 000 kronor jämte tillskott av införselavgifter för fettvaror, vilka avgifter vid tidpunkten för 1957 års skörd kan beräknas ha influtit till ett belopp av ca 12 000 000 kronor. Då föreningen, till följd av det svaga utfallet av 1956 års oljeväxtskörd, under det närmaste regleringsåret icke torde behöva räkna med några förluster vid skördens omhändertagande, kan föreningen sålunda för inlösen av oljeväxtfrö av 1957 års skörd antagas komma att själv förfoga över ca 37 000 000 kronor. Nämnden förutsätter, att även under regleringsåret 1957/58 räntor skall erläggas på de rörelsemedel, som ställes till föreningens förfogande från här ifrågavarande investeringsanslag. Med hänsyn till vad i det föregående anförts, har nämnden icke funnit anledning att för budgetåret 1957/58 föreslå ytterligare kapitalanvisning under anslaget.

Departementschefen

Med biträdande av jordbruksnämndens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1953/54 anvisade investeringsanslaget till Inlösen av inhemskt oljeväxtfrö må under budgetåret 1957/58 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

[19] **Ytterligare lagring av jordbruksprodukter.** Under åberopande av vad som under nästföregående punkt anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1953/54 anvisade investeringsanslaget till Ytterligare lagring av jordbruksprodukter må under budgetåret 1957/58 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

Diverse kapitalfonder

[20] **Jordfonden.** Vid 1940 års riksdag (prop. 130; rskr. 273) beslöts inrättandet av en kapitalfond, benämnd jordfonden. Fondens medel skall jämlikt beslut av 1948 års riksdag (prop. 149; rskr. 233) bl. a. användas för att bestrida lantbruksnämndernas kostnader för fastighetsförvärv i samband med åtgärder för yttre rationalisering på jordbrukets område. Riksdagen har för budgetåren 1940/41—1943/44 samt 1948/49 och 1949/50 till jordfonden anvisat anslag av respektive 3 000 000, 2 000 000, 1 000 000, 500 000, 10 000 000 och 15 000 000 kronor. För budgetåren 1944/45—1947/48 och 1950/51—1951/52 har några medel icke anvisats. För budgetåren 1952/53—1955/56 har såsom kapitaltillskott till fonden anvisats respektive 5 000 000, 15 000 000, 6 000 000 och 2 000 000 kronor, medan för budgetåret 1956/57 inga medel anvisats.

Lantbruksstyrelsen (skr. 28/8 1956) hemställer, att till fonden skall för budgetåret 1957/58 anvisas ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor. Till stöd för sin framställning anför styrelsen i huvudsak följande.

Vid utgången av budgetåret 1955/56 uppgick jordfondens totala belopp till 50 678 000 kronor och dess kassamässiga behållning till ca 11 135 200 kronor. Av behållningen hade omkring 3 400 000 kronor disponerats, varför den disponibla behållningen vid ingången av budgetåret 1956/57 utgjorde ca 7 735 000 kronor. Budgetåret 1955/56 disponerades genom lantbruksnämndernas beslut omkring 13 647 200 kronor. Till följd av försäljningar, utarrenderingar m. m. inflöt under samma tid till fonden kontanta medel å tillhoppa ca 9 910 000 kronor. Under de senaste åren har inköpssummorna överstigit försäljningssummorna med i genomsnitt drygt 4 000 000 kronor för år. Då belastningen på fonden sannolikt kommer att bli likartad under de närmaste åren, kommer det belopp, som nu står till förfogande, att förbrukas före utgången av nästkommande budgetår. Styrelsen framhåller, att nämnderna strävar efter att så snart som möjligt för avsett ändamål försälja inköpt mark. Emellertid har man — beroende på verksamhetens utveckling under senare tid — anledning att de närmaste åren räkna med viss

ökning av nämndernas markinnehav. Inköp och byten av skogsmark i och för förstärkning av ofullständiga jordbruk behöver nämligen icke sällan ske så, att lantbruksnämnd förvärvar avsevärda skogscomplex och sedan under ett par års tid behåller marken i sin ägo, innan fastighetsbildningsplan och försäljning kan genomföras. Man måste sålunda räkna med att det kan uppkomma behov av att temporärt placera relativt stora belopp i dylika egendomar. För att erhålla betryggande möjligheter att på lämpligt sätt utveckla ifrågavarande verksamhet, finner styrelsen det önskvärt att jordfonden erhåller ett tillskott om förslagsvis 6 000 000 kronor.

Departementschefen

Det är angeläget, att rationaliseringsverksamheten uppehålls i ungefär samma omfattning som hittills. Enligt min mening bör därför ytterligare medel anvisas under förevarande fond. Med hänsyn till den avsevärda behållning å fonden, som förelåg vid ingången av löpande budgetår, och i betraktande av den genomsnittliga medelsförbrukningen för ifrågavarande ändamål under senare år, torde det emellertid vara tillräckligt, om fonden tillföres ett kapitaltillskott av 2 000 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Jordfonden* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

[21] **Arrendeegnahemsfonden.** Vid 1934 års riksdag (prop. 268; skr. 349) beslöts inrättandet av arrendeegnahemsfonden. I fonden ingår staten tillhöriga fastigheter, vilka upplåtes såsom arrendeegnahem till enskilda jordbrukare eller såsom föreningsarrendejordbruk till sambruksföreningar med rätt för arrendator att inlösa den upplåtna fastigheten. För upplåtelse gäller bestämmelserna i kungörelsen den 11 juni 1948 (nr 366) angående den statliga jordbruksegnahemslåneverksamheten med däri genom kungörelsen 1949: 191 gjord ändring. Lantbruksorganisationens inköp och försäljningar av ifrågavarande fastigheter sker över jordfonden. Såsom kapitaltillskott till arrendeegnahemsfonden har för budgetåren 1934/35—1943/44 anvisats anslag av tillhoppa 12 200 000 kronor. För budgetåren 1944/45—1956/57 har icke anvisats något kapitaltillskott till fonden. Enligt medgivande av 1956 års riksdag må det för budgetåret 1943/44 anvisade anslaget jämväl under budgetåret 1956/57 användas för avsett ändamål.

Lantbruksstyrelsen (skr. 28/8 1956) meddelar, att fondens disponibla behållning den 30 juni 1956 utgjorde omkring 948 300 kronor. Med hänsyn till storleken av tillgängliga medel anser styrelsen, att något kapitaltillskott till fonden icke erfordras för budgetåret 1957/58. Styrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t skall inhämta riksdagens medgivande till att det för budgetåret 1943/44 anvisade anslaget må jämväl under budgetåret 1957/58 få användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

Departementschefen

Då behållningen å det för budgetåret 1943/44 anvisade anslaget torde vara tillräcklig för verksamhetens bedrivande även under nästa budgetår, förordar jag, att anslaget skall få disponeras jämväl under budgetåret 1957/58. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1943/44 anvisade anslaget till Arrendeegnahemsfonden må under budgetåret 1957/58 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

[22] **Statens reproduktionsanstalts fond: Utökad maskinell utrustning.** För innevarande budgetår har å kapitalbudgeten under rubriken Statens reproduktionsanstalts fond anvisats dels 100 000 kronor till utökad maskinell utrustning, dels 5 000 kronor till ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten.

Med överlämnande av en framställning från statens reproduktionsanstalt ävensom yttrande däröver från statens tryckeriintendent hemställer *lantmäteristyrelsen* (skr. 18/9 1956), att för nästa budgetår skall anvisas dels ett investeringsanslag av 154 000 kronor till utökad maskinell utrustning, dels ett investeringsanslag av 5 000 kronor till ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten.

Det begärda anslaget å 154 000 kronor avses för anskaffning av en offsetpress (55 000 kronor), apparatur för elektro-fotografisk snabbkopiering (28 000 kronor), en handpress (35 000 kronor) samt en skärmaskin (36 000 kronor). Reproduktionsanstalten anför, att de föreslagna anskaffningarna med undantag av kopieringsapparaturen är avsedda att ersätta förslitna maskiner. För anskaffande av offsetpressen har för budgetåret 1955/56 anvisats ett belopp av 90 000 kronor å förevarande anslag. Det då föreslagna utbytet av offsetpressen har emellertid icke kunnat realiseras. Dels har det visat sig omöjligt att utfå den ersättning, som anstalten tidigare beräknat erhålla för den gamla maskinen, dels har priserna på nya maskiner under tiden hunnit stiga. Då en ytterligare höjning av ifrågavarande maskinpriser kan förväntas, har anstalten funnit lämpligt att nu söka genomföra bytet. Överenskommelse har träffats med leverantören att priset före sistnämnda höjning skall gälla under förutsättning, att anstaltens äskande bifalles i avseende på denna anskaffning. För ändamålet erfordras nu ett tilläggsanslag av 55 000 kronor, innefattande förutom viss extrautrustning även kostnaderna för montage och därmed sammanhängande elektriska arbeten (15 000 kronor). Från reproduktionsanstaltens sida framhålles, att de föreslagna anskaffningarna syftar till en rationalisering av arbets- och driftsförhållandena vid anstalten och därmed till en ökad produktionskapacitet. De högst otillräckliga lokalutrymmen, över vilka anstalten alltjämt förfogar, nödvändiggör alla sådana åtgärder, som är ägnade att stärka anstaltens leveransförmåga. Enligt *lantmäteristyrelsens* mening är de föreslagna

tillskotten till den tekniska utrustningen mycket angelägna, då därigenom större prestationsförmåga och ökad räntabilitet hos anstalten bedömes kunna uppnås.

Statens tryckeriintendent anför, att den föreslagna kompletteringen av den maskinella utrustningen vid anstalten icke givit anledning till erinran.

Föredraganden

Med hänsyn till angelägenheten av att reproduktionsanstalten till sitt förfogande har en så långt möjligt mot nutida krav svarande maskinell utrustning finner jag mig böra tillstyrka den föreslagna medelsanvisningen för nästa budgetår. För ändamålet bör således anvisas ett belopp av tillhoppa 154 000 kronor. Jag har heller icke något att erinra mot att även för nästa budgetår anvisas ett anslag av 5 000 kronor till ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten vid anstalten.

Under förevarande punkt hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens reproduktionsanstalts fond: Utökad maskinell utrustning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 154 000 kronor.

[23] **Statens reproduktionsanstalts fond: Ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten.** Under återopande av vad jag under nästföregående punkt anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens reproduktionsanstalts fond: Ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 kronor.

[24] **Statens reproduktionsanstalts fond: Rörelsekapital för statens reproduktionsanstalt.** Enligt beslut senast av 1956 års riksdag (kapitalbudgeten, jordbruksdepartementet, s. 31) äger lantmäteristyrelsen att, för att bereda reproduktionsanstalten rörelsekapital, begagna en rörlig kredit i riksgäldskontoret av tillhoppa intill 800 000 kronor.

Med överlämnande av en framställning från statens reproduktionsanstalt hemställer *lantmäteristyrelsen* (skr. 30/11 1955 och 6/6 1956), att för nästa budgetår skall anvisas ett investeringsanslag av 500 000 kronor till ifrågasvarande fond för utökning av reproduktionsanstaltens rörelsekapital. Vid bifall härtill skulle anspråken på rörlig kredit kunna minskas till 500 000 kronor.

I sin framställning framhåller reproduktionsanstalten bl. a., att dess nuvarande likviditetssvårigheter är en följd av gällande finansieringsbestämmelsers verkan vid den hittills pågående expansionen hos anstalten. I anslutning härtill förebringas en närmare utredning angående behovet av ökning av rörelsemedlen. Härvid anför anstalten i huvudsak följande.

Reproduktionsanstalten, som instruktionsenligt skall bedriva sin verksamhet och ha sin redovisning ordnad på såvitt möjligt affärsmässigt sätt, arbetar i konkurrens med de privatägda tryckeriföretagen och är organiserad efter mönster av dessa. För privata företag gäller, att de förutom genom kapitaltillskott från ägarna och genom lån från utomstående i mycket stor utsträckning även själva kan finansiera utökning av såväl anläggnings- som omsättningstillgångarna medelst avskrivningsmedel och innehållna vinstmedel — självfinansiering. Vad anstalten beträffar skall enligt de regler, som infördes för investeringsverksamheten fr. o. m. budgetåret 1944/45, anläggningstillgångarnas anskaffning finansieras av reproduktionsanstalten själv med avskrivningsmedel och eventuellt genom kapitaltillskott från staten (investeringsbemyndigande) men ej genom lån och ej heller genom självfinansiering, enär vinstmedlen helt skall inlevereras till statsverket. För finansiering av ökningen av omsättningstillgångarna har därför endast lånevägen stått till buds. Den rörliga kredit hos riksgäldskontoret, som ställts till förfogande för reproduktionsanstalten har också helt utnyttjats. Från den 1 juli 1945 till den 1 juli 1955 har balansomslutningen ökat med 1 862 000 kronor. Anläggningstillgångarnas andel av ökningen, 1 126 000 kronor, har finansierats med avskrivningsmedel av tillhoppa 1 208 000 kronor. Av mellanskillnaden, ca 80 000 kronor, som enligt reglerna för investeringsverksamheten skall återbetalas till statsverket och därför minskat fonden, har 15 000 kronor inbetalats till riksgäldskontoret, varefter 65 000 kronor redovisas som skuld. Överskottsmedlen har helt inlevererats och uppgår för perioden 1/7 1945—30/6 1955 sammanlagt till 1 280 000 kronor. Omsättningstillgångarnas andel av ökningen, 736 000 kronor, har huvudsakligen finansierats med främmande kapital, i första hand den rörliga krediten.

Reproduktionsanstalten framhåller, att omsättningstillgångarna ur företagets synpunkt är lika nödvändiga som anläggningstillgångarna och liksom dessa bundna i företaget. Det skulle därför icke vara onaturligt om även de anskaffades genom investeringsanslag. Emellertid är det ogörligt att exakt förutberäkna från år till år hur stor deras ökning kommer att bli. Ökningen av lagerhållning o. d. framtvings av den ökade försäljningen och kan exakt bestämmas först i efterhand. På grund av utrymmesbrist har anstaltens utveckling hämmats sedan flera år, och sedan utrustningen i stort sett numera helt moderniserats torde någon ytterligare, mera betydande expansion icke vara att förvänta, förrän lokalfrågan lösts. Omsättningstillgångarna, som 1945 utgjorde 508 000 kronor, har successivt ökats, men har de senaste åren redovisats med ett relativt konstant värde av omkring 1 200 000 kronor. Tidpunkten torde därför vara lämplig att framlägga förslag till läckning av kostnaden för omsättningstillgångarnas ökning genom investeringsanslag, som skulle användas till återbetalning av den rörliga krediten. I sak innebär detta att en lämplig del av det av staten under beteckningen rörlig kredit såsom lån i reproduktionsanstalten investerade kapitalet överföres till bundet förlagskapital — eget kapital. F. n. utgör det egna kapitalet 417 000 kronor, motsvarande 22 procent av balansomslutningen. Enligt 72 § aktiebolagslagen skall det egna kapitalet i ett aktiebolag vara lika stort som det främmande kapitalet d. v. s. utgöra hälften av balansomslutningen. Tillämpas dessa regler — vilket kan anses befogat med hänsyn bl. a. till föreskrifterna om affärsmässig drift av anstalten — skulle storleken av det belopp, som borde överföras, bli i runt tal 500 000 kronor.

Lantmäteristyrelsen framhåller i anslutning härtill, att omsättningstillgångar i viss omfattning torde vara bundna i anstaltens rörelse på samma sätt som anläggningstillgångarna. De synes därför enligt styrelsen till den-

na del icke vara av den karaktären, att de, såsom hittills skett, bör finansieras genom ianspråktagande av kortfristig rörlig kredit utan i stället genom anvisande av investeringsanslag till statens reproduktionsanstalts fond. I detta sammanhang understryker styrelsen önskvärdheten av att utredning rörande anstaltens framtida uppgifter och organisation snarast kommer till stånd.

Fullmäktige i riksgäldskontoret (remissutlåtanden 29/12 1955 och 20/9 1956) anför, att den av anstalten verkställda utredningen synes ge vid handen, att det egna kapitalet är alltför ringa i förhållande till omslutningen. Ett tydligt bevis härför finner man bl. a. däri, att den rörliga krediten i riksgäldskontoret synes tendera att bli alltmer fast och oföränderlig. Fullmäktige finner därför förslaget om att tillföra anstalten erforderliga rörelsemedel i annan form än genom ökning av den rörliga krediten innebära en riktig tanke och har för sin del icke något att erinra mot bifall till den nu i ärendet föreliggande framställningen. Den faktiska nettoökningen av anstaltens rörelsemedel skulle då komma att bli 200 000 kronor.

Riksräkenskapsverket (remissutlåtande 4/12 1956) tillstyrker, att för budgetåret 1957/58 anvisas ett investeringsanslag å 500 000 kronor till rörelsekapital för statens reproduktionsanstalt och att i samband härmed maximalbeloppet för reproduktionsanstaltens rörliga kredit hos riksgäldskontoret nedsättes med 300 000 kronor till 500 000 kronor.

Föredraganden

Såsom framgår av det föregående innefattar förevarande framställningar förslag om att öka statens reproduktionsanstalts rörelsemedel med 200 000 kronor genom dels en anvisning av ett investeringsanslag av 500 000 kronor till reproduktionsanstaltens fond såsom rörelsekapital och dels en minskning av anstaltens rörliga kredit i riksgäldskontoret med 300 000 kronor från 800 000 kronor till 500 000 kronor.

Vad först angår frågan om anstaltens rörelsekapital, framgår av utredningen i ärendet, att anstaltens eget kapital är alltför lågt i förhållande till omslutningen. De olägenheter, kapitalbristen innebär för anstalten, torde vara uppenbara. Med hänsyn härtill anser även jag, att anstaltens eget kapital bör ökas. Mot beräkningen av kapitalbehovet har jag icke något att erinra. Jag tillstyrker därför, att 500 000 kronor ställes till lantmäteristyrelsens förfogande för att användas såsom rörelsekapital åt reproduktionsanstalten. För ändamålet bör alltså anvisas ett investeringsanslag av 500 000 kronor. Anslaget bör benämnas Rörelsekapital för statens reproduktionsanstalt samt uppföras under Diverse kapitalfonder: Statens reproduktionsanstalts fond.

På grund av den ökade omslutningen torde de rörelsemedel, vilka hittills ställts till förfogande för anstaltens verksamhet, icke vara tillräckliga för att tillgodose anstaltens nu anmälda behov. Det torde vara ofrånkomligt att öka anstaltens tillgång på dylika medel med ett belopp av 200 000 kronor. Vid bifall till mitt förslag om anvisande av ett investeringsanslag av 500 000

kronor såsom rörelsekapital åt anstalten skulle anstaltens behov av rörlig kredit hos riksgäldskontoret därvid komma att uppgå till 500 000 kronor. Jag biträder sålunda förslaget, att en rörlig kredit av denna storleksordning ställes till lantmäteristyrelsens förfogande. I förhållande till vad nu gäller innebär förslaget en sänkning av den rörliga krediten med 300 000 kronor. Jag utgår från, att berörda kreditmöjlighet icke utnyttjas i vidare mån än som oundgängligen erfordras.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) till *Statens reproduktionsanstalts fond: Rörelsekapital för statens reproduktionsanstalt* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor

2) med ändring av tidigare beslut om bemyndigande för fullmäktige i riksgäldskontoret att för beredande av rörelsekapital åt statens reproduktionsanstalt tillhandahålla anstalten en rörlig kredit av högst 800 000 kronor, bemyndiga fullmäktige att för sagda ändamål tillhandahålla anstalten en rörlig kredit av intill 500 000 kronor.

Vad föredragandena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Arne Beckman

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1957.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, anmäler härefter under handelsdepartementet hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å riksstaten för budgetåret 1957/58 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond

[1] Förrådsbyggnad m. m. för Sveriges geologiska undersökning.

Till uppförande av en verkstads- och kontorsbyggnad i Malåträsk för Sveriges geologiska undersökning anvisades för budgetåret 1953/54 250 000 kronor. Under budgetåren 1954/55 och 1955/56 har till nybyggnad vid Frescati för geologiska undersökningen m. m. anvisats sammanlagt 2 010 000 kronor, varav 1 525 000 kronor avsetts för en nybyggnad för undersökningens laboratorier, vilken f. n. är under uppförande.

Yrkande

Byggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att till nybyggnader för förråd m. m. för Sveriges geologiska undersökning vid Frescati och i Malåträsk måtte anvisas 450 000 kronor.

	Medels- behov
1. Förrådsbyggnad för undersökningsmaterial vid Frescati	180 000
2. Garage- och förrådsbyggnad i Malåträsk	190 000
3. Borrkärnearkiv i Malåträsk	80 000
	450 000

Motiv

Sveriges geologiska undersökning har i skrivelse till byggnadsstyrelsen anfört i huvudsak följande.

1. När de under byggnad varande laboratorierna vid Frescati planerades, räknade undersökningen med att kunna magasinera provlådor med berg- och jordarter i ett planerat skyddsrum. Då emellertid detta skyddsrum ej synes komma till stånd, bör ett särskilt kallförråd anordnas.

2. I den nuvarande byggnaden i Malåträsk finns endast en garageplats. Undersökningen har emellertid nu tre traktorer samt några andra motorfordon. Även förrådsutrymmena är otillräckliga; sålunda har manskapsbaracker provisoriskt måst tagas i anspråk för förråd.

3. Borrkärnearkivet beräknas vara helt taget i anspråk hösten 1957. Ett nytt borrkärnearkiv är därför nödvändigt; det föreslås skola rymma 100 000 meter borrkärnor. Med nuvarande antal bormaskiner skulle detta arkiv räcka i ungefär 9 år.

På grundval av undersökningens uppgifter om behovet av nybyggnader m. m. har byggnadsstyrelsen upprättat ritningar och kostnadsberäkningar för desamma.

Departementschefen

Såsom framgår av det nyss nämnda uppföres f. n. en ny laboratoriebyggnad åt geologiska undersökningen i Frescati. Jag är med hänsyn härtill icke beredd föreslå, att medel anvisas för ytterligare nybyggnad i Frescati.

Den verkstads- och kontorsbyggnad, som efter beslut av 1953 års riksdag uppförts i Malåträsk, synes icke ge tillräckligt utrymme för undersökningens behov. Jag tillstyrker därför att medel anvisas till en garage- och förrådsbyggnad i Malåträsk i enlighet med det av byggnadsstyrelsen framlagda förslaget. Härför beräknas en kostnad av 190 000 kronor. Även förslaget om uppförande av byggnad för ett borrkärnearkiv, vilket förutsätter en medelsanvisning av 80 000 kronor, biträder jag. För nämnda ändamål bör alltså (190 000 + 80 000 =) 270 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förrådsbyggnad m. m. för Sveriges geologiska undersökning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 270 000 kronor.

[2] Säkerhetsanstalter för sjöfarten

Såsom jag förut denna dag anfört vid anmälan av de frågor, som rör regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, punkt 66, torde för nästa budgetår viss del av utgifterna för säkerhetsanstalter för sjöfarten böra bestridas från anslag på kapitalbudgeten. I överensstämmelse med vad som föreslagits under nämnda punkt bör förevarande anslag uppföras med ett belopp av 800 000 kronor.

Under återopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Säkerhetsanstalter för sjöfarten* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

Statens utlåningsfonder**[3] Statens lånefond för den mindre skeppsfarten**

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten inrättades år 1939 (prop. nr 119, Rskr. nr 210). Lån från fonden må utlämnas för ombyggnad eller modernisering av fartyg med en bruttodräktighet av högst 500 ton. För låneverksamheten gäller kungörelsen den 19 maj 1939 (nr 184, ändr. 1951: 209, 1953: 261 och 1955: 447) angående allmänna villkor och bestämmelser för lån ur fonden. Lånerörelsen handhas av nämnden för statens lånefond för den mindre skeppsfarten. Nämnden utgöres av ledamöterna och suppleanterna i styrelsen för Svenska skeppshypotekskassan jämte ytterligare en ledamot och suppleant, vilka skall vara särskilt förtrogna med den mindre skeppsfartens förhållanden. Fonden har f. n. ett kapital av ca 15,8 miljoner kronor.

Här torde få erinras om att *utredningen angående aktuella spörsmål rörande det mindre och medelstora tonnaget* i ett år 1954 avgivet betänkande (SOU 1955: 2) föreslagit, att fonden skulle förstärkas med 25 000 000 kronor samt att villkoren för lån ur fonden skulle uppmjukas. I betänkandet framhölls, att det — i första hand med hänsyn till landets försvarsberedskap men även ur andra synpunkter — var nödvändigt, att åtgärder vidtogs, som förbättrade de ekonomiska betingelserna för det mindre och medelstora tonnaget. Vad beträffar det mindre tonnaget — d. v. s. fartyg upp till 500 bruttoton — understeg detta enligt gjorda beräkningar med ca 90 000 bruttoton det ur beredskapssynpunkt erforderliga behovet. Tyngdpunkten i det statliga stödet borde läggas på ekonomisk hjälp vid nybyggnad av fartyg. Särskilt det minsta tonnaget — fartyg om högst 400 dödviktston eller ca 250 bruttoton — ansågs böra erhålla ökat stöd. Med hänsyn härtill föreslogs, att av fondens kapitalmedel en tredjedel skulle reserveras till utlåning för nybyggnad av dylikt tonnage. Beträffande den föreslagna uppmjukningen av lånevillkoren kan erinras följande. Enligt gällande bestämmelser kan lån erhållas för nybyggnad med högst 70 procent av det för fartyget kontrakterade priset. Amorteringstiden utgör högst 15 år och amorteringsfrihet kan bevil-

jas för högst två år räknat från lyftningsdagen. Utredningen föreslog, att bestämmelserna såvitt angick lån för nybyggnad skulle ändras så, att lån kunde lämnas till högst 80 procent av fartygets kontraherade pris och amorteringstiden utsträckas till högst 20 år med amorteringsfrihet under högst tre år.

Vad utredningen föreslagit i fråga om lånefonden för den mindre skeppsfarten tillstyrktes i flertalet däröver avgivna remissyttranden.

Utredningens förslag berördes i föregående års statsverksproposition vid anmälan av frågan om anslag till lånefonden för den mindre skeppsfarten (prop. 1/1956, bil. 31, p. 3). I det då rådande läget kunde emellertid en förstärkning av fonden med större belopp än 3 miljoner kronor icke tillstyrkas. Vid en förstärkning av fonden med allenast nämnda belopp ansågs det icke påkallat att lindra lånevillkoren.

Y r k a n d e

Nämnden för statens lånefond för den mindre skeppsfarten (skr. 22/10 1956) hemställer, att fondens kapital ökas med minst 25 000 000 kronor.

M o t i v

Fondens kapital, som för närvarande uppgår till 15,8 miljoner kronor, har praktiskt taget helt disponerats. Hos lånenämnden förefinns ansökningar om lån från fonden å sammanlagt 15,5 miljoner kronor vilka icke behandlats. Av sistnämnda belopp avser 11,1 miljoner kronor lån för fartyg, som redan är levererade eller kommer att levereras under innevarande år.

En bedömning av kapitalbehovet får enligt nämnden icke ske enbart med hänsyn till inneliggande ansökningar. För att fondens syfte skall kunna tillgodoses är det nämligen nödvändigt, att nämnden förfogar över medel som icke oväsentligt överstiger det aktuella behovet. Det föreligger nämligen ofta förfrågningar om lån från redare, som icke kan beställa fartyg utan att ha fått garanti för att lån kan utbetalas vid leveransen. Då nämnden i sådana fall måste reservera sig beträffande möjligheten att ställa medel till förfogande, nödgas sökanden i regel avstå från det planerade bygget.

Sveriges redareförening har i skrivelser den 17 april och den 29 oktober 1956 framhållit bl. a., att de förslag som framlagts i det år 1954 avgivna betänkandet i syfte att skapa bättre betingelser för den mindre och medelstora skeppsfarten i stort sett lämnats obeaktade. Följden har blivit, att ifrågavarande tonnage ytterligare trängts tillbaka i den internationella konkurrensen. Om denna utveckling icke skall fortgå till skada för sjöfartsnäringen och landet i dess helhet, bör de i utredningen förordade åtgärderna snarast vidtagas.

Sveriges segelfartygsförening har i skrivelse den 31 oktober 1956 anfört, att samtidigt som lånefonden för den mindre skeppsfarten förstärkes bör bestämmelserna för denna ändras så att det minsta tonnaget kan bättre tillgodoses. Medel bör ställas till förfogande även för anskaffning av lämpligt

andrahandstonnage samt för modernisering och förbättring av det befintliga fartygsbeståndet.

Y t t r a n d e

Sjöfartsstyrelsen har yttrat sig över Sveriges redareförenings skrivelse den 17 april 1956 och lånenämndens framställning samt därvid anfört bl. a. följande.

Sedan 1953 har det mindre tonnaget undergått en viss ökning. Förnyelsen har emellertid nästan helt varit koncentrerad till storleksklassen 450—499 bruttoton och huvudsakligen avsett s. k. paragrafbåtar, vilka ur kapacitetssynpunkt snarast är att hänföra till det medelstora tonnaget. I fråga om fartyg med en bruttodräktighet understigande 450 ton har däremot praktiskt taget ingen förnyelse ägt rum. Som en följd härav är fartygens medelålder inom denna grupp förhållandevis hög. Särskilt gäller detta för fartyg under 300 ton. Drygt 80 procent av dessa fartyg har en ålder av 30 år eller däröver och närmare 40 procent är över 50 år gamla.

En förstärkning av lånefonden för den mindre skeppsfarten med det av nämnden yrkade beloppet är enligt *sjöfartsstyrelsen* under sådana förhållanden väl motiverad. Styrelsen har icke något att erinra mot att en lindring kommer till stånd i fondens lånevillkor på sätt som föreslagits i den år 1954 framlagda utredningen. Med hänsyn till vikten av att lånemöjligheter finnes för det minsta tonnaget, torde — likaså i enlighet med utredningens förslag — en viss del av fondens kapital i första hand böra reserveras för detta. Styrelsen finner skäligt att på småskeppsfarten lägga samma sociala aspekter som på småföretagsamheten i övrigt. Nämnda skeppsfart har vidare stor betydelse för nyrekryteringen till sjöfarten i stort. En prioritering är enligt styrelsen med hänsyn härtill starkt motiverad. Därvid bör lånenämnden få en sammansättning, som bättre svarar mot den härigenom i viss mån ändrade inriktningen av fondens verksamhet. Då vid rådande varvspriser småföretagarna inom rederinäringen har begränsade möjligheter till nybeställningar, bör en ändring i bestämmelserna övervägas, som gör det möjligt att lämna lån även för anskaffning av lämpligt andrahandstonnage.

Departementschefen

Av vad som anförts i ärendet synes framgå, att förhållandena i fråga om fartygsbeståndet inom den minsta tonnagegruppen — fartygen upp till 400 dödvikton — ter sig särskilt ogynnsamma. Förnyelsen inom denna grupp går långsamt och som följd därav är fartygens medelålder förhållandevis hög, vilket självfallet kan medföra en mindre god lönsamhet i nu rådande konkurrens med moderna större fartyg. Med hänsyn till beredskapssynpunkterna och med beaktande även av de andra skäl, som anförts av *sjöfartsstyrelsen*, torde anledning finnas att överväga i vad mån det minsta tonnagets läge kan förbättras genom en jämkning av grunderna för långivningen ur fonden för den mindre skeppsfarten. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare pröva hithörande frågor och att i samband därmed jämväl taga

ställning till sjöfartsstyrelsens förslag om viss ändring i lånenämndens sammansättning.

Vad angår fondens kapital finner jag det inte möjligt att för nästa budgetår tillstyrka en förstärkning med större belopp än 3 miljoner kronor. Jag föreslår, att ett anslag å detta belopp anvisas för att tillföras fonden.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens lånefond för den mindre skeppsfarten* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

[4] Sjöfartsverkets båtlånefond

Till sjöfartsverkets båtlånefond — som från och med budgetåret 1956/57 erhöll sin nuvarande benämning — har såsom kapital hittills anvisats sammanlagt 5 900 000 kronor, därav för innevarande budgetår 500 000 kronor. Från fonden utlämnas lån till viss lotspersonal, som enligt kungörelsen den 4 juni 1937 (nr 334) angående tjänstebåtarna vid rikets lotsplatser är skyldiga att hålla sådana båtar. Lånen avses för anskaffning av motorbåt för tjänstebruk eller för mera omfattande reparation eller för ombyggnad av tjänstebåt. För båt, som hålles av båthållningsskyldig, utgår lega av statsmedel.

Vid anmälan av förevarande anslag för innevarande budgetår (prop. 1/1956, bil. 31, p. 4) har jag förklarat mig i princip biträda ett av 1954 års lotsbåtsutredning framlagt förslag, att båthållningen vid lotsplatserna helt förstättligas och att båtlånefonden därvid avvecklas. I detta sammanhang framhöll jag, att frågan om lotsbåtarnas finansiering och formerna härför borde närmare övervägas av sjöfartsstyrelsen i anslutning till spörsmålet om inrättande av en förrådsfond för sjöfartsverkets materiel över huvud taget. I avvaktan därpå ansåg jag någon ändring i det nuvarande systemet för båthållningen inte böra vidtagas.

Y r k a n d e

Sjöfartsstyrelsen (skr. 27/8 1956) hemställer, att till båtlånefonden för nästa budgetår måtte anvisas ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

M o t i v.

Utredningen angående inrättande av en förrådsfond för sjöfartsverkets materiel beräknas kunna vara slutförd tidigast i början av år 1957. Med hänsyn därtill bör nuvarande system för båthållningen bibehållas även under nästa budgetår. Därvid blir det erforderligt att förstärka fonden i syfte att möjliggöra viss förnyelse av båtmaterielen.

Av hittills anvisade medel finns för närvarande odisponerade i runt tal 915 000 kronor. Under tiden fram till den 1 juli 1958 kan i amorteringar beräknas inflyta tillhoppa ca 320 000 kronor. För utlåning ur fonden till sist-

nämnda dag blir sålunda tillgängligt sammanlagt omkring 1 235 000 kronor. Detta belopp förslår inte att täcka lånebehovet för den förnyelse av lotsbåt-materielen, som behöver äga rum inom nämnda tid. På grund av de vid medelsanvisningen under fonden för tidigare budgetår gjorda nedskärningarna i förhållande till anslagsäskandena har båtbeståndet inte kunnat förnyas i erforderlig omfattning. Till följd därav har uppkommit ett ackumulerat medelsbehov.

Den sammanlagda kostnaden för den båtmateriel, som behöver nyanskaffas före den 1 juli 1958 beräknar sjöfartsstyrelsen till inemot 3,5 milj. kronor. Då såsom angivits i det föregående tillgängliga medel under fonden kan uppskattas till 1 235 000 kronor, erfordras för upprustning av lotsbåtsbeståndet enligt styrelsens beräkningar en förstärkning av fonden med ca 2 milj. kronor. Av nämnda belopp bör minst 1 milj. kronor tillföras fonden för nästa budgetår.

Departementschefen

Jag anser mig icke för nästa budgetår kunna tillstyrka större förstärkning av båtlånefonden än med samma belopp, som anvisats för innevarande budgetår, 500 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Sjöfartsverkets båtlånefond* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

[5] **Fonden för lån till företagareföreningar m. fl.**

I enlighet med vad jag förut denna dag anfört vid anmälan av de frågor, som rör regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, punkt 50, bör fonden för lån till företagareföreningar m. fl. för nästa budgetår tillföras ett belopp av 4 000 000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Fonden för lån till företagareföreningar m. fl.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd

[6] **Lån till Aktiebolaget Oljetransit**

Riksdagen godkände föregående år (prop. 120/1956, SU 77/1956, Rskr 201/1956), att ett avtal fick träffas mellan Sverige och Norge rörande transittrafiken över hamnar i Trondheimsfjorden av det innehåll, som angavs i propositionen i ämnet. Samtidigt anvisade riksdagen 1 000 000 kronor till aktieteckning i ett för oljelagringsverksamhet m. m. tillämnat bolag samt 4 000 000 kronor till lån till bolaget.

De anvisade medlen avsågs i huvudsak för uppförande av en oljelagringsanläggning vid Trondheimsfjorden. Den totala anläggningskostnaden beräknades till 23,1 miljoner kronor.

Konstituerande stämma med det tillämnade bolaget hölls den 30 juli 1956. Bolaget har erhållit namnet Aktiebolaget Oljetransit.

Sedermera har vissa frågor i samband med nyssnämnda avtal med Norge ansetts böra upptagas till förnyad prövning samt avtalet ändras i vissa avseenden. Ändringen godkändes av 1956 års riksdag vid dess höstsession (prop. 201, SU 222, Rskr 409). I avvaktan på att den nya lydelsen av avtalet träder i kraft har bolaget icke kunnat slutföra förhandlingar om förvärv av erforderliga områden för anläggningen. De egentliga anläggningsarbetena har följaktligen ännu ej påbörjats.

Enligt uppgifter, som inhämtats från bolaget, skulle, under förutsättning att kontrakt tecknades med huvudentreprenör för anläggningsarbetena senast den 1 april 1957, bolagets medelsbehov för tiden intill utgången av budgetåret 1957/58 kunna uppskattas till ca 9 miljoner kronor. Härvid har dock icke beräknats några medel för markförvärv m. m., för vilket ändamål bolagets aktiekapital förutsattes bli disponerat.

Enligt bolagets uppskattning skulle sålunda för nästa budgetår behöva anvisas ytterligare ca (9,0 — 4,0 =) 5,0 miljoner kronor till oljelagringsanläggningen vid Trondheimsfjorden.

Då ovisshet råder i fråga om den tidpunkt då ifrågavarande anläggningsarbeten skall kunna påbörjas, anser jag mig f. n. icke böra tillstyrka större medelsanvisning till bolaget för nästa budgetår än 2,0 miljoner kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till Aktiebolaget Oljetransit* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

Fonden för förlag till statsverket

[7] **Dispositionsanslag för legodriften vid vissa staten tillhöriga gruvor i Västerbottens län**

Enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t ingick kommerskollegium den 30 december 1940, den 31 augusti 1943, den 21 juli 1945 och den 19 augusti 1950 för Kungl. Maj:t och kronan överenskommelser med Bolidens gruvaktiebolag — de s. k. legodriftsavtalen — angående bearbetande av kronan tillhöriga eller till kronan upplåtna malmfyndigheter i Västerbottens län.

Genom det år 1950 träffade legodriftsavtalet har Bolidens gruvaktiebolag åtagit sig att intill utgången av år 1960 för statens räkning ombesörja malm-brytning i vissa utmål, omfattande Lindsköldsgruvan och Adakgruvan inom Adakfältet i Malå socken, ävensom transport och anrikning av den därvid erhållna malmen. För legodriften erforderliga nyanläggningar och nyan-

skaffningar skall bolaget ombesörja på kronans bekostnad. Som nyanläggningar och nyanskaffningar skall räknas dels byggnader, maskiner och inventarier, dels tillredningar i dagen och under jord, dels ock undersökningar med undantag av sådana, som är direkt föranledda av den fortlöpande malm-brytningen. — Inom Adakfältet bedrivs vissa undersökningsarbeten av Sveriges geologiska undersökning. Även dessa arbeten bekostas av kronan.

Till bestridande av kostnaderna för nyanläggningar och nyanskaffningar inom de gruvfält som inbegripits i legodriftsavtalen — utom Adakfältet också Bjurforsfältet i Norsjö socken och Rävliidenfältet i Lycksele socken — har riksdagen hittills anvisat sammanlagt 21 678 500 kronor. Enligt uppgift från kommerskollegium har statsverkets intäkter av legodriften för tiden till och med år 1955 uppgått till närmare 50 milj. kronor. För år 1956 beräknas intäkten till omkring 9,5 milj. kronor. Från dessa belopp avgår skatt till vederbörande kommun och landsting.

Förevarande dispositionsanslag, å vilket för innevarande budgetår anvisats 2 290 000 kronor, är avsett för bestridande av förut angivna kostnader i samband med legodriften. Det är förutsatt, att å anslaget tillgängliga medel skall kunna disponeras i huvudsaklig överensstämmelse med de regler, som tillämpas i fråga om kommunikationsverkens dispositionsanslag (SU utl. 26/1954, Rskr 95/1954). *Kommerskollegium* har i en särskild skrivelse den 27 augusti 1956 redogjort för anslagets användning under budgetåret 1955/56. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställas till vederbörande utskotts förfogande.

Kommerskollegium (skr. 29/10 1956) hemställer, att under anslaget för nästa budgetår anvisas 3 000 000 kronor. Härav avses 300 000 kronor för tillredningsarbeten, 450 000 kronor för komplettering av anläggningar och utrustning samt ersättningsanskaffningar, 400 000 kronor för byggande av bostäder till anställda samt 1 850 000 kronor för fortsatta undersökningar av nya malmfyndigheter inom Adakfältet. Vad beträffar sistnämnda yrkande, anför kollegium i huvudsak följande.

Med nuvarande brytningstakt beräknas malmtillgångarna i Adak- och Lindsköldsgruvorna vara utbrutna inom fem år. Malmletning pågår emellertid på flera ställen inom området, och de hittills bedrivna undersökningarna har givit vid handen att förut icke kända malmtillgångar finns vid Brännmyran, ca 1 500 meter från Adakgruvan, och i Lindsköldsgruvans fortsättning på djupet. Tillgångarna uppskattas för närvarande till omkring 0,5 resp. 1 milj. ton. Den närmaste uppgiften bör vara att — i anslutning till Brännmyran- och Lindsköldsfyndigheterna — dels driva borrhningarna till större djup och dels undersöka malmindikationerna inom ett vidare område för att därigenom fastställa fyndigheternas totala omfattning. Då redan nu kunnat konstateras, att brytvärdig malm förekommer i betydande utsträckning, bör de fortsatta djupundersökningarna i görlig mån samordnas med tillredning för kommande brytning. Kostnaderna för de planerade undersökningarna m. m. beräknas preliminärt till ca 2 800 000 kronor för fyndigheten vid Brännmyran och till ca 1 200 000 kronor för Lindsköldsmalmen.

Även i övrigt bör prospekteringsverksamheten inom Adakfältet intensifieras. Målet bör enligt kollegium om möjligt vara att påvisa malmtillgångar i sådan omfattning, att de — med nuvarande utvinningstakt — räcker för 20—30 års brytning. Ovissheten om hur länge verksamheten kan fortgå försvårar nämligen för närvarande en planering av driften på längre sikt, vilket innebär betydande ekonomiska och tekniska olägenheter.

Departementschefen

I överensstämmelse med vad som anfördes i 1954 års statsverksproposition vid anmälan av frågan om medelsanvisning till legodriften (bil. 31, p. 6) bör under förevarande anslag äskas medel för sådana investeringar, som erfordras för att legodriften skall kunna fortgå i oförändrad omfattning, så länge nu kända malmtillgångar det medger. Jag tillstyrker även, att medel anvisas till bostäder åt de anställda. I enlighet med vad nu anförts bör, såsom kommerskollegium föreslagit, för nästa budgetår anvisas tillhoppa (300 000 + 450 000 + 400 000 =) 1 150 000 kronor.

I likhet med kommerskollegium finner jag det angeläget, att betingelserna för den framtida gruvdriften klarlägges i god tid innan de för närvarande bearbetade malmerna utbrutits. Sålunda bör arbetet med att bestämma de nya fyndigheternas omfattning och brytvärdighet fullföljas, samtidigt som prospekteringsverksamheten inom fältet i övrigt intensifieras. Härvid utgår jag från att större kostnader icke nedläggs än som kan anses motiverat med hänsyn till utsikterna till lönsam brytning. Med det sålunda angivna förbehållet tillstyrker jag, att det av kollegium yrkade beloppet, 1 850 000 kronor, anvisas för de ifrågavarande undersökningarna.

Anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppföras med ett belopp av (1 150 000 + 1 850 000 =) 3 000 000 kronor.

Under återopandande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dispositionsanslag för legodriften vid vissa staten tillhöriga gruvor i Västerbottens län* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Diverse kapitalfonder

Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond

[8] **Anordnande av en bombsäker oljelagringsanläggning**

För anordnande av en bombsäker oljelagringsanläggning m. m. har hittills anvisats investeringsanslag å sammanlagt 31 715 000 kronor, därav för innevarande budgåret 2 115 000 kronor. Av den sammanlagda investeringen hänför sig 25 415 000 kronor till en civil del av anläggningen och ett i anslutning därtill uppfört bombskyddat lagerrum för torrgods m. m. samt 6 300 000 kronor till en militär del av anläggningen.

Y r k a n d e

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 28/8 1956) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 500 000 kronor.

M o t i v

Den civila delen av anläggningen är nu, med undantag av vissa kompletteringsarbeten, färdigställd och tagen i bruk. Vissa ersättningsanspråk har framställts; härom pågår emellertid förhandlingar.

För planlig fortsättning av arbetena på anläggningens militära del erfordras under nästa budgetår 500 000 kronor.

Y t t r a n d e

Statens sakrevision anför, att det äskade beloppet ligger inom den av fortifikationsförvaltningen på sin tid framräknade kostnadsramen för den militära delen av anläggningen, 7,75 milj. kronor. Revisionen har därför intet att erinra mot framställningen.

Departementschefen

Riksnämndens förslag torde böra godtagas. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av en bombsäker oljelagringsanläggning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

[9] Anordnande av ytterligare en bombsäker oljelagringsanläggning

För detta ändamål har såsom investeringsanslag hittills anvisats sammanlagt 8,5 miljoner kronor, därav för innevarande budgetår 1 miljon kronor. Anläggningen, som är insprängd i berg, beräknades enligt löne- och prisläget vid årsskiftet 1950/51 kosta sammanlagt 10,5 miljoner kronor.

Y r k a n d e

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 28/8 och 26/9 1956) hemställer dels att å tilläggsstat för innevarande budgetår anvisas 900 000 kronor, dels ock att anslaget för nästa budgetår uppföres med 4 miljoner kronor.

M o t i v

På grund av automatiska kostnadsstegringar för löner och material samt vissa ökade kostnader till följd av bergets beskaffenhet och bl. a. därav inträdda förseningar av arbetena beräknas kostnaderna för anläggningen numera till sammanlagt 15,4 miljoner kronor. Sedan den projekterades har oljekonsumtionen inom landet kraftigt ökats och därmed också behovet av lagringsutrymmen. Förevarande anläggning har av riksnämnden befunnits kunna utökas för en kostnad, som ungefär motsvarar kostnaden för lag-

ringsutrymme ovan jord av samma volym som utvidgningen avser. Riksnämnden förordar att denna utökning kommer till stånd. För att täcka merkostnaderna för utvidgningen bör å tilläggsstat för innevarande budgetår anvisas 900 000 kronor. Av det för nästa budgetår äskade beloppet avses 2,5 miljoner kronor för planerlig fortsättning av arbetena samt 1,5 miljon kronor för nyssnämnda utvidgning.

Kungl. Maj:t har den 16 november 1956 medgivit, att anläggningen må utvidgas i enlighet med riksnämndens förslag.

Departementschefen

Riksnämndens beräkningar av kostnaderna t. o. m. nästa budgetår för den här berörda anläggningen med den utvidgning, som Kungl. Maj:t medgivit, föranleder ej någon erinran från min sida. Jag anser mig emellertid icke kunna tillstyrka, att några medel anvisas på tilläggsstat; hela det av riksnämnden äskade beloppet av (0,9 + 4,0 =) 4,9 miljoner kronor bör sålunda anvisas på riksstaten för nästa budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av ytterligare en bombsäker oljelagringsanläggning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 4 900 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bo Gejrot

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

INRIKESDEPARTEMENTET

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari
1957.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund, anmäler härefter under inrikesdepartementet hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å riksstaten för budgetåret 1957/58 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond

[1] Nybyggnad för virusavdelning vid statens bakteriologiska laboratorium och virusinstitution vid karolinska institutet m. m. För ifrågakvarande ändamål har för budgetåren 1954/55, 1955/56 och 1956/57 anvisats investeringsanslag av resp. 756 000, 1 500 000 och 1 400 000 kronor. Av förstnämnda anslag var ett belopp om 630 000 kronor avsett för uppgörande av huvudritningar och andra förberedande arbeten samt för påbörjande av byggnadsarbeten för virusavdelning vid statens bakteriologiska laboratorium och virusinstitution vid karolinska institutet, medan återstående belopp, 126 000 kronor, var avsett för vissa ombyggnadsarbeten vid laboratoriet. Anslaget för budgetåret 1955/56 var helt avsett för den nya virusbyggnaden. Av anslaget för innevarande budgetår avses 500 000 kronor för virusbyggnaden samt återstående belopp, 900 000 kronor, för arbeten med bl. a. utvidgning och ombyggnad av laboratoriets diskavdelning, påbörjande av ny panncentral jämte destruktionsugn, anordnande av omklädningsrum för personalen samt utvidgning av avloppssystemet. Sistberörda arbeten har kostnadsberäknats till sammanlagt 1 225 000 kronor.

I. *Byggnadsstyrelsen* (skr. 31/8 1956) framhåller, att ritningsarbetet beträffande nybyggnaden för virusavdelningen m. m. på grund av de krävande installationer, som är förbundna med anläggningen, blivit mer omfattande och tidskrävande än tidigare beräknats. Så har exempelvis prov och utredningar rörande reningsanordningar, steriliseringslussar och andra installationer måst göras före ritningarnas slutliga utformning. Samtliga handlingar för arbetets igångsättande är emellertid nu färdigställda, och styrelsen räknar med att för byggnadsföretaget under budgetåret 1957/58 — utöver hittills anvisade 2 630 000 kronor — kommer att erfordras 1 295 000 kronor.

Vidare beräknar styrelsen att för de övriga redan beslutade arbetena under budgetåret 1957/58 kommer att erfordras återstående (1 225 000 — 900 000) 325 000 kronor.

Vid byggandet av den barack för tillverkning av polioympämne, till vilken medel anvisats å tilläggsstat I för budgetåret 1955/56, har vissa merkostnader uppstått. Försök har i stor utsträckning fått utföras i syfte att få fram största möjliga säkerhet för de i byggnaden arbetande vid framställningen av ympämnet. Dessa försök har givit erfarenheter, som kunnat användas vid utformningen av handlingarna för virusbyggnaden. Styrelsen finner det av denna anledning skäligt, att de på detta sätt nedlagda försöskostnaderna, vilka uppgår till minst 35 000 kronor, bestrides från förevarande anslag.

Med hänsyn till vad nyss anförts beträffande kraven för installationer, ventilationsanläggningar och vissa säkerhetsanordningar inom virusbyggnaden, vilka delvis är av tidigare icke prövad art, är det f. n. icke möjligt att med säkerhet bedöma, huruvida virusbyggnaden skall kunna genomföras inom den tidigare beräknade kostnadsramen. Först sedan entreprenadanbud införskaffats hösten 1956, kan ett säkert bedömande göras i detta hänseende.

Byggnadsstyrelsen föreslår, att ny personalrestaurang m. m. uppföres vid laboratoriet samt anför härutinnan bl. a.

De byggnadstekniska förhållandena och hänsynen till lämpliga kommunikationer inom anläggningen har föranlett styrelsen att samordna frågan om restauranglokalerna med en av laboratoriet begärd utvidgning av biblioteks- och arkivlokalerna samt anordnande av ett konferensrum, vilket hittills helt saknats. Såväl dessa lokaler som restaurangen har ansetts böra få direkt anslutning till laboratoriets huvudbyggnad på i princip samma sätt som nuvarande bibliotek och lunchrum. Styrelsen förordar, att en restaurang tillskapas med cirka 200 platser, ordnad så att till flygelns **bottenvåning** förlägges köksavdelning med erforderliga biutrymmen och varuintag, medan till övre våningen förlägges själva restauranglokalen med disk och utlämningskök. Om utspisning i tre omgångar ordnas, kan restaurangen framdeles betjäna en avsevärt större personal än den nuvarande.

I flygelns bottenvåning erhåller biblioteket en från cirka 75 till 150 m² utökad yta. Konferensrummet kan anslutas till biblioteket, och vidare erhålles en arkivlokal i den icke dagerbelysta delen av detta plan. F. n. förvaras laboratoriets arkivalier i skilda småutrymmen, vilka icke fyller de författingsenliga kraven på dylika utrymmen.

Kostnaden för denna tillbyggnad jämte begränsade ombyggnadsåtgärder

inom de intilliggande utrymmena beräknar styrelsen på grundval av prisläget den 1 juli 1956 till 610 000 kronor.

II. *Styrelsen för statens bakteriologiska laboratorium* (skr. 12/11 1956) hemställer om anvisande av medel å tilläggsstat för budgetåret 1956/57 för vissa ändringsarbeten samt anför.

På grundval av erhållet beställningsbemyndigande har order lämnats på ny telefonväxel vid laboratoriet. Leverans kan påräknas sommaren 1957. Kostnaderna för erforderliga arbeten med att iordningställa lokaler för den nya växeln har visat sig bli av sådan storleksordning, att medel härför måste äskas i särskild ordning. Efter samråd med byggnadsstyrelsen och televerket har befunnits, att den enda lämpliga förläggningen av den nya automatväxeln stativrum är till en lokal i huvudbyggnadens souterrängvåning. Kostnaderna för iordningställande av denna lokal samt för mindre ändringsarbeten för utvidgning av telefonistrummet har av byggnadsstyrelsen beräknats till 35 000 kronor.

De förhållandevis höga kostnaderna för byggnadsarbetena sammanhänger med att golvet i det blivande stativrummet måste sänkas, för att erforderlig takhöjd skall erhållas. Andra för telefonväxeln lämpliga lokaler kan i nuvarande läge icke friställas.

En förutsättning för att leverans av den nya växeln skall kunna ske sommaren 1957 är att lokalerna är iordningställda omkring början av februari 1957. Kan detta ej ske, uppskjutes leveransen på obestämd tid, troligtvis omkring ett år.

Yttranden

Statens sakrevision har i yttrande över *byggnadsstyrelsens* framställning anfört.

Framställningen tillstyrkes i vad den avser medel för fullföljande av nybyggnaden för laboratoriets virusavdelning och karolinska institutets virusinstitution samt vissa arbeten för utvidgning av centraldiskanläggningen m. m. för sammanlagt (1 295 000 + 325 000) 1 620 000 kronor.

Byggnadsstyrelsens förslag att lösa laboratoriets restaurangfråga och tillgodose behovet av ökade arkiv- och biblioteksutrymmen ger anledning till följande bestämda erinringar. Förläggningen av köket och utspisningslokaler till skilda plan måste göra verksamheten tungrodd, onödigt arbetskrävande och i längden oekonomisk. Laboratoriets hela personal uppgår f. n. till omkring 300 personer. Uppenbarligen kommer endast en del av denna att utnyttja restaurangen. Med hänsyn härtill förefaller lunchlokaler med 200 platser och därjämte en lokal för cirka 40 personer, som äter medhavd mat, alltför stort tilltagna. En betydande reducering av utrymmena och därmed även av kostnaderna bör vara möjlig. Sakrevisionen anser sig därför böra avstyrka förslaget och förordar, att frågan återförvisas till byggnadsstyrelsen för förnyad utredning. Härvid bör klarläggas de tekniska och ekonomiska möjligheterna att lösa restaurangfrågan genom uppförande av en ny byggnad, eventuellt av baracktyp, och tillgodose behovet av arkiv- och biblioteksutrymmen i nuvarande lunchlokaler med tillhörande ekonomitrymmen. Det förtjänar att undersökas, om icke laboratoriet för sin lunchservering kan inköpa färdiglagad mat, varvid den anmärkningsvärt

omfattande köksanläggningen torde kunna avsevärt begränsas. Eventuellt skulle måhända ett samarbete med karolinska sjukhuset vara möjligt.

Byggnadsstyrelsen, till vilken frågan om ny personalrestaurang härefter återremitterats för ytterligare utredning, anför i skrivelse den 13 november 1956 bl. a.

Med hänsyn till att de ändamål, för vilka lokalerna skall anordnas, är av bestående natur finner styrelsen barackbygge eller annat provisorium mindre lämpligt. Härtill kommer, att ett tillgodoseende av de hygieniska krav, som måste ställas på här ifrågavarande lokaler, skulle medföra en byggnadsteknisk standard, fullt jämförlig med en permanent byggnad.

I fråga om systemet för matens beredning har tidigare erfarenheter och gjorda utredningar givit vid handen, att några väsentliga fördelar icke torde stå att vinna genom inköp av färdiglagad mat.

Karolinska sjukhusets kök kommer inom kort att vara utnyttjat till sin fulla kapacitet, varför leverans av mat av här ifrågavarande omfattning icke kan beräknas ske därifrån.

Den besparing i kökets anläggningskostnad — huvudsakligen hänförlig till beredningsutrymmena — som kan göras vid inköp av färdiglagad mat, torde enligt vad styrelsen inhämtat mer än uppvägas av fördyringar av driften och försämring av matens kvalitet.

I fråga om anläggningens storlek må framhållas, att på grund av laboratoriets belägenhet en mycket liten del av personalen har möjlighet att äta lunch i hemmet. Ej heller finnes inom räckhåll enskilda näringsställen att tillgå. Större delen av personalen måste därför inta sin lunchmåltid inom anläggningen. Särskilt med hänsyn till verksamhetens art vid laboratoriet måste personalen förbjudas intaga föda inom arbetslokalerna. Indelningen i matlag eller matomgångar blir därför direkt dimensionerande för lunchrummen.

I styrelsens tidigare framställning räknades med att inom överblickbar tid cirka 400 lunchportioner lagad mat skulle utdelas i två omgångar och att vid en framtida ökning av personalen en tredje omgång skulle kunna införas, varvid köket från början skulle givas motsvarande kapacitet.

Därest framtida, mera väsentliga utökningar av laboratoriet icke anses sannolika, kan emellertid redan från början utspisning i tre omgångar övervägas av den nu framräknade personalstyrkan. Därvid skulle restaurangens matrum behöva dimensioneras för cirka 140 platser. Det vore vid en dylik minskning av matsalen icke motiverat att dimensionera köket för mer än cirka 400 portioner. Med dessa förutsättningar kan de egentliga kökslokaler och matsalen förläggas i ett övre plan och bibliotek, konferensrum, arkiv etc. samt vissa biutrymmen i ett undre plan. Förslaget möjliggör en kostnadsminskning i förhållande till tidigare alternativ av cirka 40 000 kronor. Det är dock att märka, att detta mindre alternativ icke har någon marginal för nu icke förutsebara behov.

Statens sakrevision anför i yttrande över byggnadsstyrelsens sistberörda skrivelse.

Den av byggnadsstyrelsen nu anförda motiveringen för en permanent tillbyggnad i två plan till laboratoriets huvudbyggnad synes kunna godtagas. Detsamma gäller de skäl, som anförts för att icke basera mathållningen på inköp av färdiglagad mat. I anledning av den i byggnadsstyrelsens skrivelse framskyntande tveksamheten om lämpligheten av en beskärning av antalet platser i restaurangen må framhållas, att vid laboratoriet och karolinska institutets virusinstitution nu arbetar sammanlagt cirka 350 personer och att

det senare förslaget med sina 140 platser ger möjlighet att utspisa 420 gäster i tre omgångar. Även om detta förslag torde täcka mer än det omedelbara behovet, anser sakrevisionen sig dock icke böra påyrka någon ytterligare minskning av kapaciteten med hänsyn till de obetydliga besparingar en sådan nedskärning kan väntas medföra i förhållande till kostnaderna för en framtida utbyggnad. Minskningen av antalet platser har möjliggjort att kök och servering förlägges i samma plan. Köks- och serveringsutrymmena har minskats med cirka 90 kvadratmeter eller ungefär 20 procent och torde få anses godtagbara.

I undre planet har inrymts plats för bl. a. tidskriftsrum, bibliotek med därtill hörande två mindre »studierum» och ett rum för bibliotekarie, arkiv samt konferensrum. För arkivet skulle disponeras 64 kvadratmeter. Ehuru sakrevisionen är medveten om laboratoriets svårigheter att härbärgera sitt ständigt växande arkiv, bör enligt revisionens mening arkivfrågan likväl anstå och därför avsedda utrymmen i stället användas till tjänsterum, främst för ekonomiafdelningen. Behovet av ökade utrymmen för denna avdelning är trängande och en omedelbar utökning torde vara ofrånkomlig. Sakrevisionen anser därför, att biblioteket liksom enligt det tidigare förslaget bör förläggas i planets mitt och det enligt det sista förslaget planerade biblioteket ersättas med tjänsterum. Därjämte torde en del av det planerade tidskriftsrummet kunna avdelas till ett mindre rum för biblioteksexpedition.

Minskningen av antalet platser i matsalen har möjliggjort en nedskärning av den totala byggnadsvolymen med nära 500 kubikmeter. Till besparingarna i byggnadskostnader, som beräknats till 40 000 kronor, bör läggas minskade utgifter för köksutrustning och möbler, uppskattningsvis 20 000 kronor. På anförda skäl vill sakrevisionen icke motsätta sig, att tillbyggnaden kommer till stånd i huvudsaklig anslutning till det senaste förslaget med de av revisionen förordade modifikationerna.

I yttrande över den av *laboratoriets styrelse* gjorda framställningen framhåller *sakrevisionen*, att den för stativrum till telefonväxeln avsedda källarlokalen, vilken nu utnyttjas som arkiv, saknar fönster och icke kan användas för mera kvalificerade ändamål. Efter att ha undersökt möjligheterna till annan och med hänsyn till ombyggnadskostnaderna billigare placering av stativrummet har revisionen funnit, att det framlagda förslaget innebär den ur ekonomisk synpunkt lämpligaste lösningen.

Departementschefen

Kostnaderna för uppförande av virusbyggnaden jämte djuravdelning har beräknats till 3 925 000 kronor. Det återstående medelsbehovet för ändamålet uppgår således till (3 925 000 — 630 000 — 1 500 000 — 500 000) 1 295 000 kronor. Byggnadsarbetet har påbörjats under hösten 1956 och kan beräknas bli slutfört under förra delen av budgetåret 1958/59. I likhet med byggnadsstyrelsen förordar jag, att det återstående beloppet anvisas för nästa budgetår. Med anledning av att styrelsen förklarat sig icke med säkerhet kunna bedöma, huruvida byggnadsföretaget skall kunna genomföras inom den tidigare beräknade kostnadsramen, vill jag starkt understryka nödvändigheten av att alla möjligheter att hålla byggnadskostnaderna nere iakttagas till undvikande av att ytterligare medel för ändamålet behöver anvisas.

De försök, som vid uppförandet av barackbyggnaden för polioympämnes-tillverkningen utförts i syfte att skapa största möjliga säkerhet för de anställda, har givit erfarenheter även för utformningen av virusbyggnaden och synes därför kunna leda till vissa besparingar vid uppförandet av denna. Jag vill därför icke göra någon erinran mot att de av försöksverksamheten föranledda merkostnaderna inom ett belopp av 35 000 kronor bestrides från förevarande anslag såsom hänförliga till kostnaderna för virusbyggnaden. Någon uppräknig av anslaget för detta ändamål bör sålunda icke ske.

Vad angår de övriga arbetena — utvidgning och ombyggnad av diskavdelningen, uppförande av ny panncentral, anordnande av omklädningsrum för personalen m. m. — för vilka medel anvisats under anslaget för innevarande budgetår, vill jag erinra om att vid anmälan av medelsbehovet härför i 1956 års statsverksproposition uttalades att, innan byggnadsarbetena beträffande panncentralen påbörjades, möjligheterna att med ekonomisk fördel utnyttja karolinska sjukhusets ångcentral borde undersökas. Av en av byggnadsstyrelsen numera under hand lämnad kostnadsberäkning framgår, att denna lösning av laboratoriets värmeförsörjningsfråga ur både anläggnings- och driftsynpunkt skulle ställa sig dyrbarare än alternativet med en ny panncentral. Det sistnämnda alternativet bör alltså väljas. För nästa budgetår bör resterande belopp för de här berörda arbetenas genomförande, (1 225 000 — 900 000) 325 000 kronor, anvisas.

Vid anmälan av anslaget för innevarande budgetår framhölls angelägenheten av att frågan om anordnande av tillfredsställande lunchrum för personalen vid laboratoriet snarast bringades till en lösning. Sedan byggnadsstyrelsen nu framlagt förslag i ämnet, förordar jag, att medel för ändamålet anvisas för nästa budgetår. De av sakrevisionen diskuterade åtgärderna, nämligen att uppföra en särskild restaurangbyggnad, eventuellt av baracktyp, och att inköpa färdiglagad mat torde på av byggnadsstyrelsen anförda skäl icke böra övervägas. Jag ansluter mig sålunda till styrelsens förslag, att restaurangfrågan löses genom en tillbyggnad till laboratoriets huvudbyggnad.

Det är givetvis angeläget, att restauranglokalerna med därtill hörande köksavdelning dimensioneras på sådant sätt, att de ger utrymme även för den utökade personalstyrka, som laboratoriet inom överskådlig framtid kan beräknas erhålla. Jag delar emellertid sakrevisionens uppfattning, att det av byggnadsstyrelsen framlagda alternativa förslaget med en matsal för 140 platser och en köksavdelning dimensionerad för cirka 400 portioner får anses täcka nu förutsebara behov. Detta alternativ innebär också plantekniskt en fördel, i det att kökslokalerna och matsalen kan förläggas i samma plan. Jag förordar alltså, att restaurangfrågan löses i huvudsaklig överensstämmelse med detta alternativ.

Enligt förslaget skulle i tillbyggnadens undre plan förläggas bibliotek, konferensrum och arkiv m. m. I avsaknad av utredning om hur laboratoriets arkivfråga bäst bör lösas och om det framtida behovet av lokaler härför anser jag i likhet med sakrevisionen, att arkivfrågan bör stå tillbaka

för laboratoriets trängande behov av ökade utrymmen för tjänsterum, främst för ekonomiavdelningens personal. Jag vill erinra om att jag tidigare denna dag vid anmälan av anslagsbehovet för nästa budgetår under bakteriologiska laboratoriets avlöningsanslag tillstyrkt vissa förstärkningar av nämnda personal. I denna del torde förslaget således delvis böra omarbetas i huvudsaklig enlighet med vad sakrevisionen föreslagit.

Mot byggnadsstyrelsens beräkning av kostnaderna för tillbyggnaden enligt det av mig förordade alternativet, cirka 570 000 kronor, har jag icke något att erinra. På grund härav och då de omdispositioner av byggnadens undre plan som jag föreslagit icke torde nämnvärt påverka totalkostnaden, tillstyrker jag, att sagda belopp anvisas under förevarande anslag för nästa budgetår.

Vad slutligen angår de föreslagna ändringsarbetena i samband med installationen av ny telefonväxel har vad laboratoriets styrelse och sakrevisionen anfört övertygat mig om att arbetena är nödvändiga och att det framlagda förslaget innebär en godtagbar lösning för att bereda plats för växelns stativrum. Enligt min mening hade det varit önskvärt, om åtgärderna kunnat förutses och göras till föremål för framställning tidigare. I nuvarande läge anser jag mig icke kunna tillstyrka, att medel för ändamålet anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår. Jag föreslår i stället, att det erforderliga beloppet, 35 000 kronor, anvisas under förevarande anslag för budgetåret 1957/58.

I enlighet med vad sålunda förordats skulle medelsbehovet för nästa budgetår uppgå till (1 295 000 + 325 000 + 570 000 + 35 000) 2 225 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för virusavdelning vid statens bakteriologiska laboratorium och virusinstitution vid karolinska institutet m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 2 225 000 kronor.

[2] **Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 32 500 000 kronor.

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till nu ifrågavarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstaffförslaget böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget synes därvid böra uppföras med 34 000 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.* för budgetåret 1957/58 beräkna ett investeringsanslag av 34 000 000 kronor.

[3] **Statens anstalt för fallandesjuka: Om- och utbyggnadsarbeten.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till nu ifrågavarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatsförslaget böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget synes därvid böra uppföras med 1 100 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens anstalt för fallandesjuka: Om- och utbyggnadsarbeten* för budgetåret 1957/58 beräkna ett investeringsanslag av 1 100 000 kronor.

[4] **Utbyggande av karolinska sjukhuset.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 2 703 000 kronor.

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till nu ifrågavarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatsförslaget böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget synes därvid böra uppföras med 3 325 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Utbyggande av karolinska sjukhuset* för budgetåret 1957/58 beräkna ett investeringsanslag av 3 325 000 kronor.

[5] **Endokrinologisk forskningsinstitution vid karolinska sjukhuset.** I skrivelse den 6 december 1956 har *kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande* anført i huvudsak följande.

Med anledning av ett i proposition nr 133/1955 framlagt förslag medgav 1955 års riksdag, att lärarkollegiet vid karolinska institutet bemyndigades mottaga en av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse gjord donation å 1 000 000 kronor såsom bidrag till den endokrinologiska forskningen i Sverige. Det donerade beloppet beräknades skola täcka kostnaderna för uppförande, inredning och utrustning av en endokrinologisk forskningsinstitution vid karolinska sjukhuset. Enligt en av lärarkollegiet under medverkan av byggnadskommittén verkställd utredning avsågs det nödvändiga lokalutrymmet för forskningsinstitutionen skola tillgodoses genom att karolinska sjukhusets C-2-flygel (kvinnokliniken) påbyggdes med en våning, inrymmande huvudsakligen laboratorier, samt att den nuvarande kandidatvåningen i flygeln togs i anspråk som vårdavdelning med 14 platser. Kostnaderna för erforderliga byggnadsarbeten uppskattades efter volympris till 717 000 kronor samt kostnaderna för inredning och utrustning av forskningsinstitutionen till 246 000 kronor.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 3 juni 1955 anbefallt byggnadskommittén att uppgöra ritningar och utföra andra förberedande arbeten beträffande forskningsinstitutionen, har kommittén på grundval av upprättade byggnadshandlingar infordrat anbud å byggnadsarbetena. Anbudsförfaran-

det har visat, att kostnaderna kommer att uppgå till sammanlagt 1 253 000 kronor. Av merkostnaden belöper omkring 100 000 kronor på den allmänna kostnadsstegringen medan återstoden hänför sig till betydande riskmarginaler, med vilka man ansett sig böra räkna på grund av byggnadsarbetenas karaktär av på- och ombyggnad. I detta läge har kommittén undersökt förutsättningarna för en begränsning i möjligaste mån av såväl byggnadskostnaderna som kostnaderna för inredning och utrustning av institutionen. Det har därvid visat sig möjligt att med iakttagande av största återhållsamhet begränsa byggnadskostnaderna till 1 225 000 kronor samt inrednings- och utrustningskostnaderna till 175 000 kronor. Den totala kostnaden för byggnadsarbeten, inredning och utrustning av forskningsinstitutionen skulle sålunda utgöra (1 225 000 + 175 000) 1 400 000 kronor. Då sistnämnda belopp med 400 000 kronor överstiger vad som enligt donationen står till förfogande för ifrågavarande ändamål, har kommittén måst underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan om täckning av den sålunda framkomna merkostnaden för byggnadsföretaget. De underhandlingar, som under hand skett med representanter för Knut och Alice Wallenbergs stiftelse, har givit vid handen, att stiftelsen icke är beredd att anvisa ytterligare medel.

Departementschefen

Av vad byggnadskommittén anfört framgår, att kostnaden för uppförande och inredning av den planerade endokrinologiska forskningsinstitutionen vid karolinska sjukhuset kommer att med 400 000 kronor överstiga den tidigare för byggnadsföretaget beräknade kostnaden. Då anvisande av medel för täckande av uppkommen merkostnad icke kunnat utverkas av Wallenbergsstiftelsen, har byggnadsföretaget ännu icke kunnat påbörjas. Jag vill erinra om att enligt i maj 1953 meddelade donationsvillkor donator förbehållit sig att taga donationen under förnyad omprövning, därest arbetet med institutionens uppförande icke påbörjats inom två år. Med hänsyn härtill och jämväl av andra skäl är det angeläget, att byggnadsföretaget snart påbörjas. En förutsättning härför är emellertid, att för täckande av merkostnaden erforderliga medel anvisas. Frågan om institutionens uppförande torde med hänsyn härtill böra ånyo underställas riksdagens prövning. För egen del finner jag det anmärkningsvärt, att de ursprungligen gjorda kostnadsberäkningarna visat sig så otillförlitliga. I rådande läge anser jag mig emellertid böra förorda, att ifrågavarande byggnadsföretag trots de betydande merkostnaderna kommer till stånd samt att statsmedel ställas till förfogande för täckande av merkostnaderna. Enligt vad jag erfarit torde emellertid några medel för ändamålet icke erfordras redan för nästa budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att kostnaderna för uppförande av den planerade endokrinologiska forskningsinstitutionen vid karolinska sjukhuset må intill ett belopp av högst 400 000 kronor bestridas av statsmedel.

[6] **Uppförande av klinik för alkoholsjukdomar m. m.** För uppförande av klinik för alkoholsjukdomar samt institution för teoretisk alkoholforskning har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 500 000 kronor, avsett för uppgörande av huvudritningar och andra förberedande arbeten. Till anslaget har överförts förefintlig behållning å det för budgetåret 1954/55 anvisade investeringsanslaget till uppförande av klinik för alkoholsjukdomar, varigenom för budgetåret 1956/57 ett belopp av 561 228 kronor står till förfogande för ändamålet.

Kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggnad (skr. 28/9 1956) hemställer, att anslag för nästa budgetår anvisas med 1 500 000 kronor för påbörjande av byggnadsarbetena. Kommittén anför.

Genom beslut den 4 maj 1956 uppdrog Kungl. Maj:t åt kommittén att i samråd med direktionen för karolinska sjukhuset ytterligare utreda frågan om förläggning inom sjukhusets område av ifrågavarande klinikbyggnad. Sedan kommittén anmält, att enighet uppnåtts med direktionen om förläggning av kliniken i närheten av sjukhusets centrallaboratorier i huvudsaklig anslutning till vad kommittén för planering av klinik för alkoholsjukdomar föreslagit, uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 20 augusti 1956 åt byggnadskommittén att i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen nr 83/1956 förordat förslag för en kostnad av högst 4 300 000 kronor och med den förläggning inom sjukhusets område, som framginge av företedd kartskiss, låta uppföra klinikbyggnaden.

Byggnadskommittén räknar med att arbetena med uppförande av klinikbyggnaden skall kunna påbörjas under våren 1957. Medelsbehovet för bestridande av återstoden av byggnadskostnaderna beräknas komma att fördela sig på budgetåren 1957/60. För budgetåret 1957/58 uppskattas medelsbehovet till 1 500 000 kronor.

Departementschefen

På grund av vad byggnadskommittén anført om byggnadstidens längd vill jag understryka vikten av att byggnadsarbetena på den nya alkoholkliniken påskyndas. Med hänsyn till klinikens betydelse för kampen mot alkoholsjukdomarna är det nämligen angeläget, att den står färdig så tidigt som möjligt. Då jag emellertid icke har någon erinran mot beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppförande av klinik för alkoholsjukdomar m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

[7] **Vissa byggnadsåtgärder för strålskyddsverksamhet m. m.** Något anslag under denna rubrik har icke upptagits i gällande riksstat.

1951 års strålskyddskommitté föreslår i sitt nyligen avgivna betänkande angående strålskydd (SOU 1956: 38) vissa tillbyggnader av radiofysiska institutionen vid karolinska sjukhuset. Kommittén anför i huvudsak följande.

Efter införande år 1941 av tillsynen å radiologiskt arbete har forskningslaboratorierna i radiofysiska institutionens huvudbyggnad undan för undan

på grund av ökningen av tillsynsarbetet fått lov att tagas i anspråk för dettas behov. Sålunda har åtta laboratorier i uppdelat eller oförändrat skick tillförts strålskyddsverksamheten. Härigenom har institutionens forskning och i viss mån även det fysikaliska arbetet för sjukvården vid radiumhemmet avsevärt försvärats.

Redan för nuvarande arbetsuppgifter och personaluppsättning har radiofysiska institutionens lokaler sålunda visat sig otillräckliga. Detta har medfört, att flera befattningshavare måst trängas samman i alltför knappa arbetslokaler eller tidvis beredas provisoriska arbetsplatser i laboratorier och andra utrymmen. Bristen på arbetslokaler har ytterligare accentuerats av utrymmesbrist även inom radiumhemmets byggnad.

Av kommittén föreslagen utökning av radiofysiska institutionens personal innebär en ytterligare påfrestning på institutionens lokalresurser. Det är icke möjligt att inrymma den förutsatta personaluppsättningen i de nuvarande lokalerna. Behovet av rymligare lokaler synes icke kunna tillgodoses på annat sätt än genom en tillbyggnad. Kommittén föreslår, dels att en fristående tvåvåningsbyggnad med souterrängvåning förlägges till karolinska sjukhusets område norr om institutionens nuvarande byggnader mellan dess högspänningshall och Uppsalavägen, dels att en tillbyggnad utföres mellan institutionens bibliotek och högspänningshall, inrymmande ett bokrum samt en föreläsningssal för omkring 70 personer.

Den fristående tillbyggnaden, som givits en grundytta av $29,5 \times 22,5$ meter, inrymmer huvudsakligen laboratorier och arbetsrum för institutionens tillsynsavdelningar, verkstadslokaler samt utrymmen för institutionsföreståndare och administration.

Av tillbyggnaden kan i stort sett tre femtedelar anses helt avsedda för tillsynsverksamheten och två femtedelar för institutionens samtliga verksamhetsgrenar.

Kostnaderna för de av kommittén föreslagna byggnadsarbetena uppskattas preliminärt till cirka 2 miljoner kronor. För utförande av detaljplanering samt för byggnadsarbetenas påbörjande föreslås för budgetåret 1957/58 anvisande av ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Departementschefen

Strålskyddskommitténs betänkande är f. n. föremål för remissbehandling, och det är därför icke möjligt att nu taga ställning till kommitténs organisationsförslag. Proposition i organisationsfrågan torde icke hinna avlämnas före utgången av den för anslagspropositioner bestämda tiden. Däremot räknar jag med att senare för 1957 års riksdag skall kunna framläggas en lagproposition, grundad på kommittéförslaget. I samband med denna torde åtminstone principiell ställning få lov att tagas till de organisatoriska frågorna.

Radiofysiska institutionens lokalresurser har visat sig otillräckliga redan för nuvarande arbetsuppgifter och personaluppsättning. Huru än den framtida organisationen för tillsynen över radiologiskt arbete utformas, torde personalförstärkningar för ändamålet bli oundvikliga, vilket nödvändiggör att ytterligare lokaler anskaffas. Då ett uppskov med lösningen av lokalfrågan synes kunna äventyra möjligheterna att snabbt genomföra en effektiviserad och till utvecklingen framför allt på atomenergiområdet anpassad strålskyddsverksamhet, förordar jag, att medel redan för nästa budgetår

anvisas till planläggnings- och förberedelsearbeten för de erforderliga lokalerna. Jag föreslår, att för ändamålet anvisas ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

Under återopandande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsåtgärder för strålskyddsverksamhet m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

[8] **Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 1 255 000 kronor.

Kommittén för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande (skr. 29/11 1956) hemställer om anvisande för nästa budgetår av 1 127 500 kronor till kostnaderna för i följande sammanställning angivna ändamål.

1. Nybyggnad för panncentral	602 500
2. Nybyggnad för mekanisk verkstad m. m.	275 000
3. Lokaler för socialmedicinsk avdelning jämte familjerådgivningsbyrå	125 000
4. Utredningsmedel	125 000

Summa kronor 1 127 500

Av den av kommittén anförda motiveringen torde få återgivas följande.

1. Den 7 juni 1956 uppdrog Kungl. Maj:t bl. a. åt kommittén att för en kostnad av högst 3 150 000 kronor låta anlägga en ny panncentral för sjukhuset i huvudsaklig överensstämmelse med av chefen för inrikesdepartementet i proposition nr 94/1956 förordad förslag. Som villkor skulle gälla, att Uppsala läns landsting bidrog till kostnaderna med 1 547 500 kronor. Av statens andel, 1 602 500 kronor, har för budgetåret 1956/57 anvisats 1 000 000 kronor. Efter vederbörlig anbudsinfordran har kontrakt tecknats om leverans av pannrustning. Planeringen av själva byggnaden pågår och panncentralen beräknas vara i huvudsak färdigställd inom loppet av budgetåret 1957/58, varför resterande medel, 602 500 kronor, erfordras för nämnda budgetår. Landstinget har för innevarande år anvisat 1 000 000 kronor och enligt beslut den 5 oktober 1956 för år 1957 resterande 547 500 kronor.

2. Ehuru slutlig planering av sjukhusets samtliga serviceanläggningar av skilda slag icke lämpligen kan upptagas, förrän nu pågående arkitektävling avgjorts och projekteringsarbetet för sjukhusanläggningens utformning påbörjats, har kommittén funnit det av driftsekonomiska skäl motiverat, att en mekanisk verkstad anslutes till panncentralen liksom sjukhusets desinfektionsanläggning. Vidare bör det nya högspänningsställverk, som erfordras för att möjliggöra sjukhusets framtida utbyggande, lämpligen anknytas till den mekaniska verkstaden. Övriga serviceanläggningar torde däremot böra förläggas inom det egentliga sjukhusområdet och kommittén ämnar i samråd med direktionen ingående pröva organisation och arbetsformer för övriga verkstäder i avsikt att klarlägga omfattningen av berörda verksamhet vid sjukhuset. Den mekaniska verkstaden jämte desinfektionsanläggningen samt högspänningsställverket synes böra utföras såsom en di-

rekt utbyggnad av panncentralen och genomförandet bör lämpligen ske i avslutning till arbetet på centralen. Sammanlagt erfordras för de lokaler och anordningar, som ansetts bära anknytas till panncentralen, 550 000 kronor, varav hälften eller 275 000 kronor belöper på staten.

3. I programmet för arkitekttävlingen har medtagits lokaler för en socialmedicinsk avdelning. I avvaktan på den planering av sjukhusets utbyggnad, som är förutsättningen för tillkomsten av varje permanent byggnad, har det ansetts angeläget, att lokaler ställes till förfogande för upptagande av en viss förberedande verksamhet på området. Kommittén hänvisar till att undervisning i ämnet kommer att upptagas redan under innevarande läsår och till att landstinget ansett ett stort behov föreligga av en socialmedicinsk verksamhet. Kommittén har låtit upprätta förslag till en provisorisk byggnad avsedd för de begränsade uppgifter inom området, som kan förutses i fråga om undervisning och forskning samt öppen vård, i första hand för en familjerådgivningsbyrå. I avvaktan på erfarenheter av verksamheten har byggnadens storlek ansetts bära i möjligaste mån begränsas. Byggnaden avses vidare skola erhålla en så allmängiltig utformning, att den efter tillkomsten av permanenta lokaler för den socialmedicinska verksamhet, som framdeles kan komma att beslutas, kan användas för annan verksamhet. Kostnaden för byggnaden har beräknats till 250 000 kronor. Vid tillfälligt tillämpad kostnadsfördelning skulle på staten falla 125 000 kronor.

4. Av hittills anvisade medel för kommitténs verksamhet finns f. n. tillgängliga omkring 273 000 kronor. Huvuddelen av dessa medel torde åtgå för arkitekttävlingen och övrig verksamhet under innevarande budgetår. Sedan tävlingen avgjorts, avser kommittén att under nästa budgetår fortsätta planeringen av sjukhusets utbyggande och i medlen för kommitténs verksamhet behöver därför inräknas kostnader för denna planering. Kommittén räknar med att för budgetåret 1957/58 till kommitténs verksamhet inklusive planering av avsedda nybyggnader erfordras en medelsanvisning av 125 000 kronor.

Departementschefen

För fullföljande av arbetet med uppförande av en ny panncentral bör för nästa budgetår anvisas 602 500 kronor. Såsom framgår av den tidigare lämnade redogörelsen har byggnadskommittén numera föreslagit, att en mekanisk verkstad liksom sjukhusets desinfektionsanläggning och högspänningsstallverk anslutes till panncentralen. Jag finner mig kunna biträda detta förslag, vilket av driftekonomiska skäl framstår som motiverat, och har icke något att invända mot att den beräknade kostnaden för erforderliga arbeten, 550 000 kronor, fördelas på staten och landstinget på sätt kommittén föreslagit. Jag anser emellertid icke erforderligt, att medel för ifrågavarande arbeten anvisas redan för nästa budgetår.

Förslaget om anordnande av provisoriska lokaler för bl. a. undervisning och forskning i ämnet socialmedicin anser jag mig icke kunna biträda. Enligt min mening bör närmare erfarenhet rörande utformningen av föreslagna undervisning i socialmedicin avvaktas, innan ställning togs till frågan om nybyggnad för en socialmedicinsk institution.

För kommitténs verksamhet bör för nästa budgetår beräknas ett belopp av 125 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår skulle alltså utgöra (602 500 + 125 000) 727 500 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbyggnade av akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 727 500 kronor.

[9] **Byggnadsarbeten för länsstyrelserna.** Detta anslag har tidigare redovisats under kommunikationsdepartementet (bilaga 27 till 1956 års statsverksproposition, s. 130). Till ändamålet har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 3 200 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att ett belopp av 7 000 000 kronor anvisas för ändamålet för budgetåret 1957/58. Behållningen å anslaget vid utgången av innevarande budgetår beräknas till 627 000 kronor. Medelsförbrukningen för nästa budgetår bedömes bli 7 625 000 kronor. Den erforderliga nya medelsanvisningen skulle således uppgå till 6 998 000 kronor eller avrundat 7 000 000 kronor. Byggnadsstyrelsen hemställer därjämte om bemyndigande, att inom ramen för anslaget få bestrida sådana efter godkännandet av senaste investeringsplan uppkommande merkostnader, som förändrades av en allmän byggnadskostnadsstegring.

I skrivelsen erinras om den i styrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1955/56 redovisade utredningen om den statliga länsförvaltningens lokalfrågor och den redogörelse för därefter inträffade förändringar av lokalbehoven, som lämnades i samband med föregående års petita. Förhållandena sedan dess har understrukit tendensen, att arbetsuppgifterna och därmed lokalbehovet för de statliga länsförvaltningarna alltjämt ökar. Förslagen i Kungl. Maj:ts proposition nr 150/1956 angående förstärkning av såväl häradsskrivarkontorens som taxeringssektionernas personal samt inrättande av prövningsnämndskanslier innebär sålunda en ökning av lokalbehovet, vars storlek f. n. kan uppskattas till två å tre rum för varje häradsskrivarkontor och minst fem å sex rum för varje länsstyrelse av normalstorlek. För att under en övergångstid kunna möta de uppkomna och väntade lokalbehoven har styrelsen i samråd med länsstyrelserna fått tillgripa förhyrning. Bl. a. har styrelsen så långt det varit möjligt och ändamålsenligt försäkrat sig om de ledigblivna lokalerna hos de lokala systembolagen. Även fortsättningsvis avser styrelsen att genom förhyrningar ernå sådana tillfälliga förbättringar, som visar sig nödvändiga. Vid länsstyrelsen i Södermanlands län pågår f. n. försök med en centraliserad civilförsvarsorganisation. Ett allmänt genomförande av en sådan organisation kommer att innebära ökat lokalbehov av sex till åtta rum per länsstyrelse.

De pågående organisationsförsöken inom olika delar av den regionala statsförvaltningen lämnar f. n. inga säkra grunder för en noggrannare bedömning av lokalbehoven. Byggnadsstyrelsen föreslår därför medelsanvisning för nästa budgetår i första hand till byggnadsföretag, som enligt tidi-

gare beslut är påbörjade eller omedelbart avses skola påbörjas, nämligen landsstatshus i Jönköping och Halmstad. Vidare föreslås fortsatt medeltilldelning till nytt landsstatshus i Västerås och påbörjande av tredje byggnadsetappen i Falun, avseende bl. a. byggnad för vägförvaltningen. Då förhållandena gör det angeläget, att den planerade lantmäteribygnaden i Halmstad bygges samtidigt med det beslutade landsstatshuset, upptages jämväl medel härför. Enligt styrelsens mening bör vidare den sedan lång tid tillbaka projekterade om- och tillbyggnaden av gamla annexbyggnaden i Nyköping nu komma till stånd. I fråga om nya byggnadsföretag gör särskilda omständigheter det angeläget, att det pågående projekteringsarbetet på en andra etapp av landsstatshuset i Karlstad under budgetåret 1957/58 föres fram så långt, att byggnadsföretaget kan påbörjas vid ingången av budgetåret 1958/59. I Karlskrona slutligen gör de dåliga lokalförhållandena för länsarbetsnämnden det önskvärt, att en tidigare projekterad annexbyggnad till landsstatshuset, där lokaler för bl. a. länsarbetsnämnden avses bli inrymda, kommer till stånd så snart möjlighet härtill föreligger. För sistnämnda tre ändamål begär styrelsen medel med tillhopa 1 060 000 kronor, varav för Nyköping 360 000 kronor (hela beräknade kostnaden), för Karlstad (beräknad kostnad 2 250 000 kronor) 100 000 kronor och för Karlskrona (beräknad kostnad 1 600 000 kronor) 600 000 kronor.

Om de aktuella byggnadsföretagen har byggnadsstyrelsen i övrigt anfört bl. a. följande.

J ö n k ö p i n g

Det nya landsstatshuset är under uppförande och beräknas vara färdigt för inflyttning i november månad 1957. T. o. m. budgetåret 1956/57 beräknas medelsförbrukningen till 2 072 000 kronor. Landsstatshuset har kostnadsberäknats till 2 920 000 kronor och för budgetåret 1957/58 bör sålunda det resterande beloppet eller 848 000 kronor stå till byggnadsstyrelsens förfogande.

H a l m s t a d

Medelsanvisningen av 1955 års riksdag avsåg såväl påbörjande av ett nytt landstatshus som en nybyggnad för länets lantmäterikontor m. m. Projekteringen av de båda byggnadsobjekten har bedrivits jämsides och numera förts så långt, att byggnadsarbetena beräknas kunna påbörjas i januari 1957. Föregående år räknade styrelsen med att få vänta med uppförandet av lantmäterikontoret på grund av svårigheter att utrymma befintlig bebyggelse å tomten. Då emellertid tomten nu kan frigöras, synes den ursprungliga planen att genomföra projekten samtidigt åter möjlig att realisera.

Landsstatshuset och lantmäterikontoret m. m. är kostnadsberäknade till 2 000 000 kronor resp. 1 360 000 kronor eller sammanlagt 3 360 000 kronor. T. o. m. budgetåret 1956/57 beräknas en medelsförbrukning av 1 127 000 kronor för arbetena. För budgetåret 1957/58 bör resterande belopp, 2 233 000 kronor, stå till byggnadsstyrelsens förfogande.

F a l u n

Den i 1955 års skrivelse omnämnda expropriationen är ännu ej slutförd. Därest expropriationsdomstolens utslag, vilket kan väntas under hösten 1956, vinner laga kraft, kan byggnadsarbetena snabbt komma i gång. T. o. m.

budgetåret 1957/58 räknar styrelsen med att helt förbruka det för företaget beräknade beloppet, 2 065 000 kronor.

Investeringsplan för landsstatsbyggnader

Enär byggnadsstyrelsens äskande för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål synes böra begränsas till 3 200 000 kronor har styrelsen under hand anmodats att uppge vilka ändringar, som med hänsyn härtill måste vidtagas i det planerade byggnadsprogrammet. Detta reviderade program framgår av följande sammanställning.

Byggnadsföretag	Beräknad kostnad	Medelsförbrukning		
		faktisk t. o. m. 30.6.56	beräknad för 1956/57	beräknad för 1957/58
tusental kronor				
I. Företag påbörjade före 1.7.56.				
Vissa äldre företag	—	139	121	—
Mariestad	2 565	2 518	47	—
Karlstad	1 665	1 622	43	—
Karlskrona	3 055	2 985	70	—
Nyköping	3 285	2 927	358	—
Gävle	2 350 ¹	2 127	200	23
Falun	1 617	1 213	300	—
Östersund, etapp I—III	2 805 ¹	1 862	943	—
Uppsala	675	585	65	25
Örebro	300	80	50	—
Stockholm	380	380	—	—
Linköping centralvärme	160	160	—	—
Göteborg	210	113	—	97
Vänersborg	115	4	70	41
Härnösand	405 ¹	354	51	—
Jönköping länsstyrelsebyggn.	2 920 ¹	72	2 000	848
Nyköping omb. av residens	380 ¹	50	330	—
Kristianstad omb. för länsarbetsnämnd m. fl.	900 ¹	289	611	—
Summa I	23 787	17 480	5 259	1 034
II. Företag avsedda att påbörjas under 1956/57				
Halmstad länsstyrelsebyggn. och lantmateribygn.	3 360 ¹	27	1 100	2 233
Falun tillbyggn. för vägförvaltning	2 065 ¹	67	700	560
Västerås länsstyrelsebyggn.	3 255 ¹	—	175	—
Summa II	8 680	94	1 975	2 793
Totalsumma	32 467	17 574	7 234	3 827

¹ Ökat med hänsyn till kostnadsstegring 5 % sedan 1/7 1955.

Departementschefen

Lokalfrågorna vållar f. n. svårigheter i flera län. Utvidgningen av förvaltningsverksamheten har medfört ett ökat lokalbehov, som mångenstädes ännu ej kunnat tillfredsställande lösas. Utöver de i byggnadsstyrelsens framställning anmälda behoven vill jag härvidlag särskilt peka på länsstyrelsen i Kristianstads län, som har sina lokaler spridda på ej mindre än sex olika ställen. Detta förhållande vållar helt naturligt olägenheter i flera avseenden och är till avsevärt men för arbetets rationella bedrivande. Enligt min mening måste lokalfrågan för denna länsstyrelse lösas så snart ske kan. Utredningen och planeringen härför synes mig böra så bedrivas, att avsedda arbeten om möjligt kan påbörjas under budgetåret 1958/59.

För nästa budgetår är jag icke beredd att tillstyrka högre anslag för ifrågasvarande ändamål än 3 200 000 kronor. Härigenom blir i runt tal 11 000 000 kronor tillgängliga för innevarande och nästa budgetårs arbeten. Något belopp för de av byggnadsstyrelsen förordade nya företagen i Nyköping, Karlstad och Karlskrona rymmes ej inom denna ram. De tillgängliga medlen bör så disponeras, att påbörjade företag så långt möjligt färdigställas i ett sammanhang. Med hänsyn härtill bör medel i första hand avses för företagen i Jönköping och Halmstad. Återstående belopp torde disponeras för arbeten i Falun. Härigenom måste byggandet av nytt landsstatshus i Västerås uppskjutas ännu ett budgetår. De arbeten, för vilka ett mindre belopp beräknas åtgå under innevarande budgetår, utgör enligt vad byggnadsstyrelsen under hand meddelat ur byggnadssynpunkt icke något hinder för ett sådant uppskov. De avsedda arbetena är nämligen icke några egentliga byggnadsarbeten.

Jag föreslår, att den nyss redovisade investeringsplanen godkännes. Inom ramen för tillgängliga medel bör byggnadsstyrelsen ha möjlighet att modifiera densamma i den mån så erfordras för att bestrida merkostnader, föranledda av en eventuell kommande allmän byggnadskostnadsstegring.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för länsstyrelserna* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 3 200 000 kronor.

[10] **Anordnande av förvaltningslokaler för den regionala administrationen.** Tidigare har under kommunikationsdepartementet (bilaga 27 till 1956 års statsverksproposition, s. 135) redovisats ett anslag till anordnande av förvaltningslokaler. Anslaget har varit avsett att möjliggöra, att oväntat uppkomna behov av förvaltningslokaler snabbt kan tillgodoses av byggnadsstyrelsen genom att styrelsen i staten tillhöriga fastigheter låter inreda vindslokaler eller utföra andra om- och påbyggnader samt i vissa fall, då sådana åtgärder ej går att vidtaga, låter uppföra provisoriska kontorsbyggnader. Anslaget har fått användas endast efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall. Med hänsyn till att anslaget till byggnadsarbeten för länsstyrelserna överförts till inrikesdepartementet har det ansetts lämpligt att uppdelade förutnämnda anslag å en del för den regionala förvaltningen och en

del för övriga förvaltningsgrenar, vilken senare del fortfarande redovisas under kommunikationsdepartementet. — Till det odelade ändamålet har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen (skr. 28/8 1956), vars äskande avser ett odelat anslag, har föreslagit, att för ändamålet upptages ett belopp för nästa budgetår av 1 500 000 kronor. I slutet av augusti 1956 utgjorde den odisponerade delen av anslaget cirka 400 000 kronor. Detta belopp beräknas emellertid komma att helt tagas i anspråk under budgetåret. Styrelsen erinrar om de svårigheter, som under senare år gjort sig gällande när det gällt att lösa de statliga lokalproblemen. För att närmare klarlägga möjligheterna att genom omDispositioner, omändringar och vindsinredningar tillskapa ytterligare lokaler inom befintliga fastigheter har påbörjats en systematisk inventering av dessa. Denna beräknas kunna slutföras under innevarande budgetår. Med hänsyn härtill måste förutsättas, att anspråken på medel för arbeten av här ifrågakarande slag kommer att bli väsentligt större under budgetåret 1957/58 än under innevarande budgetår. — Styrelsen har upplyst, att med utgångspunkt från utgifternas fördelning under de senaste budgetåren förslagsvis 25 procent av det äskade beloppet eller 375 000 kronor bör avse den regionala förvaltningen.

Departementschefen

Medelsanvisningen till lokaler för den regionala förvaltningen torde kunna sättas något lägre än byggnadsstyrelsen föreslagit. Jag upptager för ändamålet 300 000 kronor. Liksom förut bör anslaget få användas endast efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av förvaltningslokaler för den regionala administrationen* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

[11] **Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål.** Anslaget har tidigare varit upptaget under kommunikationsdepartementet (bilaga 27 till 1956 års statsverksproposition, s. 136). Till ändamålet har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Anslaget, som förväntas komma att disponeras uteslutande för den regionala förvaltningens behov, avser att möjliggöra för byggnadsstyrelsen att, när tillfälle gives, kunna förvärva sådana bebyggda eller obebyggda tomter eller delar därav, vilka är lämpade att tillgodose aktuella eller förväntade behov av lokaler för förvaltningsändamål. Anslaget får användas endast efter Kungl. Maj:ts bemyndigande i varje särskilt fall.

Byggnadsstyrelsen (skr. 28/8 1956) föreslår, att för ändamålet beräknas ett belopp av 350 000 kronor. Den fortgående utökningen av de statliga förvaltningsorganen främst i residensstäderna medför alltjämt ett stegrat lokalbehov, vilket ofta ej kan tillgodoses inom kronans egna fastigheter. Då ställning till ett fastighetsförvärv ofta måste tagas utan större dröjsmål, bör

erforderliga medel stå till Kungl. Maj:ts förfogande. Disponibelt belopp på anslaget utgjorde i slutet av augusti 1956 cirka 1 800 000 kronor. Kostnaden för planerade fastighetsinköp samt för vissa expropriationsersättningar i Falun, Härnösand, Halmstad, Kalmar och Växjö beräknas för innevarande och nästa budgetår till cirka 2 150 000 kronor. Ytterligare erforderligt belopp utgör således 350 000 kronor.

Departementschefen

Mot byggnadsstyrelsens beräkning av anslagsbehovet har jag ingen erinran. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 350 000 kronor.

[12] **Nybyggnad för statens polisskola i Stockholm.** Något motsvarande anslag har icke uppförts i riksstaten för innevarande budgetår.

Genom beslut den 21 januari 1955 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att verkställa utredning av frågan om anordnande av lämpliga lokaler för statens polisskolas huvudskola i Stockholm samt till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill nämnda utredning kunde giva anledning.

Byggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer om anvisande av 100 000 kronor för fortsatt projekteringsarbete samt andra förberedande åtgärder. Styrelsen anför.

Statens polisskola är en central undervisningsanstalt för samtliga polismän i riket, oavsett vilken tjänstegrad de innehar. Undervisningen i skolan meddelas i fyra olika klasser, nämligen polischefsklassen, kommissarieklassen, assistentklassen samt konstapelsklassen. Härutöver meddelas undervisning i särskilda kurser, avseende specialutbildning för brottsplatsundersökare, förhör med barn, trafiksäkerhet och trafikövervakning, färgfotografering etc.

Undervisningen i de tre förstnämnda klasserna jämte specialkurserna är odelad förlagd till Stockholm, där skolan f. n. har sina lokaler i generalpoststyrelsens fastighet vid Fridhemsgatan. Den grundläggande polisutbildningen har däremot — utöver att en i huvudsak för Stockholms stads blivande konstaplar inrättad konstapelsklass finnes vid huvudskolan i Stockholm — decentraliserats så tillvida, att lokala polisskolor för konstapelsklassen inrättats i Göteborg, Malmö, Norrköping, Örebro, Gävle och Luleå. Därest denna fördelning av skolans 1 100—1 200 elever om året icke genomförts, skulle på grund av lokalsvårigheterna vid huvudskolan i Stockholm möjligheter icke ha funnits att uppehålla skolverksamheten i tillräcklig omfattning.

Någon möjlighet att decentralisera även undervisningen i polischefsklassen, kommissarieklassen och assistentklassen har icke funnits, då för denna undervisning erfordras speciallärare, vilka icke står till förfogande utanför Stockholm. Antalet speciallärare, som anlitas i dessa klasser, uppgår f. n. till cirka 120. Som exempel på myndigheter och institutioner i Stockholm, från vilka speciallärare anlitas, må nämnas arbetsmarknadsstyrelsen, rättspsykiatriska kliniken, socialstyrelsen, riksräkenskapsverket, statens kriminaltekniska anstalt, statens rättskemiska laboratorium, statens rättsläkarstation, statens bilinspektion och psykotekniska institutet vid Stockholms högskola.

Från ovan angivna utgångspunkt har byggnadsstyrelsen undersökt olika möjligheter till annan förläggning för huvudskolan inom Stockholm med omnejd. De befintliga byggnader och utrymmen, som stått till buds, har därvid ansetts icke lämpliga eller byggnadstekniskt-ekonomiskt möjliga att förändra till en skola av detta slag. Det förslag, som styrelsen nu framlägger, avser därför en nybyggnad. Lämplig förläggningsplats har styrelsen efter samråd med Djurgårdsnämnden funnit å kronan tillhörig mark inom Mariebergssområdet. Markområdet skall enligt beslut av 1955 års riksdag under 1958 frigöras från sin nuvarande användning för signalskolan. Med nämnden har överenskommit, att den närmare preciseringen av tomtplats för polisskolan skall anstå till dess nu pågående revision av stadsplanen och det med Stockholms stad år 1937 träffade avtalet om exploateringen av området genomförts. En förläggning till denna trakt är till fördel med hänsyn till belägenheten av flertalet av de institutioner med vilka polisskolan har att samarbeta.

De lokaler, som huvudskolan f. n. disponerar vid Fridhemsgatan är icke tillnärmelsevis tillräckligt stora. Vid det av byggnadsstyrelsen i samråd med skolans ledning bedrivna utredningsarbetet har framkommit, att lokalerna icke heller i övrigt motsvarar rimliga anspråk på skolutrymmen av detta slag. I det nu framlagda förslaget har skolans aktuella lokalbehov tillgodosetts samtidigt som utbyggnadsmöjligheter säkrats dels för skolans framtida, nu ej förutsebara behov, dels ock för eventuell förläggning i anslutning till skolan av andra verksamhetsgrenar, för vilka en lokal kontakt med skolan kan vara av värde. Till grund för förslaget har legat en omfattande utredning beträffande de önskvärda lokalerna, för vilka byggnadsstyrelsen i varje särskilt fall sökt fastställa godtagbara minimiytor. En undersökning av skolans arbetsschema har också utförts med särskilt syfte att nedbringa lokalbehovet genom att tillvarataga alla möjligheter till fullt utnyttjande av de olika utrymmena under hela den dagliga undervisningstiden. Förutom den begränsning av lokalprogrammet, som härigenom blivit möjlig, har en från början planerad pistolskyttebana kunnat slopas genom att elevernas skjututbildning, enligt uttalande av polismästaren i Stockholm, torde kunna förläggas till kriminalpolisbyggnadens inomhusskjutbana samt pistolbanan vid Grimsta.

Ett förverkligande av förslaget till nybyggnad för statens polisskola har överslagsvis uppskattats till 5 500 000 kronor. Byggnadsarbetet torde, bl. a. med hänsyn till områdets nuvarande användning, kunna igångsättas tidigast under 1958.

Departementschefen

Vid statens polisskolas huvudskola i Stockholm disponeras f. n. för undervisningen nio klassrum, vardera för cirka 25 elever, en lärosal för specialundervisning i kriminalteknik, ett laboratorium samt en skrivsal, avsedd för högst 85 elever. Under läsåret 1955—56 har utbildning meddelats i 21 olika kurser eller avdelningar. Elevantalet innevarande läsår uppgår till 609. Den största belastningen för skolan föreligger under tiden 1 oktober—15 maj. Lsåret 1955—56 har sålunda meddelats undervisning i 17 avdelningar samtidigt. Då det icke är möjligt att giva varje avdelning eget klassrum, måste ett flertal avdelningar föra en ambulerande tillvaro mellan olika lärosalar. Dagrum för elever samt rum för timplärare saknas. Eleverna är oftast hänvisade att under raster uppehålla sig utanför skolans lokaler. Ele-

vernas utbildning i fysisk träning har på grund av avsaknaden av egen gymnastiksal måst förläggas till lokaler, belägna på stort avstånd från skolan. Praktiska tillämpningsövningar i ordnings- och kriminalpolisjäms har icke kunnat anordnas på grund av bristen på utrymmen. Särskilt sistnämnda förhållande måste betraktas som en betydande olägenhet.

Jag har vid besök på skolan kunnat konstatera, att de nuvarande lokalförhållandena är mycket otillfredsställande. Jag anser därför angeläget, att frågan om anordnande av lämpliga lokaler för skolan snarast erhåller sin lösning. På grund av vad byggnadsstyrelsen anfört anser jag mig böra tillstyrka, att en nybyggnad för skolan kommer till stånd, varvid den av styrelsen anvisade platsen å kronan tillhörig mark inom Mariebergsområdet synes erbjuda en lämplig förläggning. Jag förordar att för fortsatt projekteringsarbete och andra förberedande åtgärder för nästa budgetår anvisas ett anslag av 50 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för statens polisskola i Stockholm* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

[13] **Vissa skyddsrumsanläggningar.** För detta ändamål har för budgetåret 1956/57 anvisats 3 575 000 kronor.

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 28/8 och 30/10 1956) hemställer, att för nästa budgetår 5 980 000 kronor anvisas, varav 3 005 000 kronor för vissa särskilda skyddsrumsanläggningar, 2 225 000 kronor för utbyggnad av vissa skyddsrumsanläggningar för telestyrelsen och järnvägsstyrelsen, 250 000 kronor för inventarier till vissa myndigheters anläggningar samt 500 000 kronor för viss signalmateriel.

Telestyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att 2 000 000 kronor anvisas för nästa budgetår för vissa teleanläggningar.

Med hänsyn till ärendets natur bör en redogörelse för de upptagna frågorna icke lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar bör i stället meddelas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

För vissa särskilda skyddsrum- och teleanläggningar beräknar jag 3 400 000 kronor, till utbyggnad av telestyrelsens och järnvägsstyrelsens andelar i vissa skyddsrum 200 000 kronor samt för viss signalmateriel 500 000 kronor. Sistnämnda belopp är avsett för att täcka betalningsutfallet för materiel, beställd enligt av 1954 års riksdag lämnat bemyndigande (1954 års statsverksproposition, Bil. 32, s. 3). Jag vill i detta sammanhang anmäla, att jag icke ansett mig kunna tillstyrka ett av civilförsvarsstyrelsen ånyo framfört förslag om inköp av en förrådsbyggnad för förrådshållningen i Värmland.

Under återopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa skyddsrumsanläggningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 4 100 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd

[14] Lån till föreningen Styrso kustsanatorium.

Genom beslut den 15 juli 1938 beviljade Kungl. Maj:t föreningen Styrso kustsanatorium, som enligt sina då gällande stadgar hade till ändamål att å Styrso vid Göteborg upprätthålla en tuberkulossjukvårdsanstalt, Styrso kustsanatorium, avsedd för sjuka lidande av s. k. kirurgisk tuberkulos, ett lån av statsmedel å 150 000 kronor. Lånets beviljande utgjorde ett led i en allmän reglering av vissa enskilda tuberkulosanstalters byggnadsskulder. Vid anslagsfrågans anmälan för riksdagen uttalade föredragande departementschefen, att såsom villkor för lån borde föreskrivas bl. a., att anstalternas huvudmän icke utan Kungl. Maj:ts medgivande finge nedlägga eller väsentligt förändra verksamheten vid vederbörande anstalt.

Med anledning av en av styrelserna för föreningen samt för skol- och vårdhemmet Stretered sedermera gjord framställning om godkännande av ett mellan styrelserna träffat avtal angående upplåtelse av föreningen tillhöriga fastigheter å Styrso m. m., samt fortsatt ränte- och amorteringsfrihet å det föreningen beviljade lånet, så länge nämnda avtal vore gällande, föreslog Kungl. Maj:t i proposition nr 112/1952, att föreningen under avtalets giltighetstid fortfarande måtte få åtnjuta lånet utan ränte- och amorterings-skyldighet. I anledning härav beslöt riksdagen, att föreningen tills vidare, dock längst till den 31 december 1956, finge åtnjuta lånet på angivna villkor.

Medicinalstyrelsen (skr. 11/10 1956) föreslår, att föreningen medges fortsatt amorteringsfrihet för det föreningen tidigare beviljade lånet å 150 000 kronor.

Styrelsen anför.

Genom beslut den 20 januari 1956 har Kungl. Maj:t fastställt plan för ordnande av undervisningen och vården för psykiskt efterblivna inom Göteborgs stad och Göteborgs och Bohus läns landstingsområde. Enligt denna plan skall de av Streteredshemmet förhyrda lokalerna å Styrso användas såsom provisorium, tills dess planerade om- och tillbyggnader färdigställts. Enligt vad medicinalstyrelsen erfarit torde provisoriet fortvara under ytterligare ett par år.

Sedan föreningen uppsagt avtalet för bl. a. viss justering av hyresbeloppet fr. o. m. den 1 januari 1957, har överenskommelse träffats om att förlänga upplåtelsen tills vidare på ett år i sänder. Styrelsen för Streteredshemmet har därvid förklarat sig villig gälda en årlig ränta efter fyra procent å lånet, men har i övrigt icke ansett sig kunna biträda föreningens yrkande om höjning av nu utgående hyra, 27 000 kronor per år. Härigenom kvarstår endast frågan om fortsatt amorteringsfrihet för föreningen. Då de ekonomiska förhållanden, som bl. a. föranlett tidigare medgiven amorteringsfrihet, enligt medicinalstyrelsens mening får anses oförändrade samt föreningens inkomster icke torde förslå till amorteringar å lånet, tillstyrker styrelsen, att föreningen även efter den 1 januari 1957, så länge föreningens fastigheter upplåtes till styrelsen för skol- och vårdhemmet Stretered, måtte få åtnjuta lånet utan amorteringsskyldighet.

Yttrande

Statskontoret uttalar.

Till säkerhet för ifrågavarande lån innehar statskontoret inteckningar med bästa rätt i föreningens fastigheter å Styrso till ett belopp av 190 000 kronor. Då fastigheternas värde avsevärt torde överstiga lånebeloppet, påkallar säkerhetssynpunkter icke någon reducering av låneskulden. Ur dessa synpunkter vill statskontoret icke motsätta sig medicinalstyrelsens förslag. Ämbetsverket vill emellertid understryka, att det med hänsyn till förefintliga likvida tillgångar icke torde möta hinder för föreningen att omedelbart återbetala lånet.

Departementschefen

Jag vill inledningsvis erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 30 december 1955 uppdragit åt medicinalstyrelsen att med beaktande av vad statsutskottet anfört i sitt utlåtande nr 103/1952 verkställa utredning rörande den framtida användningen av föreningen Styrso kustsanatorium tillhöriga donationsmedel. Enligt vad medicinalstyrelsen upplyst, torde ett ställningstagande till frågan rörande den framtida användningen av föreningen tillhöriga donationsmedel f. n. icke kunna ske. Huvuddelen av dessa medel är nämligen placerade i föreningen tillhörig fast egendom, varför ett realiserande av dessa tillgångar först bör avvaktas. Av det sagda framgår, att någon väsentlig ändring icke skett i de förhållanden, som tidigare ansetts böra medföra amorteringsfrihet för det föreningen beviljade lånet å 150 000 kronor. Med hänsyn härtill och då ränta kommer att gäldas å lånet fr. o. m. den 1 januari 1957, anser jag mig kunna förorda, att föreningen medges fortsatt amorteringsfrihet för lånet, dock längst intill utgången av budgetåret 1957/58.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att föreningen Styrso kustsanatorium alltjämt intill utgången av budgetåret 1957/58 må åtnjuta amorteringsfrihet för föreningen tidigare beviljat statslån å 150 000 kronor.

[15] **Lån till utländska läkare för viss efterutbildning.** Under denna rubrik har alltsedan budgetåret 1946/47 medel anvisats för att den svenska hälso- och sjukvården skulle kunna utnyttja den kvalificerade arbetskraft, som representeras av till landet inkomna läkare, ursprungligen övervägande flyktingar. För ettvar av budgetåren 1951/57 har för ändamålet anvisats ett investeringsanslag av 100 kronor. Enligt beslut av 1956 års riksdag skall vidare anslaget fr. o. m. innevarande budgetår disponeras jämväl för beviljande av lån till vissa andra utländska läkare, för vilket ändamål medel t. o. m. budgetåret 1955/56 anvisats under särskild rubrik.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1956) hemställer, att anslaget uppföres med ett formellt belopp av 100 kronor. Styrelsen anför.

Den 1 juli 1956 uppgick behållningen på anslaget till 872 961 kronor. För budgetåret 1956/57 disponibla medel uppgår således till (872 961 + 100)

873 061 kronor. Under innevarande budgetår kan fråga uppkomma om utbetalande av lån från anslaget till deltagare i en av medicinalstyrelsen planerad kurs i statsmedicin för utländska läkare. Medel för ändamålet kan även framdeles komma att erfordras i anslutning till ifrågasatt efterutbildning av inom landet befintliga utländska läkare, varom utredning f. n. pågår.

Med hänsyn till behållningen på anslaget samt i avbidan på resultatet av nämnda utredning torde anslaget för budgetåret 1957/58 böra uppföras med oförändrat belopp.

Medicinalstyrelsen ifrågasätter om icke anslaget i stället för att omhändervahas av en särskild nämnd, lånenämnden för utländska läkare, bör disponeras av garantilånenämnden och utbetalas av statskontoret.

Yttrande

Statskontoret kan icke tillstyrka medicinalstyrelsens förslag till omläggning av låneverksamheten. Däremot förordar ämbetsverket, att här avsedda läkare i stället för nuvarande statslån erhåller lån med statlig kreditgaranti i likhet med de s. k. flyktingstudenterna. I samband härmed synes kungörelsen den 30 juni 1952 angående studielån med statlig kreditgaranti åt s. k. flyktingstudenter (nr 570) böra så ändras, att den kommer att gälla även de utländska läkare, som hittills varit berättigade till statligt lån för viss efterutbildning. Den under fonden för låneunderstöd bedrivna låneverksamheten skulle då kunna successivt avvecklas och något behov av anslagsmedel härför å riksstaten icke föreligga.

Departementschefen

I avbidan på resultatet av pågående utredning angående efterutbildning av utländska läkare är jag icke beredd att pröva frågan om en omläggning av ifrågavarande låneverksamhet.

Med hänsyn till befintlig reservation på anslaget torde detsamma i enlighet med medicinalstyrelsens förslag kunna uppföras med ett formellt belopp av 100 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till utländska läkare för viss efterutbildning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 100 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Johnny Sköldvall

BILAGA 33 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1957

BEREDSKAPSSTAT FÖR FÖRSVARSVÄSENDET

---

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 ja-
nuari 1957.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1957/58 och anför därvid följande.

Enligt § 63 regeringsformen skall riksdagen årligen antaga beredskapsstat för försvarsväsendet. Den för innevarande budgetår gällande beredskapsstaten (statsverkspropositionen, bil. 33; rskr nr 160) har fastställts, bland annat, med ledning av en genom överbefälhavarens försorg verkställd undersökning rörande medelsbehovet för viss försvarsberedskap. Staten upptager å driftbudgeten anslag om sammanlagt 825 miljoner kronor och å kapitalbudgeten ett anslag av 50 miljoner kronor. Driftbudgetens anslagen fördelar sig med 745 miljoner kronor på fjärde huvudtiteln, med 5 miljoner kronor på sjunde huvudtiteln, med 10 miljoner kronor på tionde huvudtiteln samt med 65 miljoner kronor på elfte huvudtiteln. Av det under fjärde huvudtiteln uppförda beloppet avses för löpande utgifter för armén, marinen och flygvapnet respektive 330, 70 och 45 miljoner kronor, för engångsutgifter 150 miljoner kronor samt för övriga försvarsutgifter 150 miljoner kronor. Anslaget under sjunde huvudtiteln avses för vissa civila försvarsberedskapsåtgärder (kostnader för förstärkning av gränsbevakning, polis, brandväsen, m. m.). Å tionde huvudtiteln har uppförts ett anslag för finansiering av erforderliga pris- och handelsreglerande åtgärder m. m. Under elfte huvudtiteln redovisas anslag för sjukvårdsberedskapens och civilförsvarets löpande utgifter med 10 respektive 35 miljoner kronor. För sistnämnda verksamhetsområden har under samma huvudtitel jämväl upptagits engångsanslag om 5 respektive 15 miljoner kronor. Anslaget å kapitalbudgeten under

fonden för förslag till statsverket avses för försvarsberedskapens stärkande i allmänhet.

Den försvarsberedskapsstat, som skall fastställas för budgetåret 1957/58, synes böra upptaga samma belopp som den för innevarande budgetår fastställda.

I enlighet härmed upprättat förslag till beredskapsstat för budgetåret 1957/58 torde såsom *bihang* få fogas vid protokollet i ärendet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna det vid detta protokoll fogade förslaget till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1957/58.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Sven Rydén

Bihang**Förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet för
budgetåret 1957/58****Driftbudgeten****A. Egentliga statsutgifter:**

IV. Försvarsdepartementet	745 000 000	
VII. Finansdepartementet	5 000 000	
X. Handelsdepartementet	10 000 000	
XI. Inrikesdepartementet	65 000 000	825 000 000
	Summa kronor	825 000 000

Kapitalbudgeten**Kapitalinvestering:**

VIII. Fonden för förslag till statsverket	50 000 000
---	-------------------

Egentliga statsutgifter**IV. Försvarsdepartementet****C. Försvarskrafterna**

a	Arméns löpande utgifter, <i>förslagsvis</i>	330 000 000	
b	Marinens löpande utgifter, <i>förslagsvis</i>	70 000 000	
c	Flygvapnets löpande utgifter, <i>förslagsvis</i>	45 000 000	
d	Engångsutgifter, <i>förslagsvis</i>	150 000 000	595 000 000
			<u>595 000 000</u>

E. Diverse

a	Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>		150 000 000
		Summa kronor	<u>745 000 000</u>

VII. Finansdepartementet

a	Civila utgifter för försvarsberedskap, <i>förslagsvis</i>	5 000 000
---	---	-----------

Egentliga statsutgifter**X. Handelsdepartementet**

a	Allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder m. m., <i>förslagsvis</i>		10 000 000
---	---	--	------------

XI. Inrikesdepartementet**B. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården**

	Sjukvårdsberedskapen:		
a	Löpande utgifter, <i>förslagsvis</i>	10 000 000	
b	Engångsutgifter, <i>förslagsvis</i>	5 000 000	15 000 000
			<u>15 000 000</u>

E. Civilförsvaret

	Civilförsvaret:		
a	Löpande utgifter, <i>förslagsvis</i>	35 000 000	
b	Engångsutgifter, <i>förslagsvis</i>	15 000 000	50 000 000
			<u>50 000 000</u>
	Summa kronor		65 000 000

Kapitalinvestering**VIII. Fonden för förlag till statsverket**

a	Försvarsberedskapens stärkande i allmänhet, <i>förslagsvis</i>	50 000 000
---	--	------------